

**Stichting Oak Pensioen
Jaarverslag 2023**

Inhoudsopgave

JAARVERSLAG 2023

	Voorwoord	5
1	Kerncijfers en pensioenregeling	8
1.1	Kerncijfers 2019-2023 (bedragen x EUR 1.000)	9
1.2	Pensioenregeling	10
2	Bestuursverslag	12
2.1	Voor wie zijn wij er?	13
2.1.1	Algemeen	13
2.1.2	Onderlinge verhoudingen van sociale partners en het bestuur van Oak Pensioen	13
2.1.3	Solidariteit	13
2.2	Missie, visie en strategie	13
2.2.1	Samenvatting	13
2.2.2	Meerjarenbeleidsplan	14
2.3	Wat hebben we in 2023 bereikt?	14
2.3.1	Wet toekomst pensioenen	14
2.3.2	Pensioenregeling en communicatie	15
2.3.3	Financiële opzet	17
2.3.4	Vermogensbeheer	23
2.3.5	Risicobeheer	34
2.3.6	Governance en compliance	42
2.4	Wat heeft dit gekost?	44
2.4.1	Kosten uitvoering pensioenbeheer (x € 1.000,-)	45
2.4.2	Kosten uitvoering vermogensbeheer (x € 1.000,-)	49
2.5	Onze activiteiten in 2024	52
2.5.1	Nieuw pensioenstelsel	52
2.5.2	IT-risico's	53
2.5.3	Duurzaam beleggen	53
2.5.4	Governance	53

3	Organisatie en profiel	54
3.1	Algemeen	55
3.2	Het bestuur	55
3.3	Portefeuilles en DB-overleg	57
3.4	Overige werkgroepen	58
3.5	Intern toezicht	58
3.6	Verantwoordingsorgaan	60
3.7	Beloningsbeleid	61
3.8	Gedragscode en compliance	62
<hr/>		
4	Verslag niet uitvoerend-bestuurders	63
4.1	Verslag van de niet-uitvoerend bestuurders (NUB's)	64
4.2	Taken en rollen in het governance model	64
4.3	Werkwijze intern toezicht	65
4.3.1	Organisatie en personele bezetting	65
4.3.2	Overlegstructuur	66
4.3.3	Verantwoording	66
4.3.4	Samenvatting toezichtjaar 2023 (hoofdpunten)	66
4.4	Toezichtjaar 2023: belangrijkste zaken naar toezichtthema	66
4.4.1	Kostenbewustzijn en kostentransparantie	66
4.4.2	Nieuw pensioenstelsel	66
4.4.3	Datakwaliteit	67
4.4.4	Uitvoering van de jaarplannen en het meerjarenbeleidsplan	67
4.4.5	Inrichting bestuursbureau	67
4.4.6	Evaluatie governance vermogensbeheer en organisatie proces vermogensbeheer	68
4.4.7	Beheerste operationele uitvoering van de pensioenadministratie	68
4.4.8	Communicatie: bereikbaarheid en effectiviteit.	68
<hr/>		
5	Verslag verantwoordingsorgaan	69

JAARREKENING

6	Jaarrekening	74
6.1.	Balans per 31 december 2023	75
6.2.	Staat van baten en lasten	76
6.3.	Kasstroomoverzicht	77
6.4.	Toelichting op de jaarrekening	78
	Algemeen	78
	Grondslagen	78
6.5	Toelichting op de balans per 31 december 2023	87
6.6	Risicobeheer	96
6.7	Niet in de balans opgenomen verplichtingen en activa	105
6.8	Verbonden partijen	106
6.9	Toelichting op de staat van baten en lasten over 2023	107
6.10	Gebeurtenissen na balansdatum	112
<hr/>		
7	Overige gegevens	113
7.1	Actuariële verklaring	114
7.2	Controleverklaring van de onafhankelijk accountant	116
<hr/>		
8	Bijlagen	121
8.1	Begrippenlijst	122
8.2	Nevenfuncties bestuur Oak Pensioen per 31 december 2023	125
8.3	Andere betrokkenen	126
8.4	SFDR-rapportage 2023	129

Ontwikkelingen maatschappelijk

2023 was voor ons een jaar van zowel uitdagingen als kansen te midden van maatschappelijke en financiële ontwikkelingen. Wij kregen te maken met nieuwe pensioenwetgeving. Daarnaast zagen we op economisch vlak een veel stabielere jaar dan in 2022.

Maatschappelijk gezien bleven thema's als duurzaamheid en sociale rechtvaardigheid belangrijk. Economisch gezien was de uitdaging het evenwicht te blijven behouden tussen beheerste risico's en het streven naar rendement. De overgang naar het nieuwe pensioenstelsel, met de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen, vergde afgelopen jaar veel aandacht van ons. Als bestuur hebben we de voorbereidingen van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel nauwgezet gepland en daarbij de samenwerking gezocht met sociale partners en het verantwoordingsorgaan.

Bestuur

Wij hebben, net als in 2022, ons vooral gefocust op de voorbereidingen op en uitvoering van het nieuwe pensioenstelsel. Uiteraard liep daarnaast het reguliere proces van bestuursactiviteiten gewoon door. De Wet toekomst pensioenen is per 1 juli 2023 in werking getreden. Samen met sociale partners, het verantwoordingsorgaan en de uitvoeringsorganisatie zijn we aan de slag gegaan om de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel te kunnen realiseren. Hierbij werden wij goed ondersteund door onder andere onze adviseurs van Sprenkels en van Montae. Dit alles heeft veel extra inspanningen van iedereen gevergd en zal ook het komend jaar nog veel aandacht van ons vragen. Wij zijn sociale partners en verantwoordingsorgaan erkentelijk voor de constructieve samenwerking in het afgelopen jaar.

Ondanks dat de Wet toekomst pensioenen al in werking is getreden, verandert er voor de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden van Oak Pensioen nu nog niets. De nieuwe regels gaan in op het moment dat Oak Pensioen overstapt naar het nieuwe stelsel. Wij zullen deze overgang zo duidelijk mogelijk communiceren, met aandacht voor de gevolgen die dit voor alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden heeft.

Rebranding en eigen bestuursbureau

In 2023 is de naamswijziging van het pensioenfonds doorgevoerd. Met de nieuwe naam Oak Pensioen hopen we dat al onze deelnemers zich herkennen en thuis voelen bij ons pensioenfonds. Daarnaast zijn we in september 2023 van start gegaan met een eigen bestuursbureau. Hiermee maken we een verdere professionaliseringslag en wordt een hechter collectief gecreëerd binnen het groeiende pensioenfonds.

Financiële situatie

Bij het vaststellen van de verhoging van de pensioenen houden we rekening met de belangen van alle deelnemers bij Oak Pensioen. Er was in 2023 sprake van een stabiele financiële situatie en we hebben bij de besluitvorming over de toeslagverlening ons bestaande beleid gevolgd, waaronder de van toepassing zijnde inflatiecijfers en wettelijke regels/kaders. Daardoor was er per 1 januari 2024 geen verhoging van de pensioenen mogelijk.

Vooruitblik 2024

Wij richten ons in 2024 op de verdere uitvoering en implementatie van het nieuwe pensioenstelsel, met veel aandacht voor de datakwaliteit. Andere belangrijke aandachtspunten zijn de nieuwe regels voor het beheer van de IT-risico's (DORA) en de nadere invulling van de duurzame beleggingen (ESG-criteria).

Vaststelling jaarverslag en dankwoord

Het bestuur heeft op 19 juni 2024 het jaarverslag 2023 en de daarbij behorende staten voor De Nederlandsche Bank vastgesteld. Wij willen iedereen bedanken die in het verslagjaar heeft bijgedragen aan het goed functioneren van Oak Pensioen.

Met vriendelijke groet,

Amsterdam, 19 juni 2024

P.A. de Bruijn - Nooteboom, voorzitter
P.W. de Geus, uitvoerend bestuurder
P. Priester, uitvoerend bestuurder
D.A. Roodenrijs, loco voorzitter / niet-uitvoerend bestuurder
L.C.M. Leisink, niet-uitvoerend bestuurder
D. Gunaydin, niet-uitvoerend bestuurder
M. Pet, niet-uitvoerend bestuurder
M. de Jong, niet-uitvoerend bestuurder
H.A. Kempen, niet-uitvoerend bestuurder

1.1 Kerncijfers 2019-2023 (bedragen x EUR 1.000)

Bedragen x € 1.000	2023	2022	2021	2020	2019
Aantal verzekerden (per eind van het jaar)					
Deelnemers, actief en voortgezet	27.721	27.675	26.884	27.094	21.038
Gewezen deelnemers (slapers)	55.180	65.101	68.009	73.892	61.115
Pensioengerechtigden	36.145	35.530	33.791	33.795	25.630
Totaal aantal verzekerden	119.046	128.306	128.684	134.781	107.783
Aangesloten werkgevers	2.710	2.745	2.464	3.740	2.640
Pensioenen					
Feitelijke premie	151.838	145.759	126.689	111.770	83.773
Uitvoeringskosten	11.920	10.618	10.478	10.998	7.531
Uitkeringen	115.239	103.485	96.257	92.284	60.590
Verleende toeslag actieven *	0,00%	6,80%	0,60%	0,00%	0,00%
Verleende toeslag gepensioneerden en gewezen deelnemers	0,00%	6,80%	0,60%	0,00%	0,00%
Vermogen en solvabiliteit					
Minimaal vereist eigen vermogen in %	104,3	104,3	104,3	104,2	104,2
Vereist eigen vermogen in %	118,4	119,6	117,5	117,4	116,3
Dekkingsgraad in %	120,5	117,0	119,8	105,9	106,5
Beleidsdekkingsgraad in %	121,3	121,0	114,1	99,7	104,5
Gemiddelde rekenrente in %	2,30	2,53	0,58	0,22	0,78
Beleggingen					
Belegd vermogen in € mln	4.970	4.541	6.308	5.953	3.738
Beleggingsopbrengsten in € mln	427	-1790	347	647	606
Jaarrendement portefeuille in %	9,5	-25,7	5,9	12,3	19,6
Z-score	-0,39	-0,90	1,04	0,51	1,41
Performancetoets	0,95	0,83	1,40	1,00	0,79
Kostenratio's					
Vermogensbeheerkosten als % van gemiddeld belegd vermogen	0,25	0,19	0,18	0,20	0,31
Transactiekosten als % van gemiddeld belegd vermogen	0,26	0,07	0,04	0,07	0,22
<i>Totaal beleggingskosten</i>	<i>0,51</i>	<i>0,26</i>	<i>0,23</i>	<i>0,28</i>	<i>0,53</i>
Pensioenuitvoeringskosten als % van gemiddeld belegd vermogen	0,25	0,20	0,17	0,20	0,20
Totaal kosten als % van gemiddeld belegd vermogen	0,76	0,46	0,40	0,48	0,73
Pensioenuitvoeringskosten incl. projectkosten (in euro per deelnemer)	168	152	154	165	129
Pensioenuitvoeringskosten excl. projectkosten (in euro per deelnemer)	143	140	138	124	114

* Een extra toeslag is verleend aan de Houthandel populatie per 1 januari 2020 van 5%, per 1 januari 2021 van 1% en per 1 januari 2022 van 1,85% (uit het surplus van de collectieve waardeoverdracht).

1.2 Pensioenregeling

Ouderdomspensioen

Onderstaand vindt u de belangrijkste kenmerken van de ouderdomspensioenregeling in 2023 en 2024.

Pensioensysteem	Middelloonregeling			
	Sectoren Meubel, Tentoonstellingsbouw en Orgelbouw		Sector Houthandel	
	2023	2024	2023	2024
Premie basisregeling	26,30%	26,30%	26,6%	26,6%
Pensioengevend loon	Sectoren Meubelindustrie en Orgelbouw Het vaste loon per 1 januari, inclusief de vakantietoeslag, plus de eventuele ploegentoeslag en/of overwerkvergoeding van het voorafgaande kalenderjaar.		Sector Houthandel Het vaste loon per 1 januari, inclusief de vakantietoeslag, vaste eindejaaruitkeringen, vaste gratificaties en andere onderdelen van het vaste loon.	
	Sector Tentoonstellingbouw Het vaste loon per 1 januari, inclusief de vakantietoeslag			
Franchise	In principe gekoppeld aan de procentuele verhoging van het wettelijk minimum loon			
	€ 16.427	€ 17.599	€ 21.339	€ 22.861
Maximum (pensioengevend) loon	2023: € 65.461		2024: € 67.588	
	In principe gekoppeld aan de procentuele verhoging van de cao-lonen.			
Pensioengrondslag	Pensioengevend loon minus franchise			
Opbouwpercentage van pensioengrondslag	1,875%	1,875%	1,875%	1,875%
Opbouwperiode	2023: 21 tot 68 jaar		2024: 18 tot 68 jaar	
Pensioenrichtleeftijd	68 jaar			
Pensioeningangsdatum	<ul style="list-style-type: none"> • Op zijn vroegst: vijf jaar vóór de voor de deelnemer geldende AOW-leeftijd • Uiterste pensioeningangsdatum: 70 jaar 			
Toeslag	Voorwaardelijke indexatie op basis van de algemene prijsindex, afgeleid van de "CPI- Alle bestedingen-afgeleid" (CBS) over de periode september-september.			
Partnerpensioen	<ul style="list-style-type: none"> • 70% van het (bereikbare) ouderdomspensioen voor de partner van actieve deelnemers • Volledig verzekerd op risicobasis Voor werknemers jonger dan 21 jaar (2024: 18 jaar) geldt een risicodekking			
Uitruilmogelijkheden	<ul style="list-style-type: none"> • Inruil van partnerpensioen voor een hoger ouderdomspensioen is mogelijk op de gekozen pensioeningangsdatum. • Uitrui van aanspraken ouderdomspensioen voor extra aanspraken op partnerpensioen is mogelijk op de pensioeningangsdatum of bij beëindiging van de deelneming. 			
Hoog/laag-constructie	Mogelijkheid om op de pensioeningangsdatum de eerste 5 of 10 jaar of tot de ingang van de AOW, een hoger en vervolgens levenslang een lager ouderdomspensioen te ontvangen.			
Wezenpensioen	<ul style="list-style-type: none"> • 14% van het (bereikbare) ouderdomspensioen tot 18 jaar of 27 jaar indien de (half)wees een opleiding volgt • 28% voor volle wezen • Verzekerd op risicobasis 			
Premievrije deelneming	In geval van arbeidsongeschiktheid in de zin van de WIA/WAO: naar verhouding van de mate van arbeidsongeschiktheid premievrije deelneming.			

Het aanvullend Invaliditeitspensioen

Oak Pensioen kent een invaliditeitspensioen voor de deelnemer die vóór 1 januari 2006 in aanmerking is gekomen voor een uitkering op grond van de WAO. Verdere voorwaarden zijn opgenomen in een apart pensioenreglement (II). Het gaat om een tijdelijke uitkering aan deelnemers met een WAO-uitkering. De hoogte is afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid. De reglementaire premie maakt onderdeel uit van de totale doorsneepremie. Het heffingsloon is gelijk aan het pensioengevend loon en gemaximeerd. Dit maximum wordt jaarlijks aangepast.

Excedent-middeloon

Werkgevers kunnen voor hun werknemers een uitvoeringsovereenkomst sluiten voor een excedent-middeloonregeling. Het gaat om een excedentverzekering voor pensioengevende lonen boven het maximum pensioengevend loon tot de fiscale nettopensioengrens. Het opbouwpercentage is gelijk aan dat in de toepasselijke basispensioenregeling.

ANW-hiaat

Oak Pensioen kent naast de verplichte basisregeling ook vrijwillige regelingen, waarbij de werknemers van aangesloten werkgevers dekking kunnen verkrijgen voor een ANW-hiaat. Deze dekkingen zijn volledig herverzekerd bij Elips Life.

2.1 Voor wie zijn wij er?

2.1.1 Algemeen

Oak Pensioen verzorgt een verplichte collectieve pensioenregeling voor medewerkers in de Interieurbouw en Meubelindustrie, de Tentoonstellingsbouw, de Orgelbouw en de Houthandel. Met als doel dat deelnemers ook na hun pensioneren een inkomen kunnen genieten dat geen verrassingen kent en zo toereikend mogelijk is.

Het pensioenfonds is opgericht in 1954 door werkgevers- en werknemersorganisaties in de bedrijfstak Meubelindustrie en Meubileringsbedrijven en statutair gevestigd in Amsterdam. In 1998 werd het pensioenfonds uitgebreid met de sector Tentoonstellingsbouw. In 2002 werd het pensioenfonds opnieuw uitgebreid, toen met de sector Orgelbouw. Per 1 januari 2020 is het pensioenfonds uitgebreid met de sector Houthandel.

Oak Pensioen is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41199580. De laatste statutenwijziging vond plaats op 21 november 2023. Oak Pensioen is aangesloten bij de Pensioenfederatie.

2.1.2 Onderlinge verhoudingen van sociale partners en het bestuur van Oak Pensioen

Het is aan sociale partners om de inhoud van de pensioenregeling te bepalen. Het bestuur toetst deze pensioenregeling en ziet toe op de uitvoering van deze regeling aan de hand van onderstaande beginselen:

- solidariteit als basis van de pensioenregeling (inclusief risicotoedeling);
- collectiviteit mits evenwichtig naar verschillende groepen;
- toekomstbestendigheid;
- voorwaardelijke toeslagambitie;
- gezonde financiële positie van het fonds;
- transparante communicatie (vertaald naar onderscheiden groepen op collectief en individueel niveau);
- deskundig, representatief en integer bestuur;
- integere en transparante bedrijfsvoering;
- verantwoording afleggen naar stakeholders en toezichthouders.

Kort gezegd komt het erop neer dat sociale partners de inhoud van de pensioenregeling bepalen en het pensioenfonds zorgt voor de uitvoering daarvan.

2.1.3 Solidariteit

De pensioenregeling van Oak Pensioen is gebaseerd op solidariteit. Dit komt onder andere tot uitdrukking in het hanteren van een voor iedere deelnemer gelijk premiepercentage. Het uitgangspunt is dat alle werknemers vallend onder de verplichtstelling van Oak Pensioen ook deelnemen aan de pensioenregeling van Oak Pensioen. Alleen op deze wijze kunnen collectieve en op solidariteit gebaseerde pensioenregelingen mogelijk worden gemaakt en tegen zo laag mogelijke kosten uitgevoerd worden gehouden. Het bestuur hanteert daarom een strikt vrijstellingsbeleid. Een ruimer gebruik van de bevoegdheid tot het verlenen van vrijstelling gaat ten koste van de solidariteit.

2.2 Missie, visie en strategie

2.2.1 Samenvatting

Het bestuur stelde eind 2021 haar missie, visie en strategie opnieuw vast.

Missie

Oak Pensioen zet zich ervoor in om de pensioenregeling professioneel en klantgericht uit te voeren. Met als doel dat deelnemers ook na hun pensioneren een inkomen kunnen genieten dat geen verrassingen kent en zo toereikend mogelijk is.

Visie

Oak Pensioen heeft de overtuiging dat een pensioenfonds dat is gestoeld op solidariteit en collectiviteit de beste manier is voor haar deelnemers om pensioen op te bouwen. Solidariteit is waardevol omdat we binnen onze branches risico's delen die je als individu niet wil en kan dragen. Het pensioenfonds wil:

- Een herkenbare voorvechter zijn van pensioen als essentieel sociaal contract;
- Adequaat reageren op langetermijn veranderingen;
- Veranderingen zien als kansen om deelnemers én werkgevers tijdig en juist te kunnen begeleiden naar nieuwe tijden.

Strategie

Oak Pensioen streeft haar missie en visie na door middel van voldoende schaalgrootte en evenwichtige belangenafweging proactief in te spelen op maatschappelijke ontwikkelingen waarbij kostenbeheersing niet uit het oog wordt verloren.

Kernwaarden

De missie, visie en strategie van Oak Pensioen is gebaseerd op solidariteit, collectiviteit, verbinding, goede support, beleving, partnerrol, professionaliteit, evenwichtige belangenafweging, kostenefficiency, herkenbaarheid en maatschappelijk verantwoorde uitvoering.

2.2.2 Meerjarenbeleidsplan

Op basis van de missie, visie en strategie wordt elke vier jaar een meerjarenbeleidsplan vastgesteld. Het meerjarenbeleidsplan is bedoeld als strategisch document. Daarnaast dient het als leidraad voor de planning en uitvoering door de uitvoerend bestuursleden en het toezicht door de niet-uitvoerend bestuursleden. Het meerjarenbeleidsplan wordt jaarlijks uitgewerkt in verschillende concrete jaarplannen per portefeuille. Eind 2021 is het meerjarenbeleidsplan 2022-2025 opgesteld met de volgende speerpunten:

- Een digitaal en innovatief pensioenfonds;
- Een beheerste groei in aantallen deelnemers en van het belegd vermogen;
- Een robuust systeem van financiering en uitvoering;
- Samenbinding o.b.v. strategisch relatiemanagement;
- Doorlopend bouwen aan partnership.

Het meerjarenbeleidsplan is een dynamisch document dat jaarlijks wordt geëvalueerd en periodiek besproken met de sociale partners en het verantwoordingsorgaan. In de jaarplannen worden ook de toezichtthema's van DNB en AFM opgenomen en vanuit de betreffende portefeuilles opgepakt.

2.3 Wat hebben we in 2023 bereikt?

2.3.1 Wet toekomst pensioenen

Op 1 juli 2023 is de Wet toekomst pensioenen (WTP) in werking getreden. Daarmee is het Pensioenakkoord, met nieuwe afspraken over pensioenen en AOW, vastgelegd in wet- en regelgeving. Voor Oak Pensioen betekent dit dat voortvarend verder gewerkt is aan het lopende project om de nieuwe regels te implementeren. Sociale partners hebben overeenstemming bereikt over de nieuwe pensioenregeling en hebben de gemaakte afspraken vastgelegd in het zogenoemde transitieplan. Het transitieplan is beschikbaar op oakpensioen.nl. De nieuwe pensioenregeling is een solidaire premiereregeling. Door het bestuur is verder gewerkt aan de verdere uitwerking en benodigde besluitvorming, waaronder de keuze om de bestaande pensioenaanspraken over te dragen naar de nieuwe pensioenregeling (het invaarbepsluit). Het bestuur is verantwoordelijk voor de vertaling naar de uitvoerbaarheid van

de afgesproken regeling. Dit wordt onder meer vastgelegd in het implementatieplan. In dit plan zijn de gemaakte afspraken verder uitgewerkt naar de uitvoering en beheersing van de nieuwe pensioenregeling. Onder meer voor de pensioen- en vermogensbeheeradministratie, de beheersing van de risico's, de datakwaliteit, het invaren, de genomen compensatiebesluiten en de communicatie (in het communicatieplan WTP) naar de deelnemers en pensioengerechtigden.

2.3.2 Pensioenregeling en communicatie

Communicatie met deelnemers en werkgevers

- Oak Pensioen heeft de ambitie om een digitaal pensioenfonds te zijn. In 2023 is daarom een campagne uitgevoerd om deelnemers te activeren het e-mailadres te registreren. Oak Pensioen kan de deelnemer die kiest voor digitaal, eenvoudig en duurzaam bereiken. De campagne heeft geleid tot een verhoging van het aantal geregistreerde e-mailadressen. Er zijn 9.745 deelnemers digitaal bereikbaar geworden tijdens de campagneperiode.
- Het magazine 'Nu voor later' is in 2023 uitgebracht. In het magazine werd extra aandacht besteed aan de rebranding en aan het nieuwe eigen bestuursbureau van Oak Pensioen.
- De themapagina WTP is in 2023 vernieuwd en geactualiseerd. Het actualiseren vond op meerdere momenten in het jaar plaats. Zo bleef de pagina zo actueel mogelijk.
- Oak Pensioen heeft een eigen WTP beeldmerk laten ontwikkelen. Dit beeldmerk is vervolgens gebruikt in alle uitingen die met WTP te maken hebben. Zo is het voor deelnemers goed te herkennen wanneer er wordt gecommuniceerd over de nieuwe pensioenregeling.
- Voorbereiding keuzebegeleiding is opgestart. Er zijn gesprekken geweest met externe partijen die een tooling kunnen bieden. In 2024 wordt dit verder uitgewerkt.
- De campagne 'Mijn werknemer gaat met pensioen' is uitgevoerd. Hiermee is voor werkgevers een handige toolkit ontwikkeld waarmee werkgevers in gesprek kunnen gaan met werknemers die bijna met pensioen gaan.

LinkedIn

Vanaf 1 januari 2023 lanceerde Oak Pensioen voor het eerst een eigen LinkedIn pagina. Deze pagina is bedoeld voor meer binding met onze achterban. De LinkedIn pagina richt zich voornamelijk op onze werkgevers. In 2023 is er elke week minimaal 1 post geplaatst op LinkedIn. Met uitzondering van de zomervakantie periode. De resultaten in het eerste jaar van de LinkedIn pagina zijn positief. Vooral de wat persoonlijkere posts werden goed gelezen. Bijvoorbeeld over het nieuwe eigen bestuursbureau.

Rebranding

Het grootste communicatiethema dat naast WTP speelde in 2023 was de rebranding van Pensioenfonds Meubel naar Oak Pensioen. We verzorgen de uitvoering van de pensioenregeling voor vier verschillende sectoren. We vinden het belangrijk dat onze naam past bij alle branches. Met onze nieuwe naam Oak Pensioen zijn we hierin geslaagd. Het is een naam die gemakkelijk te onthouden is. Robuust, sterk, vol karakter en met een knipoog naar de oorsprong. Oak staat voor een eik. Een boom van kracht, duurzaamheid en bescherming. Hét symbool van een lange levensduur. Er is hard aan gewerkt om de rebranding tijdig te realiseren. Met als resultaat een nieuwe naam en huisstijl. De overgang per 1 juli is succesvol afgerond en daarmee werd Oak Pensioen een feit.

Webinar WTP deelnemers

In het kader van de Wet toekomst pensioenen (WTP) is in 2023 besloten een webinar te houden. Dit webinar had als doel om deelnemers te informeren over de stand van zaken van het nieuwe pensioenstelsel in relatie tot Oak Pensioen. Ook werkgevers waren welkom. Het webinar, dat in oktober plaatsvond, werd erg goed ontvangen en bekeken. Gemiddeld gaven de kijkers een 8 als algemene beoordeling van het webinar.

Andere wettelijke ontwikkelingen

Naast het nieuwe pensioenstelsel bereidt Oak Pensioen zich - in overleg met TKP - ook voor op andere wettelijke ontwikkelingen. De inwerkingtreding van de regeling om het voor deelnemers mogelijk te maken om bij pensioeningang een deel van hun pensioen op te nemen als een "bedrag ineens" is opnieuw uitgesteld, en zal op zijn vroegst op 1 januari 2025 ingaan.

Door de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen is per 1 juli 2023 tevens de verplichting gekomen om deelnemers actief te begeleiden bij hun pensioenkeuzes. Dit heet keuzebegeleiding. Wij vinden persoonlijke begeleiding van onze deelnemers belangrijk en gaan daarom keuzebegeleiding verder vormgeven met een mogelijkheid waarbij we onze deelnemers individueel kunnen ondersteunen in verschillende fases in hun leven. In 2024 zal dit verder worden uitgewerkt. De pensioenplanner op de website oakpensioen.nl is aangepast zodat wordt voldaan aan de wettelijke vereisten.

Vorbereidingen zijn getroffen voor een plan van aanpak in verband met de implementatie van de Digital Operational Resilience Act (DORA) per 1 januari 2025. Het gaat daarbij om strengere vereisten op het gebied van IT- en informatiebeveiliging.

Verder is gestart met de oprichting van de Geschilleninstantie Pensioenfondsen (GIP), door de overheid aangewezen als officiële instantie voor geschillenbeslechting waarbij pensioenfondsen verplicht aangesloten zijn. GIP is op 1 januari 2024 van start gegaan.

Wijzigingen in de pensioenregelingen per 1 januari 2023

De franchise, opbouwpercentage en premie en de diverse grenzen (maximum pensioengevend salaris, wettelijke afkoopgrens) zijn gewijzigd per 1 januari 2023. Hierbij kent de pensioenregeling voor de sector houthandel enkele eigen parameters. De wijzigingen zijn doorgevoerd in de fondsdocumenten en verwerkt in de pensioenadministratie. Een specificatie van de wijzigingen in de pensioenregeling van de sector Meubelindustrie en meubileringsbedrijven, de sector Tentoonstellingsbouw, de sector Orgelbouw en die van de sector Houthandel is weergegeven in paragraaf 1.2 Pensioenregeling.

Pensioenconsulent

Sinds het voorjaar van 2020 heeft Oak Pensioen een pensioenconsulent. Deze heeft persoonlijk contact met (nieuwe) werkgevers en verzorgt bijeenkomsten in de regio of op locatie, voor werkgevers of voor groepen deelnemers.

Klachten en geschillen

Waar gewerkt wordt, worden fouten gemaakt. Oak Pensioen kent daarom een klachten- en geschillenregeling. De administrateur rapporteert per kwartaal over de ontvangen vragen en klachten vanuit de deelnemers en werkgevers. Bij de bespreking van de rapportages wordt ingegaan of een vraag of een klacht incidenteel van aard is, of dat er een meer structurele oorzaak lijkt te zijn. Daarbij wordt beoordeeld of deze kan worden weggenomen door het wijzigen van het beleid of van een proces of in de communicatie.

In 2023 is het Reglement klachten en geschillen aangepast waarbij aansluiting is gezocht bij de Gedragslijn Goed omgaan met klachten van de Pensioenfederatie en de bepalingen uit de Wet toekomst pensioenen. De definitie van een klacht is verruimd naar: elke uiting van ongenoegen.

Luisteren naar deelnemers en daarnaar handelen biedt kansen om onze dienstverlening structureel te blijven verbeteren. Hierbij volgen we de geactualiseerde versie (11 september 2023) van de Gedragslijn Goed omgaan met Klachten. Deze gedragslijn is een vorm van zelfregulering waarmee leden van de Pensioenfederatie hebben vastgelegd wat het basisniveau is van hoe we als pensioenfondsensector willen omgaan met klachten. Hiermee wordt aangesloten bij de verwachtingen van onze deelnemers en zijn we goed voorbereid op de verwachte toestroom van vragen en klachten door de stelselwijziging. De geactualiseerde versie sluit aan bij de WTP. Daarbij hanteren we de bredere definitie van een klacht, elke uiting van ontevredenheid van een persoon gericht aan de pensioenuitvoerder. Met als vanzelfsprekend gevolg dat het aantal klachten toeneemt.

Het Reglement klachten en geschillen is in lijn gebracht met de nieuwe wetgeving en de gedragslijn. Dit houdt in dat een klacht in eerste instantie wordt behandeld door de administrateur en daarna, als geëscaleerde klacht, door het bestuur. Vervolgens kunnen betrokkenen zich vanaf 2024 wenden tot de nieuwe Geschilleninstantie Pensioenfondsen (GIP). GIP kent twee routes:

- bemiddeling via de Ombudsman Pensioenen
- geschilbehandeling bij de geschillencommissie

In onderstaand schema staan de aantallen klachten, geëscaleerde klachten en geschillen over 2023 toebedeeld aan een aantal vaste rubrieken zoals beschreven in de gedragslijn. In 2023 zijn 14 klachten ontvangen waarvan er vier niet naar tevredenheid van de deelnemers zijn afgewikkeld.

Onderverdeeld naar onderwerp (AFM classificatie) geeft dat het volgende beeld:

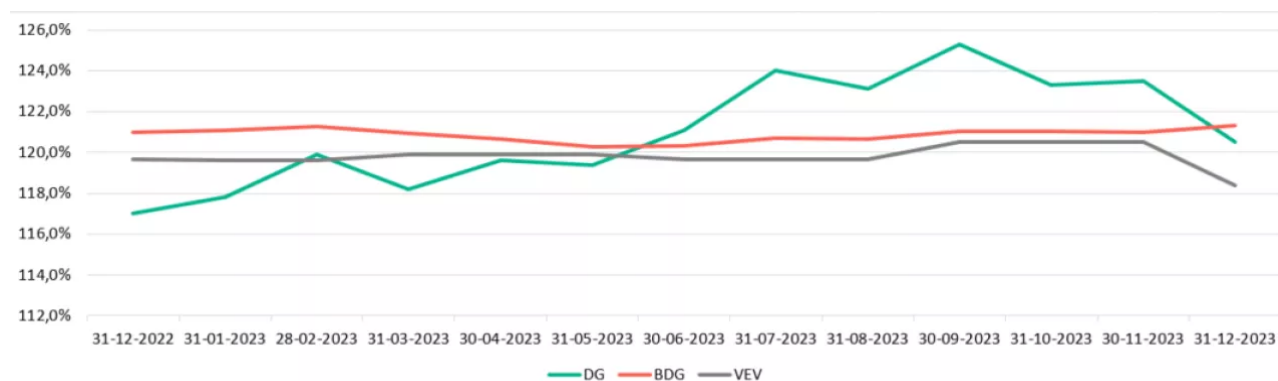
	totaal aantal	waarvan geëscaleerd
o service en klantgerichtheid	2	0
o behandelingsduur	1	0
o informatieverstrekking	4	2
o deelnemersportaal	0	0
o keuzebegeleiding	0	0
o pensioenberekening en -betaling	1	0
o registratie werknemersgegevens/datakwaliteit	0	0
o toepassing wet- en regelgeving: algemeen	1	0
o toepassing wet- en regelgeving: invaren, transitie	1	0
o financiële situatie	2	1
o duurzaamheid	0	0
o overig	2	1
Totaal	14	4

Op dit moment is onze pensioenuitvoeringsorganisatie bezig met de inrichting van een periodieke meting van de klanttevredenheid over de behandeling van klachten. Deze wordt in de loop van 2024 operationeel. Ook zal dan op een stelselmatige wijze gekeken worden naar mogelijke verbeteringen die wij kunnen doorvoeren op basis van de ontvangen klantsignalen. In 2023 waren er 37 klantsignalen.

2.3.3 Financiële opzet

2.3.3.1 Financiële opzet en positie

Ontwikkeling dekkingsgraden 2023

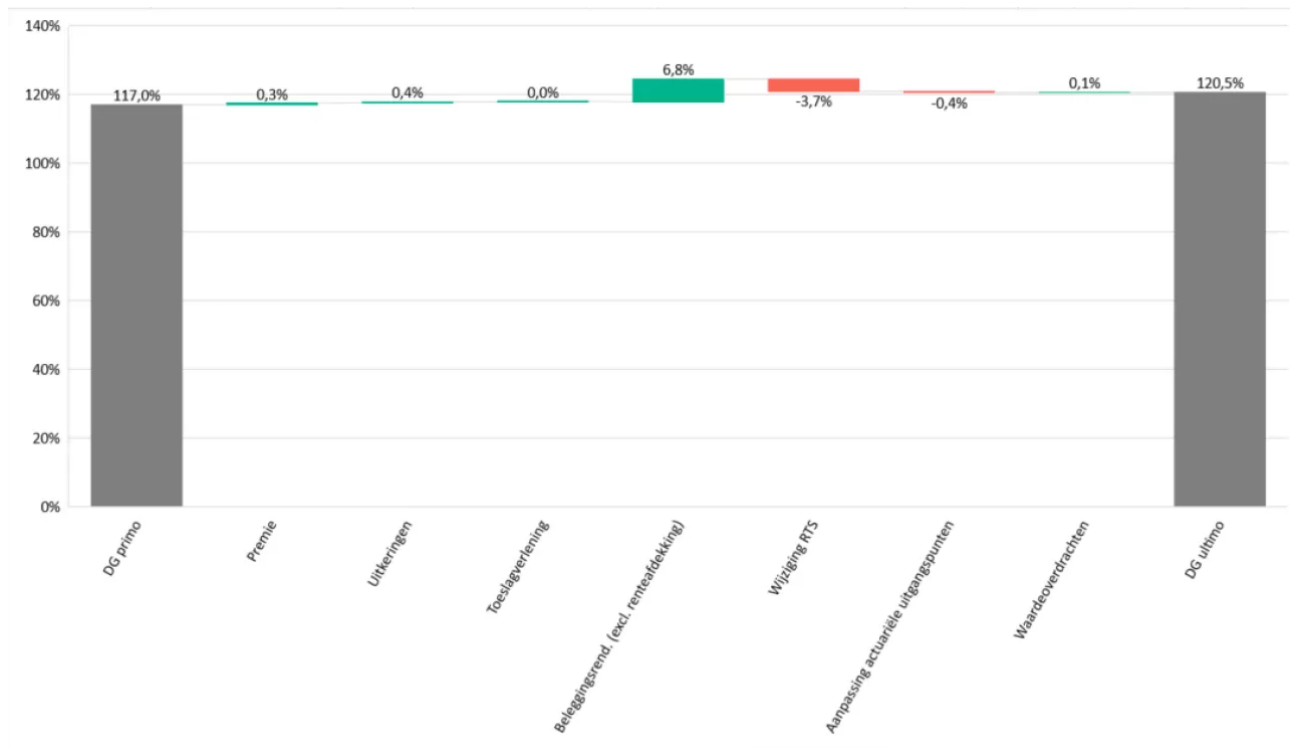

Ontwikkeling dekkingsgraden 2023

	DG	BDG	VEV
31-12-2022	117,0%	121,0%	119,6%
31-01-2023	117,8%	121,1%	119,6%
28-02-2023	119,9%	121,3%	119,6%
31-03-2023	118,2%	120,9%	119,9%
30-04-2023	119,6%	120,6%	119,9%
31-05-2023	119,4%	120,3%	119,9%
30-06-2023	121,1%	120,3%	119,6%
31-07-2023	124,0%	120,7%	119,6%
31-08-2023	123,1%	120,6%	119,6%
30-09-2023	125,3%	121,0%	120,5%
31-10-2023	123,3%	121,0%	120,5%
30-11-2023	123,5%	121,0%	120,5%
31-12-2023	120,5%	121,3%	118,4%

De beleidsdekkingsgraad is in 2023 gestegen van 121,0% tot 121,3%. De beleidsdekkingsgraad is hoger dan de dekkingsgraad behorend bij het vereist eigen vermogen van 118,4% (2022: 119,6%). Daarmee is er eind 2023 geen sprake meer van een reservetekort.

Ontwikkeling van de actuele dekkingsgraad

Ontwikkeling van de actuele dekkingsgraad

Herstelplan

Ook in 2023 hoeft Oak Pensioen geen herstelplan in te dienen, aangezien de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2022 (121%) hoger was dan de dekkingsgraad behorend bij het vereist vermogen (119,6%).

Premiedekkingsgraad

De premiedekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen de in een jaar ontvangen premie en de toekomstige jaarlijkse uitkering die daarvoor kan worden ingekocht. Daarmee is de premiedekkingsgraad een indicator voor de toekomstige financiële ontwikkeling van een pensioenfonds. De rente is de afgelopen twee jaren weer gestegen, dit heeft tot gevolg dat de inkoop van toekomstige pensioenuitkeringen goedkoper is geworden. De

premiedekkingsgraad is de afgelopen twee jaren fors gestegen, van ongeveer 80% naar ruim 127%. Daarmee heeft de inkoop van nieuwe aanspraken in boekjaar 2023 geleid tot een (beperkte) stijging van de dekkingsgraad, terwijl eerder sprake is van een verlaging van de dekkingsgraad. Volgens het premiebeleid van het fonds wordt uitgegaan van een minimale premiedekkingsgraad van 90%. Als de premiedekkingsgraad lager is dan 90% wordt een kritische grens overschreden. De kans op voorwaardelijke indexatie van de pensioenrechten neemt dan af voor alle deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Daarom heeft het bestuur besloten dat er minimaal 90 cent per euro nieuw op te bouwen pensioenen moet binnenkomen. Bij voorkeur is dat 1 euro per euro nieuw op te bouwen pensioen (dan is de premiedekkingsgraad 100%). Het verschil van 10 cent wordt naar verwachting in de toekomst gefinancierd uit de beleggingsopbrengsten en mogelijk een stijging van de rente in de toekomst. In aanloop naar de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel heeft het bestuur bepaald geen gebruik te maken van het transitie-FTK omdat onder meer de kortingskans onder het transitie-FTK groter wordt en de indexatieverwachting op basis van de huidige ontwikkelingen minimaal is.

Inflatie

Een toename in de inflatie(verwachting) leidt tot een hogere nominale rente. Inflatie is dan gunstig voor de nominale dekkingsgraad, omdat de marktwaarde van de verplichtingen daalt. Daar staat tegenover dat bij een hogere rente ook de vastrentende beleggingen minder waard worden, wat een negatief effect heeft op de dekkingsgraad. Het uiteindelijke effect op de nominale dekkingsgraad wordt bepaald door het verschil in rentegevoeligheid van verplichtingen en bezittingen. Omdat voor de meeste fondsen de verplichtingen een langere gemiddelde looptijd hebben dan de bezittingen, is de rentegevoeligheid van de verplichtingen vaak groter. Een hogere inflatie verbetert dan de nominale dekkingsgraad. Voor zover inflatie geen effect heeft op de reële rente, leidt in het algemeen een inflatiemutatie niet tot een verandering in de marktwaarde van de reële verplichtingen. Een inflatiestijging beïnvloedt de reële dekkingsgraad dan uitsluitend via een waardedaling van de nominale bezittingen. Dat betekent, in tegenstelling tot de nominale dekkingsgraad, dat de reële dekkingsgraad verslechtert als de inflatie toeneemt.

De reële dekkingsgraad daalde afgelopen twee jaren van 92,2% naar 89,2%.

In 2.3.4.1 wordt nader ingegaan op de effecten van de inflatie op de beleggingen.

2.3.3.2 Actuariële analyse van het resultaat

Oordeel van de externe actuaris over de financiële positie

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel bezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Voldaan is aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

Het oordeel over de vermogenspositie is: voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Analyse van het resultaat

In onderstaand overzicht is de actuariële analyse van het saldo van baten en lasten opgenomen:

(bedragen x € 1.000)	2023	2022
Resultaat wijziging rentetermijnstructuur	-127.563	1.656.961
Resultaat beleggingsopbrengsten	298.690	-1.764.535
Resultaat premie	30.752	-18.934
Resultaat waardeoverdrachten	486	-463
Resultaat kosten	-15	-93
Resultaat uitkeringen	-2.924	-1.804
Resultaat op kanssystemen	-289	3.873
Resultaat toeslagverlening	-145	-245.862
Resultaat wijziging actuariële grondslagen	-12.660	-13.924
Resultaat andere oorzaken	-112	-748
Totaal resultaat	186.220	-385.529

Kostendekkende premie

Het pensioenfonds voldoet aan de eis dat de feitelijke premie minimaal gelijk moet zijn aan de gedempte kostendekkende premie.

(bedragen x € 1.000)

Premie voor risico pensioenfonds		Zuiver	Gedempt	Feitelijk
. Actuarieel benodigde koopsom	regulier	100.265	67.604	125.570
	risicopremie	4.012	3.512	3.512
. Opslag voor vereist eigen vermogen		22.166	15.472	5.546
. Opslag voor uitvoeringskosten		10.599	9.604	11.518
. Risicopremie arbeidsongeschiktheid		5.692	5.692	5.692
. Premie voorwaardelijke onderdelen		0	36.314	0
Toetswaarde premie		142.734	138.198	151.838

Premiebeleid

Bij vaststelling van de premie wordt rekening gehouden met de verwachtingen op de lange termijn inzake toekomstige salaris-, toeslag- en bestandsontwikkelingen, alsmede met de verwachtingen voor de lange termijn inzake beleggingsrendementen. Dit zijn op dit moment de maximale toegestane parameters. Het premiebeleid wordt telkens voor een bepaalde periode vastgesteld mede op grond van een periodiek uit te voeren ALM-studie en de daarin opgenomen veronderstellingen. De kostendekkendheid van de premie speelt een belangrijke rol en met de haalbaarheidstoets wordt getoetst of het gekozen premiebeleid haalbaar en realistisch is.

2.3.3.3 Niet kunnen indexeren

Toeslagbeleid

Oak Pensioen voert een pensioenregeling uit met een voorwaardelijke indexatieambitie op basis van de algemene prijsindex. De mate van toeslagverlening wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld en is afhankelijk van de financiële positie van Oak Pensioen. De financiële positie is gebaseerd op de beleidsdekkingsgraad zoals vastgesteld voorafgaand aan de laatste bestuursvergadering van het jaar.

Geen toeslagverlening per 1 januari 2024

Het bestuur heeft in het verslagjaar besloten om per 1 januari 2024 geen toeslag te verlenen. Op basis van het toeslagbeleid kon per 1 januari 2024 niet worden overgegaan tot een verhoging.

Eén van de vereisten is dat de dekkinggraad voldoende hoog is. Dat was het geval. Een andere vereiste is dat de pensioenen alleen mogen worden verhoogd als de prijzen zijn gestegen. Echter de prijzen, gemeten over de periode september 2022- september 2023 waren gedaald met 1,4%. Daarmee was er geen ruimte om de pensioenen te verhogen.

Geen gebruik van tijdelijke algemene maatregel van bestuur (AMVB)

Het bestuur heeft, net als in 2022, besloten geen gebruik te maken van de verruimde mogelijkheid tot indexatie op grond van de algemene maatregel van bestuur (AMVB 2023), die de mogelijkheid biedt om een aanvullende toeslag te verlenen per 1 januari 2023 als op dat moment niet de volledige toeslag is verleend. Het bestuur wil vooral een consistent beleid voeren en geeft daarmee voorrang aan het hebben van een voldoende hoge buffer bij het invaren naar het nieuwe stelsel boven het verlenen van een aanvullende toeslag.

Indexatie-achterstand sectoren Meubelindustrie, Orgelbouw en Tentoonstellingsbouw

De indexatie ambitie per 1 januari 2024 bedraagt 0% (1 januari 2023: 17,16%). De gemiste inhaalindexatie per 1 januari 2024 bedraagt 0% (1 januari 2023: 10,36%). Het verschil tussen de toeslag volgens de toeslagambitie en de daadwerkelijk toegekende toeslagverlening over de periode vanaf 1 januari 2009 tot en met 1 januari 2024 bedraagt 29,55% (1 januari 2023: 29,55%) voor zowel deelnemers als gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

Indexatie-achterstand sector Houthandel

De indexatie-achterstand voor de voormalige deelnemers van Bpf Houthandel per 1 januari 2024 bedraagt 21,32% (per 1 januari 2023: 21,32%) voor zowel deelnemers als gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

2.3.3.4 Risicohouding

Oak Pensioen heeft in 2021 een ALM studie uitgevoerd en op basis hiervan een nieuw lange termijn strategisch beleggingsbeleid geformuleerd. Onderdeel van de ALM studie in 2021 was het evalueren en herijken van de bestaande risicohouding.

De risicohouding van een pensioenfonds, bedoeld in artikel 102a van de Pensioenwet, wordt gedefinieerd als:

- de mate waarin een pensioenfonds, na overleg met sociale partners en het verantwoordingsorgaan, bereid is risico's te lopen; én
- de mate waarin het pensioenfonds risico's loopt, gegeven de kenmerken van het pensioenfonds.

Oak Pensioen heeft, in samenspraak met sociale partners en het verantwoordingsorgaan, naast de wettelijke risicohouding op korte en lange termijn aanvullende kwantitatieve en kwalitatieve beleidsuitgangspunten gedefinieerd vanuit een startdekkinggraad van 110%. Aanvullende maatstaven kwantificeren de afweging tussen 'welke risico's zijn acceptabel' en 'hoeveel toeslag wordt nagestreefd'. Een tweetal maatstaven geven hierbij het opwaarts potentieel weer, namelijk de mediaan toeslagverlening (hoeveel procent van de maatstaf kan het pensioenfonds gedurende een 15-jaars horizon waarmaken) en de verwachte koopkracht na 15 jaar. Een tweetal maatstaven kwantificeren de vraag hoeveel risico acceptabel wordt geacht: de jaarlijkse kans op een korting en de verwachte omvang van een korting.

Vanuit de evaluatie heeft het bestuur geconcludeerd dat de bestaande risicohouding niet afwijkt van de risicohouding zoals vastgesteld in 2018 en dat deze kan worden gehandhaafd. Tegelijkertijd was het wenselijk de bestaande kwantitatieve criteria uit te breiden met criteria die nader ingaan op de risico's. Om tegelijkertijd invulling te geven aan de input van deelnemers en het Breed Beraad, is in de ALM-studie de impact onderzocht van het verlagen van het risicoprofiel. Hiermee werd de kans op toeslag wat kleiner, maar deze bleef mogelijk boven de gestelde grens. De kans op korten en de omvang van de korting werden dan ook kleiner. Oak Pensioen houdt ook rekening met de komst van het nieuwe pensioencontract, waarbij grote wijzigingen niet wenselijk zijn.

Op basis van een uitgebreide discussie over de bestaande beleidsuitgangspunten en mogelijke nieuwe beleidsuitgangspunten behorende bij een lagere risicohouding is besloten om de bestaande kwalitatieve en kwantitatieve beleidsuitgangspunten en grenzen van de risicohouding te handhaven en daar het volgende aan toe

te voegen:

- Grenzen voor de twee nieuwe aanvullende risicomaatstaven: omvang korting 1e percentiel en koopkracht 5e percentiel.
- De prioritering van de zes beleidsuitgangspunten waarbij de bestaande twee risicomaatstaven zwaarder wegen dan de ambitie maatstaven en de twee aanvullende maatstaven.

Zie hiervoor onderstaand overzicht in tabel 1.

Beleidsuitgangspunten voor de lange termijn kwantitatieve risicohouding

De risicohouding voor de lange termijn komt tot uitdrukking in de gekozen ondergrenzen voor de haalbaarheidstoets en voor de korte termijn in de hoogte van het vereist eigen vermogen of een bandbreedte hiervoor.

Risicohouding lange termijn

Voor toepassing binnen de haalbaarheidstoets heeft het bestuur op basis van de aangegeven risicohouding de volgende grenzen gedefinieerd:

- ondergrens voor het verwacht pensioenresultaat startend vanuit de vereiste financiële positie: 100%;
- ondergrens voor het verwacht pensioenresultaat startend vanuit de feitelijke financiële positie: 100%;
- maximale afwijking verwacht pensioenresultaat bij slechtweersscenario vanuit de feitelijke financiële positie: 50%.

Oak Pensioen houdt bij het bepalen van het beleggingsbeleid rekening met deze risicohouding.

Risicohouding korte termijn

De risicohouding op korte termijn wordt vertaald in het vereist eigen vermogen en een bandbreedte daarom heen. Oak Pensioen hanteert harde bandbreedten voor het vereiste eigen vermogen met een minimum van 116% en een maximum van 121%. Het moment van toetsing van de bandbreedte is einde van het jaar. Per ultimo 2023 bevindt het vereist eigen vermogen zich binnen de vastgestelde bandbreedte.

Tabel 1 bevat de aanvullende kwantitatieve beleidsuitgangspunten voor het neerwaarts risico en de toeslagambitie.

Tabel 1: Kwantitatieve lange termijn beleidsuitgangspunten

Kwantitatieve lange termijn Beleidsuitgangspunten	Grens	Prioriteit
Mediaan toeslagrealisatie (% van de maatstaf)	Minimaal 60%	2
Mediaan koopkracht	Minimaal 94%	2
Jaarlijkse kans op korting	Maximaal 3%	1
Omvang korting (zonder uitsmeren)	Maximaal 10%	1
Omvang korting 1e percentiel (zonder uitsmeren)	Maximaal 30%	3
Koopkracht 5e percentiel	Minimaal 70%	3

De volgende kwalitatieve beleidsuitgangspunten zijn door het bestuur vastgesteld:

- Oak Pensioen streeft een koopkrachtbestendig pensioen na, maar vindt het belangrijk dat de neerwaartse risico's (kans op kortingen) acceptabel zijn;
- Beleidsuitgangspunten worden vastgesteld en getoetst vanuit de toetsdekkingsgraad (110%), om zo niet afhankelijk te zijn van momentopnames;
- Bij de bepaling van de risicohouding en de beleidsuitgangspunten wordt rekening gehouden met de uitkomsten van een risicobereidheidsonderzoek onder de deelnemers;
- Oak Pensioen erkent dat bij fors lagere dekkingsgraden dan de toetsdekkingsgraad de uitkomsten aanzienlijk slechter zullen zijn dan nu in de kwantitatieve beleidsuitgangspunten:
 - Partijen accepteren dit hogere risico in tijden dat het slecht gaat en passen niet automatisch het risicoprofiel aan.
- Oak Pensioen erkent dat bij fors hogere dekkingsgraden dan de toetsdekkingsgraad de uitkomsten aanzienlijk beter zullen zijn dan nu in de kwantitatieve beleidsuitgangspunten:
 - Partijen accepteren dit en passen niet automatisch het risicoprofiel aan.

- Oak Pensioen streeft met sociale partners naar een stabiele premie.

De kwalitatieve en kwantitatieve beleidsuitgangspunten worden periodiek door het bestuur en Sociale Partners gezamenlijk besproken en waar nodig herijkt. Tussentijds kan dit ook, bijvoorbeeld bij significante wijzigingen in economische omstandigheden, wijzigingen in wet- en regelgeving, of een structureel significante hogere of lagere financiële positie dan de toetsdekkingsgraad (110%).

2.3.3.5 Haalbaarheidstoets

De haalbaarheidstoets is een onderdeel van het financieel toetsingskader (FTK). De haalbaarheidstoets bestaat uit een aanvangshaalbaarheidstoets en een jaarlijkse haalbaarheidstoets. De aanvangshaalbaarheidstoets geeft over een periode van 60 jaar inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelopen worden. Bij de jaarlijkse haalbaarheidstoets wordt vanuit de feitelijke financiële positie van het pensioenfonds beoordeeld in hoeverre (nog) wordt voldaan aan de normering die het pensioenfonds heeft gekozen bij de laatste aanvangshaalbaarheidstoets.

In de aanvangshaalbaarheidstoets worden ondergrenzen afgesproken voor het verwachte pensioenresultaat en het pensioenresultaat in slecht weer. De afgesproken ondergrenzen hebben een signaalfunctie. Wanneer bijvoorbeeld onverhoopt de financiële positie verslechtert of wanneer de economische vooruitzichten veranderen, zullen ook het verwachte pensioenresultaat en het pensioenresultaat in slecht weer veranderen. De jaarlijkse haalbaarheidstoets berekent periodiek het verwachte pensioenresultaat en het pensioenresultaat in slecht weer en bekijkt of deze nog boven de afgesproken ondergrenzen liggen. Worden de grenzen overschreden dan geeft dit aanleiding tot overleg tussen het bestuur en sociale partners.

In mei 2023 is de haalbaarheidstoets uitgevoerd. Hieruit blijkt dat niet wordt voldaan aan de gedefinieerde ondergrens van het verwachte pensioenresultaat. Het pensioenresultaat is gedurende 2022 afgenomen. De daling ten opzichte van het pensioenresultaat van vorig jaar wordt met name verklaard door een toename van de toeslagachterstand. Daarnaast zorgt de lagere startdekkingsgraad voor een daling van het verwachte pensioenresultaat.

Door de daling van het pensioenresultaat vallen de uitkomsten van de haalbaarheidstoets net als vorig jaar niet meer binnen de vastgestelde grenzen: 92,3% (2022: 99,0%) bij een ondergrens van 100%.

Omdat niet voldaan is aan de ondergrens treedt het bestuur in overleg met sociale partners. Geconstateerd is dat gezien de korte periode tot aan de overgang naar de nieuwe pensioenregelgeving eventuele maatregelen om bij te sturen geen effect meer hebben. Na de transitie zal bezien worden op welke wijze kan worden bijgestuurd.

De uitkomsten van de haalbaarheidstoets zijn tijdig bij DNB ingediend.

2.3.4 Vermogensbeheer

2.3.4.1 Terugblik 2023

In 2022 werd de wereldeconomie nog volop geconfronteerd met de opstartproblemen na de covid lockdowns en wierp de oorlog in Oekraïne zijn schaduw over met name de energiezekerheid van de Europese economie. Hieruit volgde een grote stijging in inflatie, wat de centrale banken tot een historische koerswijziging noopten. Uiteraard liet dit de financiële markten niet onberoerd, maar het leidde daarnaast tot sombere groeivoorzichten voor 2023.

Economische groei

De wereldeconomie bleek in 2023 veerkrachtiger dan verwacht. Alhoewel de groei lager ligt dan voor de pandemie, is deze nog steeds 3% (reëel, IMF). Terwijl de Verenigde Staten op 2,1% zitten, blijft Europa steken op 1%. Het herstel in China zwakker is dan verwacht door de situatie op de vastgoedmarkt, waar de groei uitkomt op 5%. India groeit met 6,3%. De hogere staatsschulden zijn wel een donkere wolk die boven de markt hangen.

Geopolitiek

In de geopolitieke sfeer bleven de spanningen door de oorlog in Oekraïne aanhouden. Ondanks dat het conflict reeds bijna twee jaar duurt, zijn er nog geen aanwijzingen voor een einde van de vijandelijkheden, ondanks de inspanningen vanuit China. Vanuit de Verenigde Staten blijft de steun voor Oekraïne hoog vanuit de huidige regering. In de Europese Unie klinken meer kritische geluiden, maar ook hier steunen veel regeringen de Oekraïense zaak. Ook in het Midden-Oosten lopen de spanningen op door een aanval van Hamas uit de Gazastrook en de Israëlische reactie op de aanval en de gijzelingen hieruit. De Verenigde Staten lijken Israël te blijven steunen, maar de rest van de wereld wordt alsmaar kritischer. Opkomende landen laten hierin steeds explicieter hun stem horen. Aan het einde van het jaar heeft Zuid-Afrika zelfs Israël aangeklaagd bij het Internationaal Gerechtshof. Ondertussen blijft China doorgaan met haar Belt and Road Initiative en breidt daarmee haar invloed uit. In 2023 bedraagt de totale investering van China meer dan 1 biljoen dollar. De afbetalingen van de leningen blijft een heikel punt, doordat China niet in de Club van Parijs zit. In Afrika lijken meer landen Europese invloed af te wijzen, wat leidt tot staatsgrepen. Voor militaire invloed kijken deze landen vaker naar Rusland, die met hun Wagner groep effectiever kan ingrijpen in gebieden waar islamitische organisaties met geweld de macht proberen te grijpen. Ook in Soedan en Ethiopië laaien conflicten op.

Politiek

In de Verenigde Staten zijn het politiek volatiele tijden. Bij de presidentiële verkiezing in 2024 lijkt wederom een strijd tussen Joe Biden en Donald Trump te worden. De laatstgenoemde gebruikt de rechtszaken die tegen hem worden gevoerd als campagnemateriaal. In de Europese Unie wordt voorbereid op de wisseling van de Europese Commissie. Met het vertrek van Merkel is een kleinere Duitse invloed in de Commissie niet uit te sluiten. Ook de verkiezingen in een aantal van de lidstaten hebben interessante consequenties. In Polen is een meer pro- Europese regering aan de macht gekomen, terwijl Slowakije de andere route bewandeld. In Spanje heeft de conservatieve partij gewonnen, terwijl de socialisten met Catalaanse support een omstreden regering vormen. Een vorming van een Nederlandse regering is na de verkiezingen in november in gang gezet, waarbij de oude politieke leiders zich focussen op nieuwe uitdagingen en nieuwe politieke partijen en leiders zich op de formatie storten.

Inflatie

De hoge inflatie bleef een probleem in 2023, al zwakte deze in westerse landen geleidelijk af. Centrale banken verhoogden hun rente fors. De Federal Reserve in de Verenigde Staten heeft haar rente vier keer verhoogd in 2023. Hiermee is de rente uitgekomen op 5,5%, ten opzichte van 0,25% begin 2022. In Europa heeft de ECB de rente zes keer verhoogd, waarmee de rente op 4% komt. In de westerse wereld zijn de rentestijgingen nog niet ten koste gegaan van economische groei of werkgelegenheid. Ondertussen werd in het vierde kwartaal alweer volop gespeculeerd over renteverlagingen.

Financiële markten

In maart raakten vier Amerikaanse banken in de problemen, waarop er drie failliet gingen en één werd overgenomen. De Federal Reserve greep hierop in door middel van het Bank Term Funding Program, waarmee meer stabiliteit in de banksector werd gebracht. In navolging hierop namen verschillende centrale banken vergelijkbare maatregelen.

De wereldwijde aandelenmarkten rendeerden in 2023 goed. In Amerika werd een groot gedeelte van dit rendement gemaakt door een zevental bedrijven die profiteerden van de profilering van AI. Pacifische, Europese en Japanse aandelen behaalden ook rendementen boven 15%. Aandelen in emerging markets bleven achter qua rendement met slechts een kleine 10%. Tot en met het derde kwartaal leken obligatiemarkten minder te gaan presteren in 2023. De hausse in het vierde kwartaal, met verwachtingen van spoedige rentedalingen, zorgde ook hier voor positieve rendementen.

2.3.4.2 Returnportefeuille

In 2020 heeft Oak Pensioen de kaderstelling voor de beleggingscategorie niet-beursgenoteerd vastgoed aangepast. De belangrijkste wijziging is de aanpassing van Nederlands naar Europees vastgoed. De verschillen tussen de huidige en de gewenste invulling van deze beleggingscategorie zijn in kaart gebracht. Vanuit deze analyse is in 2021 met de fiduciair adviseur een selectietraject voor niet-beursgenoteerd vastgoed doorlopen. Het resultaat van dit traject is dat Oak Pensioen heeft besloten afscheid te nemen van de huidige manager SAREF voor

niet-beursgenoteerd vastgoed. SAREF blijft de beheerder van het zorgvastgoed. Oak Pensioen heeft twee nieuwe managers Franklin Templeton en M&G Real Estate aangesteld. De implementatie is in 2022 gestart, waarbij de verwachting is dat in 2024 de beleggingscategorie niet-beursgenoteerd vastgoed volledig ingevuld zal zijn.

Ultimo 2020 is de investment case voor de nieuwe categorie private debt (niet-beursgenoteerde bedrijfsleningen) vastgesteld. In 2021 is deze categorie meegenomen in de ALM- en in de portefeuilleconstructie studie en als passend beoordeeld. Op basis van de door het bestuur vastgestelde kaderstelling is in 2022 het selectietraject uitgevoerd waaruit Barings als manager is geselecteerd. Eind 2022 is begonnen met de allocatie van gelden naar deze beleggingscategorie en dit zal in 2024 naar verwachting volledig zijn ingevuld.

2.3.4.3 Behaalde rendementen

De behaalde netto rendementen over 2023 zijn in onderstaande tabel opgenomen:

Categorie	Rendement portefeuille	Rendement benchmark
Returnportefeuille	9,7%	10,8%
. Aandelen	18,1%	17,7%
. Vastrentende waarden	9,1%	8,2%
. Hypotheken	2,1%	6,6%
. Beursgenoteerd vastgoed *	-/- 3,3%	-/- 1,1%
. Niet-beursgenoteerd vastgoed	-/- 8,8%	-/- 8,8%
. Private debt	4,8%	4,8%
Matchingportefeuille	5,6%	5,6%
Totaal excl. currency overlay	9,1%	9,7%
Totaal incl. currency overlay	9,5%	10,2%

* Beursgenoteerd vastgoed is verkocht in november 2023. Resultaat portefeuille t/m verkoopdatum, resultaat benchmark t/m einde maand.

Er was sprake van een positief rendement op de totale portefeuille van 9,5%. De volgende onderdelen hebben positief bijgedragen aan dit resultaat:

- Aandelen behaalden een fors positief rendement
- Een positief resultaat op zowel de return- als de matchingportefeuille
- Een positief allocatie effect is ontstaan door de allocatie naar aandelen
- Een positief selectie effect in de vorm van outperformance voor aandelen wereldwijd
- Een positief selectie effect in de vorm van outperformance voor bedrijfsobligaties en opkomende landen

Een negatieve bijdrage aan dit resultaat komt vanuit:

- Vastgoed behaalden een negatief resultaat
- Een negatief allocatie effect is ontstaan door de verhouding tussen matching- en return en de weging naar beursgenoteerd vastgoed;
- Een negatief selectie effect in de vorm van underperformance voor hypotheken.

2.3.4.4 Strategisch beleggingsbeleid

Om in de toekomst voldoende pensioen te kunnen uitkeren, belegt Oak Pensioen de ingelegde gelden in diverse beleggingscategorieën. Op basis van lange termijn ALM-studies wordt bekeken welk beleggingsbeleid het beste past bij de verplichtingenstructuur, de doelstelling en uitgangspunten van Oak Pensioen. Ieder jaar stelt Oak Pensioen een normportefeuille vast. Uitgangspunten van het beleid zijn onder meer een goede spreiding van risico's, het (deels) afdekken van risico's waar geen rendement van wordt verwacht en voldoende liquiditeit. Daarnaast wil Oak Pensioen alleen beleggen in transparante, niet-complexe beleggingscategorieën.

In 2021 heeft het fonds een nieuwe ALM-studie uitgevoerd en is er gekomen tot het strategisch beleggingsbeleid voor 2022-2024 zoals hieronder omschreven.

Strategisch beleggingsbeleid	2022-2024
Matchingportefeuille	29%
Returnportefeuille	71%
. Aandelen (ontwikkelde en opkomende landen)	34%
. Vastrentende waarden (credits, EMD en High Yield)	12%
. Vastgoed (niet-beursgenoteerd)	10%
. Hypotheken	10%
. Grondstoffen	0%
. Private Debt	5%
Renteafdekking *	80%
Valuta afdekking **	100%

* Als onderdeel van de dekkingsgraadbescherming is het renteafdekkingspercentage vastgesteld op 80% voor 2024.

** Met uitzondering van aandelen Emerging Markets, obligaties Emerging Markets lokale valuta en Pacific.

2.3.4.5 Z-score

De Z-score wordt ieder jaar berekend en laat het verschil zien tussen het werkelijke rendement van de portefeuille en het rendement van de benchmark (een vergelijkingsmaatstaf). Een positief getal betekent dat de beleggingen van Oak Pensioen beter hebben gerendeerd dan de markt; bij een negatief getal geldt het omgekeerde. Bij de berekening worden ook de kosten van het vermogensbeheer in de beschouwing opgenomen.

Naast de jaarlijks berekende Z-score wordt een zogenaamde performancetoets gedaan, waarin de Z-scores over een periode van 5 jaren worden berekend. In het Vrijstellingsbesluit Wet Bpf 2000 is opgenomen dat er vrijstelling van de verplichte deelname aan een bedrijfstakpensioenfonds kan worden verleend als de performancetoets lager is dan -1,28. Het feitelijk behaalde rendement van het pensioenfonds wijkt dan behoorlijk negatief af van de benchmark.

De Z-score voor het jaar 2023 bedraagt -/ 0,39.

De Z-score is voor het tweede jaar negatief. Dat is teleurstellend, maar is goed verklaarbaar en is geen reden beleidswijzigingen door te voeren. De oorzaak zit in een overwogen positie in vastgoed en twee slechte jaren voor hypotheken. Vastgoed kon als illiquide belegging niet direct afgebouwd worden. Voor hypotheken wordt het rendement vergeleken met de marktrente. Beide categorieën hebben een belangrijke rol in de hele portefeuille voor de spreiding van het risico. Dit is gebaseerd op ons strategische ALM beleid.

Voor de vier voorgaande jaren gelden de volgende Z-scores:

- 2019: 1,87
- 2020: 0,51
- 2021: 1,04
- 2022: -0.90

Op basis van deze Z-scores komt de performancetoets voor 2023 uit op 0,95 waarmee geen vrijstelling van de verplichtstelling kan worden verleend.

2.3.4.6 Duurzaam beleggen

In 2022 heeft Oak Pensioen haar ambitie duurzaam beleggen herijkt. In dit verslag zijn de uitkomsten van de herijking opgenomen:

- de ambitie duurzaam beleggen;
- wet- en regelgeving;
- mening van de stakeholders;
- doelstellingen beleid duurzaam beleggen 2022-2025.

Vervolgens wordt een toelichting gegeven op de resultaten van het beleid duurzaam beleggen in 2023.

Ambitie duurzaam beleggen (overtuiging en algemene uitgangspunten)

Oak Pensioen heeft in haar investment beliefs ten aanzien van duurzaam beleggen het volgende opgenomen:

” Oak Pensioen gelooft erin dat ondernemingen die rekening houden met duurzaamheid op de lange termijn bijdragen aan een verbetering van het risico- en rendementsprofiel. Tegelijkertijd gaat de verantwoordelijkheid van het pensioenfonds verder dan een goede risicorendements-afweging. Ons pensioenfonds heeft als lange termijn belegger eveneens een duurzame functie.”

Hetzelfde geldt voor de vermogensbeheerorganisaties waar Oak Pensioen mee samenwerkt. Deze partijen dienen te voldoen aan de door het bestuur vastgestelde criteria. Daarnaast dienen partijen te voldoen aan (Europese) wet- en regelgeving zoals de regelgeving ten aanzien van beleggingen, communicatie, risicomanagement en transparantie ten aanzien van duurzaamheid.

Oak Pensioen integreert het aspect 'duurzaamheid' in de totale beleggingscyclus. Oak Pensioen streeft naar een evenwicht tussen rendement, risico en maatschappelijke impact. Ook aspecten als transparantie en uitlegbaarheid kunnen meespelen in de overwegingen.

Diverse (inter)nationale verdragen en gedragscodes vormen het uitgangspunt voor de invulling van het beleggingsbeleid.

Oak Pensioen heeft de volgende thematische aandachtsgebieden vanuit de achtergrond als werkgever in de meubelindustrie in volgorde van belangrijkheid vastgesteld:

- Klimaatverandering (milieu);
- Arbeidsnormen;
- Verantwoorde consumptie en productie (milieu);
- Goede gezondheid en welzijn;
- Bijdragen aan de afschaffing van kinderarbeid

Oak Pensioen belegt zowel via collectieve beleggingsfondsen als via discretionaire mandaten. Bij de discretionaire mandaten heeft Oak Pensioen direct invloed en kan haar eigen beleid volledig implementeren. Hiervoor gebruikt Oak Pensioen de volgende verschillende instrumenten:

- Engagement. Oak Pensioen gaat op een constructieve wijze de dialoog aan met ondernemingen die betrokken zijn bij schendingen van fundamentele uitgangspunten op het gebied van milieu, sociaal beleid en governance (normatief engagementprogramma). Het doel is om verbeteringen door te voeren in de bedrijfsvoering op het gebied van de corporate governance, de maatschappij en het milieu. Daarnaast voert Oak Pensioen een thematisch engagementprogramma. Hierbij is het doel om op thema's het gesprek met ondernemingen aan te gaan om een positieve impact op ESG-criteria te maken;
- Stemmen. Oak Pensioen maakt gebruik van haar stemrecht. Hierbij wordt gekeken naar de context waarin een onderneming opereert en wordt ondernemingen gevraagd hun beleid toe te lichten. Ook bij een tegenstem wordt een uitgebreide toelichting gestuurd over de reden van de tegenstem;
- Insluiten. Oak Pensioen belegt waar mogelijk meer in ondernemingen die voorop lopen en ondernemingen die kunnen worden aangezet tot verbeteringen;

- Uitsluitingen. Oak Pensioen belegt niet in ondernemingen die de principes van de UN Global Compact in grove mate schenden. Daarnaast voldoet Oak Pensioen aan de wettelijke verplichtingen ten aanzien van ondernemingen met activiteiten in de wapenindustrie. Waar mogelijk sluit Oak Pensioen ook beleggingen uit gekoppeld aan de thema's van Oak Pensioen waaronder klimaatverandering en goede gezondheid en welzijn, zoals bijvoorbeeld:
 - Ondernemingen met een hoge koolstofintensiteit;
 - Ondernemingen die betrokken zijn bij de productie of de verkoop van tabak;
- Oak Pensioen sluit niet alleen ondernemingen uit, maar ook landen. De basis voor het uitsluiten van staatsobligaties van landen wordt gevormd door de internationale verdragen die Nederland heeft ondertekend, of waaraan Nederland door het EU- en VN-lidmaatschap is gebonden. Dit is nog niet vastgelegd in een landenbeleid.
- NB: momenteel worden geen uitsluitingen toegepast voor de beleggingscategorieën EMD LC, beursgenoteerd vastgoed en Private Debt. Hierbij heeft Oak Pensioen een zorgvuldige afweging gemaakt tussen het toepassen van uitsluitingscriteria en de bijbehorende kosten of impact op het rendement.
- Impactbeleggingen. Oak Pensioen belegt in bedrijven en initiatieven die een bewust en meetbare positieve bijdragen leveren op duurzaam gebied.

Oak Pensioen geeft invulling aan haar verantwoordelijkheid ten aanzien van verduurzaming door gebruik te maken van alle beschikbare instrumenten door de gehele portefeuille. Het is niet mogelijk om voor elke beleggingscategorie gebruik te maken van alle instrumenten.

Wet- en regelgeving

Oak Pensioen heeft in 2018 het IMVB-convenant ondertekend (Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen), waarbij het pensioenfonds heeft gekozen voor het "Brede spoor". Hiermee verbindt het pensioenfonds zich aan de implementatie van de richtlijnen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) en van de Verenigde Naties (UNGP's). De richtlijnen zijn erop gericht om negatieve effecten van een onderneming (of de keten erachter) in kaart te brengen, te prioriteren en te adresseren. Hiertoe zijn richtlijnen opgenomen in het beleid van het pensioenfonds, in de uitbesteding aan externe dienstverleners en in de monitoring en rapportage van de pensioenfondsen daarover.

Op 10 maart 2021 is de Europese Verordening betreffende informatieverschaffing over duurzaamheid in de financiële dienstensector de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) in werking getreden. De SFDR is onderdeel van het EU Actieplan Duurzame Financiering en bevat nieuwe regels over informatieverschaffing over duurzaamheid van beleggingen. In dit kader heeft Oak Pensioen het volgende verklaard:

- Oak Pensioen weegt de belangrijkste negatieve impact op duurzaamheidsfactoren mee in investeringsbeslissingen (hiermee kiest Oak Pensioen niet voor de zogenaamde 'opt out');
- Oak Pensioen kiest voor een artikel 8 classificatie, wat betekent dat de pensioenregeling classificeert als een financieel product met duurzame kenmerken.

De EU Taxonomie is een raamwerk aan de hand waarvan wordt beoordeeld of economische activiteiten bijdragen aan milieudoelstellingen. Vooralsnog heeft Oak Pensioen geen concrete doelstellingen om te beleggen in ecologisch duurzame economische activiteiten vanuit de Taxonomie verordening. Er is vooralsnog ook beperkte betrouwbare data beschikbaar.

Mening stakeholders

Oak Pensioen is doorlopend in gesprek met haar stakeholders, ook over duurzaamheid. Zo zijn zowel de deelnemers, het verantwoordingsorgaan als de brancheorganisatie gevraagd naar hun mening over duurzaam beleggen van Oak Pensioen.

Om de mening van al onze deelnemers te kennen, heeft Oak Pensioen in zowel in 2019 als in 2020 een deelnemersenquête gehouden. Op beide enquêtes is een grote respons geweest en de belangrijkste conclusies zijn:

- Deelnemers van Oak Pensioen vinden duurzaamheid een belangrijk onderwerp en deelnemers willen dat Oak Pensioen hier rekening mee houdt;
- Een meerderheid van de deelnemers is niet tegen het maken van kosten voor duurzaamheid;

- De resultaten tonen draagvlak voor de keuzes die Oak Pensioen op het gebied van duurzaamheid heeft gemaakt voor wat betreft thema's en uitsluitingen. De thema's zijn op verzoek van deelnemers in 2019 uitgebreid met het thema gezondheid. Daarnaast hebben deelnemers een voorkeur voor sociale ten opzichte van milieu thema's.

In 2021 is een vergelijkbaar onderzoek onder het verantwoordingsorgaan gehouden. Het verantwoordingsorgaan onderschrijft de bevindingen vanuit het deelnemersonderzoek. Aanvullend daarop geeft het verantwoordingsorgaan aan dat duurzaamheid nog belangrijker is geworden door recente klimaatontwikkelingen. Daarbij wil een nipte meerderheid van het verantwoordingsorgaan de fossiele industrie niet meteen volledig uitsluiten, maar hier in eerste instantie het gesprek mee aangaan. Naast de bestaande thema's vraagt het verantwoordingsorgaan extra aandacht voor de thema's: verantwoorde consumptie en productie, geen honger, eerlijk werk en economische groei en industrie, innovatie en infrastructuur.

Doelstellingen beleid duurzaam beleggen 2022-2025

Oak Pensioen heeft de volgende doelstellingen geformuleerd:

- De totale portefeuille van Oak Pensioen voldoet in 2024 aan minimum normen en waarden. Dit houdt in dat wordt voldaan aan de wet- en regelgeving m.b.t. clustermunie en dat er in de portefeuille geen beleggingen in ondernemingen zijn opgenomen die een van de tien universele principes van de Global Compact structureel en in grove mate schenden.
- Oak Pensioen heeft een duurzame functie en draagt met de beleggingsportefeuille bewust en meetbaar bij aan een duurzame wereld.
 - Oak Pensioen heeft een doelpercentage van minimaal 10% voor duurzame obligaties binnen de obligaties in de matchingportefeuille.
- Oak Pensioen heeft een duurzame functie en draagt met de beleggingsportefeuille bewust en meetbaar bij aan een duurzame wereld en specifiek aan een beter milieu.
 - In 2030 50% reductie ten opzichte van 2019
 - In 2050 is de beleggingsportefeuille klimaatneutraal

Om deze doelstellingen te bereiken heeft Oak Pensioen de volgende activiteiten gepland:

1. Oak Pensioen evalueert het uitsluitingsbeleid voor de beleggingscategorieën waar nu geen screening op wordt toegepast;
2. Oak Pensioen past het uitsluitingsbeleid voor ondernemingen en landen aan op de eigen thema's;
3. Oak Pensioen evalueert het engagement- en votingbeleid van de beheerder van de aandelenportefeuille ontwikkelde landen State Street;
4. Oak Pensioen onderzoekt samenwerkingsmogelijkheden op het gebied van duurzaamheid;
5. Oak Pensioen legt jaarlijks verantwoording af over de huidige impactbeleggingen en doet onderzoek naar de mogelijkheden van impactbeleggingen;
6. Oak Pensioen doet onderzoek naar de mogelijkheden om positieve screening toe te passen in de aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuille op de eigen thema's;
7. Oak Pensioen onderzoekt de mogelijkheden voor CO2-reductie en het bijdragen aan een beter milieu voor de aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuille.

Resultaten beleid duurzaam beleggen 2023

De resultaten van het beleid duurzaam beleggen worden gerapporteerd aan de hand van de doelstellingen die nog van toepassing waren over 2023:

Algemene doelstellingen

- De beleggingsportefeuille dient te voldoen aan minimum normen en waarden ten aanzien van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie. Per ultimo 2023 voldoet bijna 90% van de portefeuille volledig aan deze doelstelling, dat wil zeggen dat voor deze beleggingscategorieën de grootste schenders van deze algemeen geaccepteerde principes worden uitgesloten.
- Oak Pensioen wil duurzame ontwikkelingen stimuleren. Per ultimo 2022 worden hier over de gehele portefeuille activiteiten op uitgevoerd, waarbij stemmen, engagement en insluiten de belangrijkste instrumenten zijn. NB bij de herijking van de ambitie duurzaam beleggen in 2022 deze doelstelling aangescherpt.

Doelstellingen 2018-2021/2022

1. Voor nagenoeg de gehele beleggingsportefeuille is inzicht in de CO2-uitstoot en Oak Pensioen voldoet aan de doelstelling van een jaarlijkse verlaging van de CO2-uitstoot van de beleggingsportefeuille met 3%. De grootste verlaging wordt hierbij gerealiseerd in de aandelenportefeuille;
2. Ten aanzien van de doelstellingen van het investeren in geselecteerde 'Sustainable Development Goals' en het hebben van impactinvesteringen, is geconcludeerd dat de huidige invulling hiervan met investeringen in zorgvastgoed en duurzame obligaties vooralsnog beperkt is en dat er nog geen doelstellingen aan deze beleggingen gekoppeld zijn. Daarnaast gaat Oak Pensioen voor wat betreft het thema 'Bijdragen aan het afschaffen van kinderarbeid' waar mogelijk in gesprek met ondernemingen. Dit is met name een belangrijk onderwerp in de portefeuille aandelen opkomende landen. Voor wat betreft het thema 'Goede gezondheid & welzijn' sluit Oak Pensioen beleggingen in de tabaksindustrie waar mogelijk uit en belegt Oak Pensioen in zorgvastgoed.
3. ESG-integratie is een formeel onderdeel van het beleggingsproces en daarmee ook van selectieprocedures;
4. Oak Pensioen heeft een dashboard duurzaam beleggen ontwikkeld. In dit dashboard wordt de verbinding gemaakt tussen de doelstellingen in het beleid duurzaam beleggen en de resultaten in de portefeuille. Het dashboard geeft ook inzicht in de prestaties op het gebied van duurzaamheid van de onderliggende beleggingscategorieën. Dit dashboard ontwikkelt zich doorlopend en is in 2023 aangepast aan de herijkte ambitie en doelstellingen duurzaam beleggen;
5. Ten aanzien van het uitsluiten van beleggingen in geval van onvoldoende resultaat uit engagement, heeft Oak Pensioen op basis van voortschrijdend inzicht geconcludeerd dat er ook andere instrumenten in te zetten zijn. Zo kan in het geval van aandelen worden tegengestemd en het alternatief bestaat om samen te werken met andere partijen.
6. Oak Pensioen is doorlopend in dialoog met de verschillende stakeholders en deelnemerscommunicatie over duurzaam beleggen wordt via de website beschikbaar gesteld. Hiermee geeft Oak Pensioen invulling aan de wens van deelnemers om beter te communiceren over duurzaam beleggen;

Activiteiten 2023

Oak Pensioen voldoet per 1 januari 2023 aan de verplichtingen vanuit de SFDR en Europese Taxonomie.

Oak Pensioen heeft in 2023 de bijbehorende level 2 rapportageverplichtingen van SFDR geïmplementeerd. Op de website van Oak Pensioen zijn sinds het begin van 2023 de volgende rapportages beschikbaar gesteld:

- Precontractuele informatie waarin Oak Pensioen beschrijft hoe de pensioenregeling aan ecologische en sociale kenmerken voldoet;
- Een beschrijving welke ESG-methodologieën, ESG-indicatoren, gegevensbronnen en screeningscriteria Oak Pensioen gebruikt;
- PAIS-Statement waarin een verklaring is opgenomen van Oak Pensioen over hoe Oak Pensioen omgaat met de belangrijkste ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren.

In de bijlage van dit jaarverslag is de periodieke rapportage opgenomen.

Naast precontractuele informatie over de duurzaamheidskenmerken die Oak Pensioen nastreeft, is Oak Pensioen verplicht deelnemers jaarlijks over de duurzaamheidsprestaties te informeren. O.a. de volgende zaken zijn onderdeel van deze rapportage:

- Oak Pensioen heeft (nog) geen doelstellingen voor duurzame beleggingen conform de definitie van de SFDR. Wel bedraagt de weging naar duurzame obligaties per ultimo 2023 10,0%. Het grootste deel hiervan heeft een milieudoelstelling in economische activiteiten, maar dit is niet conform de definitie van de EU-taxonomie. Het overige deel heeft een sociale doelstelling;
- Het resultaat van de duurzaamheidsindicatoren. Voor Oak Pensioen is dit het resultaat van de CO2-uitstoot en ESG-scores van (deel)portefeuilles bij voorkeur ten opzichte van de benchmark;
- De rapportage geeft inzicht in de grootste beleggingen van Oak Pensioen en de sectorverdeling daarvan.
- In het contract met Cardano en State Street is een verwijzing naar het IMVB-convenant opgenomen. De wens blijft om voor wat betreft engagement meer op maat gemaakt rapportages te krijgen van de vermogensbeheerders. Bij contractbesprekingen wordt het IMVB-convenant meegenomen. Hiermee voldoet Oak Pensioen aan de verplichting van het IMVB-convenant.
- Het beursgenoteerd vastgoedfonds beheert door Northern Trust is omgezet naar een duurzaam fonds.

Data over duurzaamheid is volop in ontwikkeling en Oak Pensioen verwacht dan ook dat er meer informatie beschikbaar komt en dat de resultaten in deze rapportage zich ieder jaar verder ontwikkelen.

Overige ontwikkelingen

Oak Pensioen neemt deel aan het periodieke onderzoek van de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO) naar de mate waarin er door de 50 grootste Nederlandse pensioenfondsen een duurzaam beleggingsbeleid wordt gevoerd. Hiermee zijn de activiteiten die Oak Pensioen op dit gebied uitvoert ten opzichte van andere pensioenfondsen ook zichtbaar voor alle deelnemers. Oak Pensioen is in 2023 op de ranglijst van VBDO met 5 plekken gedaald ten opzichte van 2022 (van plek 42 naar 47). Ondanks een aantal verbeterde scores van Oak Pensioen is de totaalscore ten opzichte van andere pensioenfondsen gedaald.

Toekomstige ontwikkelingen

De opvattingen van pensioendeelnemers – en van de maatschappij waarvan deelnemers onderdeel zijn – over wat 'verantwoord' is, zijn niet statisch. Dit zorgt ervoor dat het beleid van Oak Pensioen continu in ontwikkeling is en kan veranderen.

Naast de vastgestelde activiteiten in het beleid duurzaam beleggen 2022-2025, bereidt Oak Pensioen zich voor op de rapportage aanpassing per 30-6-2024 vanuit de Europese wetgeving (taxonomie en de SFDR 2). Dit doet Oak Pensioen samen met de adviseur Montae & Partners, BNY Mellon en met de fiduciair adviseur BlackRock.

2.3.4.7 Prudent Person

Met de invoering van het nieuwe FTK per 2015 is expliciet in de regelgeving opgenomen dat Oak Pensioen onderbouwt dat het strategisch beleggingsbeleid en het beleggingsplan passen binnen de prudent person regels. Dat Oak Pensioen hiermee compliant is, blijkt onder meer uit de volgende punten:

- Oak Pensioen kent een duidelijke organisatiestructuur met betrekking tot het beleggingsbeleid en besluitvorming hierover.
- Er is een balans tussen de omvang, aard en complexiteit van de beleggingsportefeuille enerzijds en de aanwezige kennis en ervaring en het risicobeheer anderzijds. Op dit punt heeft regelmatig onderzoek plaatsgevonden, onder andere in ALM-studies, portefeuille-constructie studies en evaluaties. Daarnaast komt dit tot uitdrukking in de risicohouding van Oak Pensioen. In 2021 is de risicohouding geëvalueerd/herijkt en is een ALM-studie uitgevoerd.
- Oak Pensioen stelt voor de langere termijn een strategisch beleggingsbeleid vast, dat in ieder geval een beschrijving bevat van de beleggingsdoelstelling, de samenstelling van de beoogde beleggingsportefeuille en bandbreedtes.
- Oak Pensioen vertaalt het strategisch beleggingsbeleid naar een beleggingsplan waarin een gedetailleerde omschrijving van het beleggingsbeleid wordt gegeven.
- Oak Pensioen doorloopt de beleggingscyclus waarvan het strategisch beleggingsbeleid, het beleggingsplan en de uitvoering periodiek worden geëvalueerd en opnieuw beoordeeld.

Jaarlijks stelt het bestuur van Oak Pensioen de onderbouwing voor het voldoen aan de wettelijke vereisten hierover vast.

2.3.4.8 Risicoparagraaf vermogensbeheer

Naast het reguliere integrale risicomanagement is er ook sprake van extra aandacht voor de risico's in het beleggingsproces. Met betrekking tot de beheersing van de beleggingsrisico's bevatten de door Oak Pensioen opgestelde kaderstellingen voor de verschillende beleggingscategorieën onder meer bepalingen voor (deze zijn mandaat en vermogensbeheerder specifiek):

- de minimum en maximum allocatie voor de verschillende beleggingscategorieën, regio's en tegenpartijen (voor zover relevant);
- de index c.q. indices die dienen als benchmark alsmede performancedoelstellingen;
- de maximale tracking errors die de fondsen mogen hanteren;
- de maximale afwijking in duration voor vastrentende waarden ten opzichte van de benchmark.

De beleggingsresultaten worden frequent door de vermogensbeheerders gerapporteerd en geanalyseerd.

In de rapportages van de vermogensbeheerders wordt aangegeven of en op welke wijze is voldaan aan de vooraf vastgestelde risicolimieten, waaronder minimum en maximum allocatie van de beleggingscategorieën en valuta's. De vermogensbeheerders leveren hierbij tevens een attributieanalyse. Door middel van deze analyse kan de bijdrage van diverse beleidsbeslissingen aan de performanceverschillen met de benchmark worden toegewezen. Tevens wordt door de fiduciair adviseur de performance van de vermogensbeheerders vergeleken met de vooraf vastgestelde benchmarks. Daarbij kan opgemerkt worden dat het actieve risico in de portefeuille in de nieuwe structuur met alle nieuw geselecteerde managers aanzienlijk kleiner is geworden. De meeste beleggingscategorieën worden passief beheerd.

Daarnaast monitort de fiduciair adviseur specifiek de richtlijnen van Oak Pensioen aan de hand van een kwartaalrapportage. Verder ontvangt het bestuur ieder kwartaal een integrale vermogensbeheerrapportage.

Inflatieafdekking

Het bestuur heeft aandacht voor de gevolgen van inflatie op de aanspraken van deelnemers. In de portefeuille van Oak Pensioen zitten bewust beleggingscategorieën die een bepaalde mate van inflatiebescherming bieden zoals bijvoorbeeld vastgoed. Inflatiebescherming heeft de aandacht van Oak Pensioen, al heeft het zoveel mogelijk veiligstellen van de nominale aanspraken van deelnemers momenteel de grootste prioriteit. Bij de vaststelling van het beleggingsplan over 2023 heeft dit onderwerp extra aandacht gekregen in de portefeuilleconstructie studie. In extreme inflatie (stagflatie) scenario's kunnen bepaalde instrumenten en beleggingscategorieën, ten koste van het verwachte rendement, een beperkte mate van dekkingsgraadbescherming bieden.

Renterisico

Het renterisico wordt veroorzaakt door de verschillen in gevoeligheid voor renteontwikkelingen van de beleggingen enerzijds en de (nominale) verplichtingen anderzijds. Het structurele renterisico wordt beheerst binnen het ALM-proces. Voor de beheersing van het renterisico wordt gebruik gemaakt van (langlopende) obligaties en renteswaps. In het strategische beleggingsbeleid 2022-2024 heeft Oak Pensioen ervoor gekozen de dynamische rentestafel voor de komende jaren los te laten en om een vast percentage voor de rente afdekking te hanteren. De belangrijkste reden hiervoor is dekkingsgraad stabilisatie tot het invaarmoment van naar verwachting 1-1-2025. Ultimo 2023 bedroeg de strategische mate van afdekking van het renterisico 65%. Per 1 januari 2024 is de afdekking van het renterisico verhoogd naar 80%.

Marktrisico

Marktrisico is het risico dat de waarde van de zakelijke waarden (voornamelijk aandelen en vastgoed) verandert door veranderingen in de marktprijzen. Het structurele marktrisico wordt eveneens beheerst binnen het ALM-proces. Daarin wordt een zodanige beleggingsmix vastgesteld dat het marktrisico acceptabel is bij de doelstelling van Oak Pensioen behaald kan worden. Het belangrijkste middel hiervoor is diversificatie binnen en over verschillende beleggingscategorieën. De feitelijke beleggingsmix mag binnen vastgestelde bandbreedtes afwijken van de strategische beleggingsmix uit de ALM.

Valutarisico

Valutarisico is het risico dat de waarde van de beleggingen wijzigt door veranderingen in valutakoersen. Het bestuur is van mening dat op lange termijn vreemde valuta geen rendement genereren. Vreemde valuta geven enige diversificatie in een beleggingsportefeuille, maar het bestuur acht de korte termijn volatiliteit van vreemde valuta te hoog en vindt het van belang om grote koersschommelingen van de beleggingen door veranderingen in de koersen van vreemde valuta te voorkomen. Daarom worden de wisselkoersrisico's geheel afgedekt, met uitzondering van de valuta waar dit niet efficiënt en tegen redelijke kosten voor mogelijk is (valuta van opkomende landen). Het valuta-afdekkingsbeleid is tevens in de benchmarks van de betreffende beleggingen verwerkt. De valutarisico's worden binnen de aandelen en obligatie beleggingsfondsen afgedekt met behulp van valutaderivaten, voornamelijk valuta termijncontracten.

Kredietrisico

Dit risico hangt samen met de beleggingen in verhandelbaar schuldpapier en met tegenpartijen. Kredietrisico op verhandelbaar schuldpapier wordt beschouwd als prijsrisico. De uitgangspunten voor de beheersing van deze vorm van kredietrisico is vastgelegd in het beleggingsplan. Daarnaast zijn er binnen de beleggingsfondsen waarin belegd wordt richtlijnen opgesteld over de maximale beleggingen per kredietklasse.

Tegenpartijrisico

Het tegenpartijrisico voor derivaten transacties wordt beheerst door een zorgvuldige selectie, screening en monitoring van tegenpartijen. Tegenpartijen dienen minimaal een investment grade rating te hebben. In de ISDA contracten met tegenpartijen zijn clausules opgenomen om het contract te kunnen beëindigen in geval van een verlaging van de kredietwaardigheid van een tegenpartij. In geval van vorderingen op tegenpartijen wordt het kredietrisico geminimaliseerd door het opvragen van zekerheidstellingen in de vorm van liquide middelen of liquide, kredietwaardige staatsobligaties.

Vanaf 2020 sluit Oak Pensioen nieuwe derivaten af via een centrale tegenpartij. De vereisten ten aanzien van het benodigde onderpand zijn hierbij strenger, waardoor het tegenpartijrisico kleiner zal worden. Hier staat tegenover dat dit ook de behoefte van Oak Pensioen aan liquide middelen vergroot, waardoor het liquiditeitsrisico stijgt.

Concentratierisico

Concentratierisico houdt verband met het concentreren van bijvoorbeeld beleggingen in één beleggingscategorie. Het meest extreme voorbeeld hier is dat het totale vermogen in één aandeel zou worden belegd. Een belangrijke aanname in het standaardmodel is dat de scenario's uitgaan van goed gediversifieerde portefeuilles van zowel beschikbare activa als voorzienbare verplichtingen.

De beleggingsportefeuille kent een goede spreiding over beleggingscategorieën. Binnen de beleggingscategorieën is er spreiding naar regio's en subcategorieën. Per subcategorie worden er portefeuilles samengesteld. Deze portefeuilles bestaan uit effecten van de betreffende beleggingscategorie en kennen een goede spreiding over titels, sectoren etc. Om het concentratierisico te minimaliseren zijn er binnen de beleggingsfondsen waarin belegd wordt richtlijnen opgesteld voor maximale afwijkingen van de benchmark per sector/subcategorie en maximale omvang van beleggingen in één emittent. Gezien het beleid om concentratierisico te beperken achten wij dit risico zeer laag. In het standaardmodel wordt dit risico gelijk aan nul verondersteld. Voor Oak Pensioen geldt dat de beleggingen via fondsbeleggingen en mandaten zijn ingericht, waarbij het beheer gespreid is over meerdere speciaal hiervoor geselecteerde vermogensbeheerders. In het standaardmodel wordt dit risico gelijk aan nul verondersteld.

Operationeel risico

Operationeel risico betreft het risico dat ontstaat als gevolg van het falen of tekortschieten van interne processen, menselijke en technische tekortkomingen en onverwachte externe gebeurtenissen.

Voor Oak Pensioen geldt dat de complete uitvoering van de pensioenregeling is uitbesteed. De partijen waaraan Oak Pensioen onderdelen van de uitvoering van de pensioenregeling heeft uitbesteed beschikken allen over een ISAE 3402 II verklaring of een vergelijkbare verklaring met betrekking tot de beheersing van hun processen. Hiermee zijn voldoende waarborgen aanwezig om het operationeel risico als beperkt te mogen kwalificeren. In het standaardmodel wordt dit risico gelijk aan nul verondersteld.

Liquiditeitsrisico

Aangezien de som van premies, directe beleggingsopbrengsten en aflossingen van beleggingen in vastrentende waarden groter is dan de som van uitkeringen en kosten, is de kans op een liquiditeitstekort op korte termijn beperkt, temeer daar ook altijd de mogelijkheid bestaat beursgenoteerde beleggingen te verkopen.

Omdat in het kader van de renteafdekking op enig moment de verplichting kan ontstaan om grote sommen onderpand te storten, wordt in de vastrentende portefeuille een deel discretionair beheerd. In dit deel zitten hoogwaardige staatsobligaties die snel liquide kunnen worden gemaakt. Bij het afsluiten van derivaten via een centrale tegenpartij wordt ook rekening gehouden met de extra liquiditeitsbehoefte vanuit aanvullende vereisten ten aanzien van het onderpand. Ruim de helft van de portefeuille bestaat uit beleggingen met een hoge of zeer hoge liquiditeit. Van de beleggingen met een zeer hoge liquiditeit kan gesteld worden dat deze onder normale

marktomstandigheden binnen één dag verkocht kunnen worden. Verder wordt qua beleggingscategorieën de illiquiditeit beperkt tot vastgoed, hypotheek en private debt. Dit is samen 25% van de portefeuille. Deze categorieën bieden een goed verwacht rendement en werken diversifiërend ten opzichte van de andere onderdelen.

Strategisch risico / solvabiliteitsrisico

Dit is het risico dat de ontwikkeling van het vermogen (in de vorm van beleggingen en premies) niet optimaal aansluit op de ontwikkeling van de verplichtingen, waardoor de beoogde pensioenkwaliteit en de beoogde financieringsdoelstelling niet kunnen worden gehaald. Er is een aantal beleidsinstrumenten waarmee de financiële positie kan worden bijgestuurd. Deze beleidsinstrumenten zijn de inhoud van de pensioenregeling, het toeslagbeleid, het premiebeleid, het beleggingsbeleid en het liabilitymanagement-beleid. Met ALM (Asset Liability Management) wordt samenhang aangebracht tussen deze beleidsinstrumenten.

Relatieve marktrisico

Specifieke sturing op marktrisico's vindt plaats met behulp van onder andere de werkelijke wegingen versus de normwegingen en het balansrisico uitgedrukt in termen van tracking error ten opzichte van de verplichtingen. De wegingen en de tracking error worden elk kwartaal gemonitord.

Risico van actief beheer

Oak Pensioen hanteert een "passief tenzij" model. En met de implementatie van de nieuwe mandaten in 2019 heeft Oak Pensioen voor een groot deel van de beleggingscategorieën de overstap gemaakt van actief naar passief beheer. Voor de categorieën High Yield Credits en obligaties opkomende markten local currency wordt nog actief belegd. Voor die delen van de portefeuille waarbij sprake is van actief beheer wordt in aanvulling op het standaardmodel van DNB een (beperkte) aanvullende buffer S10 aangehouden. Het risicoscenario voor actief beheer risico van het standaardmodel van DNB is vooralsnog alleen op het aandelenrisico (beursgenoteerde aandelen) van toepassing. Voor de fondsen (niet aandelen) waarbij sprake is van actief beheer, geldt dat het risicobudget (tracking error) klein is. Bovendien is het relatieve belang in deze fondsen klein.

2.3.5 Risicobeheer

2.3.5.1 Algemeen

Integraal risicomanagement

De wijze waarop het bestuur om gaat met integraal risicomanagement, het risicoraamwerk en de wijze waarop risicomanagement deel uitmaakt van het besturen van Oak Pensioen zijn vastgelegd in het beleidsdocument integraal risicomanagement. Dit beleid is in 2022 geactualiseerd. Een samenvatting van dit beleid is vastgelegd in de ABTN van Oak Pensioen.

Doelstelling en risicobereidheid

Het doel van integraal risicomanagement is om de risico's te beheersen die het behalen van de doelstellingen van Oak Pensioen bedreigen.

De doelstellingen van Oak Pensioen, afgeleid van de missie, visie en strategie, vormen het startpunt voor integraal risicomanagement. Het doel van integraal risicomanagement is om de risico's te beheersen die het behalen van de (strategische) doelstellingen bedreigen. Oak Pensioen heeft zijn visie, missie en strategie uitgewerkt in het meerjarenbeleidsplan.

Vanuit de (strategische) doelstellingen formuleert Oak Pensioen de risicobereidheid. De risicobereidheid geeft aan welke typen risico's Oak Pensioen bereid is te nemen bij het nastreven van de doelstellingen, en in welke mate. De risicobereidheid komt tot uitdrukking in de volgende kwalitatieve uitspraken:

Risicobereidheid	
Strategisch	<ul style="list-style-type: none"> • Oak Pensioen is niet bereid risico's te lopen die op langere termijn het bestaansrecht van Oak Pensioen bedreigen. • Oak Pensioen is niet bereid significante risico's te nemen die onvoldoende beheerst zijn en daarmee de uitvoering van de pensioenregeling van het huidige richting het nieuwe stelsel ("transitiefase") bedreigen.
Financieel	<ul style="list-style-type: none"> • De risicohouding van Oak Pensioen voldoet aan de prudent person regel en komt voor de lange termijn tot uitdrukking in de door Oak Pensioen gekozen ondergrenzen in het kader van de haalbaarheidstoets en voor de korte termijn in de hoogte van het vereist eigen vermogen of een bandbreedte hiervoor. • Oak Pensioen streeft een koopkrachtbestendig pensioen na, maar vindt het belangrijk dat de neerwaartse risico's (kortingen) acceptabel zijn. • Om de ambitie waar te kunnen maken hanteert Oak Pensioen een verantwoord beleggingsbeleid en neemt bewust beleggingsrisico's waar naar verwachting voldoende rendement tegenover staat. Beleggingsrisico's waarnaar verwacht geen structurele vergoeding tegenover staat worden afgedekt wanneer dit kostenefficiënt mogelijk is en rekening houdend met de mogelijke effecten op andere risico's.
Niet-financieel	<ul style="list-style-type: none"> • Voor het bereiken van de doelstellingen is het vertrouwen van in stand houdende organisaties en deelnemers cruciaal. Een hoge mate van tevredenheid draagt bij aan het vertrouwen in Oak Pensioen. Oak Pensioen is niet bereid risico's te lopen, die potentieel een behoorlijke daling van de tevredenheid tot gevolg hebben. • Oak Pensioen accepteert alleen risico's die transparant zijn voor het bestuur, in voldoende mate beheerst kunnen worden én uitlegbaar zijn richting stakeholders en toetsbaar aan maatschappelijke ontwikkelingen. • Oak Pensioen heeft een geringe bereidheid met betrekking tot het niet kunnen voldoen aan de wet- en regelgeving en gemaakte afspraken tussen pensioenfondsen en de uitbestedingspartners. • Oak Pensioen accepteert bewust enig risico die om de strategische doelstelling van Oak Pensioen te realiseren. <p>• Oak Pensioen zet in op een groei die passend is bij de strategie en in het belang is van deelnemers, werkgevers en sociale partners. Oak Pensioen heeft een geringe bereidheid ten aanzien van risico's die het draagvlak en vertrouwen van deelnemers en werkgevers ondermijnen/of Oak Pensioen als partij minder interessant maken voor aan te sluiten werkgevers en sectoren</p>

Risicotaxonomie

Oak Pensioen heeft verschillende risicosoorten gedefinieerd en gestructureerd om het eenduidig identificeren en beoordelen van risico's te ondersteunen. De risicotaxonomie geeft een totaaloverzicht van de door Oak Pensioen onderkende risico's. De risicotaxonomie bestaat uit ongeveer 50 risico's, geclusterd naar 12 risicocategorieën (zie onderstaand figuur).

Strategische risico's								
Organisatie			Omgeving			ESG		
<ul style="list-style-type: none"> Inrichting en besluitvorming Verandervermogen 		<ul style="list-style-type: none"> Reputatie 	<ul style="list-style-type: none"> Bedrijfstak Pensioensector 		<ul style="list-style-type: none"> Toezicht Toeslag 	<ul style="list-style-type: none"> Omgeving Operationeel Compliance Juridisch 		<ul style="list-style-type: none"> Bestuurlijk Maatschappelijk Fysiek Transitie
Financiële risico's				Niet-financiële risico's				
Matching	Markt	Krediet	Verzekeringstechnisch	Operationeel	Uitbesteding	IT	Integriteit	Juridisch
<ul style="list-style-type: none"> Rente Inflatie Valuta 	<ul style="list-style-type: none"> Prijsvolatiliteit Actief beheer Concentratie en correlatie Liquiditeit 	<ul style="list-style-type: none"> Krediet Tegenpartij 	<ul style="list-style-type: none"> Langleven Premiëmarge Arbeidsongeschiktheid 	<ul style="list-style-type: none"> Geschiktheid Beschikbaarheid Informatie Model 	<ul style="list-style-type: none"> Vermogensbeheer Pensioenuitvoering Adviseurs Custodian Bestuursondersteuning 	<ul style="list-style-type: none"> Data-management en -kwaliteit Privacy Security/cyber Strategie en beleid 	<ul style="list-style-type: none"> Belangenverstremeling Witwassen Terrorisme financiering Onethisch handelen Voorwetenschap Fraude/corruptie Fiscale fraude Governance HR 	<ul style="list-style-type: none"> Juridisch Handhaving

Risicomangementproces

Het risicomangementproces bevat alle activiteiten om risico's structureel te identificeren, te beoordelen, te beheersen en te monitoren en te rapporteren. Het risicomangementproces bestaat uit de volgende stappen:

1. Risico-identificatie
2. Bepalen bruto-risicoweging
3. Risicobeheersing
4. Bepalen netto-risicoweging
5. Toetsen en monitoren
6. Rapportage

Het doorlopen van bovengenoemde stappen is een continu proces dat is geborgd binnen verschillende risicomangementactiviteiten, waaronder een integrale risk assessment, een systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA) en een eigen risicobeoordeling (ERB).

Integrale risk assessment

Tijdens het risk assessment bekijkt het bestuur alle risico's in onderlinge samenhang. In het risk assessment worden risico's geïdentificeerd en ingeschat op basis van kans en impact. Op basis van de uitkomsten worden de risico's geprioriteerd. Het risk assessment heeft als doel om inzicht te krijgen in de risico's, de risicobereidheid per risico te herijken en de risicostrategie te bepalen.

Governance Risk en Compliance (GRC) tool

De geïdentificeerde risico's en beheersmaatregelen zijn opgenomen in een GRC-tool (Cerrix). Ook de effectiviteit van de beheersmaatregelen wordt vastgelegd in Cerrix.

Ontwikkelingen in het risicomanagement

Hieronder volgen de belangrijkste thema's in 2023:

1. Datakwaliteit;
2. IT en informatiebeveiliging
3. Governance Risk en Compliance (GRC)-tooling;
4. Wet Toekomst Pensioenen;
5. Eigen Risicobeoordeling (ERB)
6. Verklaring naleving Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen

Daarnaast is in 2023 invulling gegeven aan een verbetering van het Business Continuity Plan (BCP), als vervolg op de in 2022 benoemde verbeterpunten.

2.3.5.2 Datakwaliteit

Op het gebied van datakwaliteit is, met name in het kader van de Wet toekomst pensioenen (WTP) veel werk verzet in 2023. Het plan van aanpak Datakwaliteit bevat meerdere fases, conform het kader datakwaliteit van de Pensioenfederatie.

Fase 1 was een toets door TKP op uitvoerbaarheid van het plan. Fase 2 betrof het opstellen van een risicoprofiel. Fase 1 en 2 zijn conform planning afgerond. De 3e en 4e fases waren het beoordelen van de datakwaliteitsrapportage en het plan van aanpak. Deze twee fases zijn in een vergevorderd stadium en worden in 2024 afgerond.

2.3.5.3 IT- en informatiebeveiliging

Digitalisering en innovatie zijn steeds essentiëler bij de realisatie van de ambities die Oak Pensioen heeft. IT is hierbij een belangrijk middel, enerzijds om risico's te beheersen, en anderzijds om kansen te benutten.

In verband met gewijzigde wet- en regelgeving, snelle ontwikkelingen op IT-gebied, nieuwe good practices en een herzien meerjarenbeleidsplan met IT als nadrukkelijke randvoorwaarde, is in 2022 een IT-risicoanalyse uitgevoerd. Deze risicoanalyse is opgezet rondom de zo genoemde 5 A's (Awareness, Agility, Accuracy, Availability, Access), in lijn met het servicedocument ICT van de Pensioenfederatie en is gekoppeld aan de zelfevaluatie Informatiebeveiliging van DNB (58 cobit controls).

In navolging op de uitgevoerde IT-risicoanalyse is het IT-en informatiebeveiligingsbeleid materieel herzien. Relevante elementen uit het oude IT-beleid zijn overgenomen. De voorgestelde aanpassingen zijn geijkt op het DNB-normenkader. Ook hierbij zijn de 5 A's aangehouden.

Uitgangspunt is dat (kritische) uitbestedingspartijen minimaal moeten voldoen aan de uitgangspunten in het IT- en informatiebeveiligingsbeleid van Oak Pensioen. De toetsing van de uitbestedingspartijen aan het IT-en informatiebeveiligingsbeleid van Oak Pensioen vond in 2023 plaats, door middel van schriftelijke uitvragen en gesprekken. De uitwerking van de uitkomsten vindt plaats in 2024.

2.3.5.4 Cerrix

In 2023 is Cerrix in gebruik genomen. In deze tool worden de risico's en controls uit de risicotaxonomie gemonitord. De tool werkt goed en is na een half jaar positief geëvalueerd door de portefeuille Risicobeheer. De tool ondersteunt de monitoring en beheersing van de risico's. In 2023 zijn alleen de basismogelijkheden gebruikt van Cerrix. Uitbreiding hiervan volgt in 2024.

2.3.5.5 Data escrow

In 2023 zijn Oak Pensioen en TKP tot overeenstemming gekomen over de aanpak van de overstap naar een datakluis. De data escrow. Dit onderwerp is veel besproken gedurende 2023. In december 2023 was er een eerste uitlevering van gegevens. Ook is er een verwerkersovereenkomst opgesteld.

2.3.5.6 Wet Toekomst Pensioenen (Wtp)

In de portefeuille risicobeheer is gedurende 2023 voortdurend aandacht geweest voor de aan de Wtp gerelateerde risico's. Wtp-risicorapportages en gemelde ontwikkelingen zijn besproken in de periodieke risico-overleggen.

2.3.5.7 ERB (Wtp)

Oak Pensioen heeft in 2021 de eerste reguliere eigenrisicobeoordeling (ERB) uitgevoerd. In 2023 en 2024 voert Oak Pensioen een nieuwe ERB uit, getriggerd door de komst van de Wet toekomst pensioenen (Wtp). In deze ERB worden Wtp-specifieke scenario's behandeld om aan te sluiten op de actuele situatie waar Oak pensioen zich in begeeft. Eind december is de ERB in een afrondende fase. De volledige afronding vindt plaats aan het begin van 2024.

2.3.5.8 Verklaring naleving Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen

De Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen (hierna: de Gedragslijn) is opgesteld door de Pensioenfederatie en heeft een dwingend karakter voor de pensioenfondsen welke als lid zijn aangesloten bij de Pensioenfederatie. Met deze gedragslijn laten pensioenfondsen zien op welke manier zij gegevens van (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden of andere aanspraakgerechtigden beheren. De pensioenfondsen rapporteren voor het eerst per 1 januari 2020 over de naleving van de gedragslijn. Deze gedragslijn is geactualiseerd en de "Gedragslijn verwerking persoonsgegevens pensioenfondsen 2023" geldt per 1 januari 2023. Als lid van de Pensioenfederatie legt Oak Pensioen middels dit jaarverslag verantwoording af over de toepassing van de normen uit de gedragslijn gedurende geheel 2023. Voor zover er mogelijk normen niet (volledig) zijn toegepast wordt dit gemotiveerd toegelicht.

De toepassing van de Gedragslijn is vastgelegd in alle privacy-documenten. Naleving hiervan is in de (uitbestedings)processen geborgd. De Functionaris Gegevensbescherming van Oak Pensioen ziet hier ook actief op toe.

Daarnaast heeft bij alle kritische uitbestedingspartijen van Oak Pensioen die persoonsgegevens verwerken een uitvraag plaatsgevonden naar de naleving van de Gedragslijn. Hierbij is ook gekeken naar de beschikbare assurance rapportages en is gebruik gemaakt van uitvragen en overleggen met de uitbestedingspartijen van Oak Pensioen die tevens als verwerker zijn geclassificeerd. Alle uitbestedingspartijen hebben verklaard de normen van de Gedragslijn na te leven, aanvullend op de geldende AVG-normen. Een uitbestedingspartij heeft verklaard een eigen beleid te hanteren dat minimaal 'gelijkwaardig' is aan de Gedragslijn. Op basis van deze uitkomsten is vastgesteld dat aan de normen van de Gedragslijn is voldaan.

Oak Pensioen verklaart zich in 2023 aan de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens door pensioenfondsen te hebben gehouden.

2.3.5.9 Interne audits in 2023

In 2023 zijn er geen audits geweest. De sleutelfunctiehouder Internal Audit (SFH IA) heeft in 2023 wel meegekeken op het gebied van governance in relatie tot WTP. Hier is een inventarisatie van gemaakt in de vorm van een rapportage.

2.3.5.10 Overzicht risico's 2023 vanuit jaarlijkse risk-assessment Sleutelfunctiehouder risk

In april 2024 heeft het jaarlijkse risk assessment plaatsgevonden. Hieronder worden de relevante ontwikkelingen in risico's gedurende 2023 beschreven. Voor de netto-risico's is aangegeven of deze geaccepteerd worden (binnen de risicobereidheid vallen). Indien het risico niet wordt geaccepteerd zijn aanvullende beheersmaatregelen vastgesteld om het risico te mitigeren naar het gewenste niveau. In het hoofdstuk 'Vermogensbeheer' worden de financiële risico's nader toegelicht.

	Relevante ontwikkeling risico over 2023	Toelichting / aanvullende maatregel
Uitbesteding pensioenuitvoering	De transitie naar het nieuwe pensioenstelsel brengt veel uitdagingen met zich mee voor de pensioenuitvoering. Dit kan leiden tot risico's met betrekking tot continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de uitbestede werkzaamheden. De huidige beheersmaatregelen mitigeren onvoldoende de kans op dit risico om binnen de risicobereidheid te vallen.	Het risico ligt tijdelijk buiten de risicobereidheid gegeven de uitdagingen die WTP ook op de run organisatie heeft. Dit wordt tijdelijk geaccepteerd.
Juridisch risico	De risico's samenhangend met wet- en regelgeving en contracten wordt netto als 'Midden' ingeschat, net als de risicobereidheid. Bepaalde risico's kunnen niet contractueel worden afgedwongen, waardoor het risico niet volledig kan worden weggenomen. In 2024 zullen de juridische risico's rondom de implementatie WTP nauwlettend worden gemonitord.	Geen aanvullende maatregelen benodigd; huidige risico inschatting zit binnen het gewenste niveau.
Inrichting en besluitvorming	Dit is het risico dat het pensioenfonds onvoldoende in staat is met een doeltreffende organisatiestructuur en gestroomlijnde processen tijdig en beheerst in te spelen op interne en externe veranderingen. Met de keuze voor het omgekeerd gemengd model als bestuursstructuur en de inrichting van het bestuursbureau is de snelheid en slagkracht in de besluitvorming en uitvoering vergroot. 2023 was voor Oak Pensioen wederom een uitdagend jaar, onder andere door marktontwikkelingen en voorbereiding op de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.	Geen aanvullende maatregelen benodigd; huidige risico inschatting zit binnen het gewenste niveau.
Renterisico	In 2023 is de rente gedaald. Het pensioenfonds dekt het renterisico af volgens een rentestafel, waarbij het afdekkingspercentage hoger is naarmate de rentestand hoger is. De renteafdekking is verder verhoogd (per 1-1-2024), hiermee wordt de impact van renteveranderingen verkleind. Ondanks de renteafdekking blijft renterisico één van de grootste en belangrijkste financiële risico's voor het pensioenfonds.	Andere aanvullende maatregelen zijn niet benodigd; huidige risico inschatting zit binnen het gewenste niveau.
Prijsvolatiliteitsrisico	Beleggingsrisico's worden bewust genomen om de ambitie te kunnen realiseren. Het prijsvolatiliteitsrisico is een van de voornaamste financiële risico's voor de dekkingsgraad. Het resultaat op de beleggingen was in 2023 positief; door een daling van de rente was per saldo sprake van een positief effect op de dekkingsgraad.	Geen aanvullende maatregelen benodigd; huidige risico inschatting zit binnen het gewenste niveau.
Inflatierisico	In 2022 en 2023 was er volatiliteit in de inflatie. Dit komt mede door de geopolitieke verschuivingen en daarmee gestegen energieprijzen. Het beleggingsbeleid van het pensioenfonds bevat momenteel geen instrumenten die expliciet tot doel hebben om het inflatierisico af te dekken.. De risicobereidheid is ten tijde van de vorige integrale risico analyse opgehoogd naar 'Midden' gegeven dat het pensioenfonds beperkte maatregelen neemt ten aanzien van het inflatierisico en het (resterende) inflatierisico accepteerde. Additionele beheersing op inflatierisico zou tevens effect hebben op andere financiële risico's.	Het inflatierisico is, net als in 2022, gesteld op 'Aanzienlijk'. Gegeven het gewenste risiconiveau 'Midden' valt het risico rondom inflatie buiten de risicobereidheid. Dit risico vereist prioriteit in het komende jaar en wordt nauwlettend gevolgd door het bestuur en de risicomangement functie.
Modelrisico	Het modelrisico is het risico dat onjuiste beslissingen worden genomen op basis van de uitkomsten van deze modellen, door incorrecte modellen of onjuist gebruik van modellen. Hiertoe is het van belang dat juiste en passende modellen worden gebruikt. Het modelrisico ziet daarmee toe op de interpretatie van de uitkomsten van modellen en hangt samen met het beschikken over de juiste kennis (bij bestuursleden en adviseurs) om de modellen te interpreteren. Vervolgens gaat het om het bepalen van de eventuele consequenties van het verkeerd interpreteren van de modeluitkomsten voor het realiseren van de doelstellingen van het pensioenfonds. Het pensioenfonds is zich ervan bewust dat modellen een benadering zijn van de werkelijkheid en de uitkomsten met voorzichtigheid moeten worden geïnterpreteerd. Het risico wordt vooralsnog als 'Laag' ingeschat. De risicobereidheid is ook 'Laag'. Het bestuur heeft inzicht in de belangrijkste modellen die gehanteerd worden ten behoeve van de kernprocessen van de bedrijfsvoering.	Geen aanvullende maatregelen; dit risico blijft onder verhoogde aandacht van het bestuur. en wordt nauwlettend gevolgd door de risicomangement functie.
Pensioensector risico	Het nieuwe pensioenakkoord is de belangrijkste verandering in de pensioensector voor de komende jaren. Dit geldt ook voor Oak Pensioen. In 2023 is verder gewerkt aan de implementatie van het nieuwe pensioenstelsel. Ook zijn maatregelen getroffen om, waar nodig, de risico's die voortvloeien uit dit project te mitigeren. Met de uitwerking van het Pensioenakkoord en de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel neemt dit risico naar verwachting toe. In de communicatie wordt ook rekening gehouden met het feit dat er veel veranderd voor de deelnemers. Het pensioenfonds onderzoekt best practices om te waarborgen dat de deelnemers zo transparant en helder mogelijk worden geïnformeerd.	Geen aanvullende maatregelen; dit risico vereist prioriteit in het komende jaar en wordt nauwlettend gevolgd door de risicomangement functie.
Verandervermogen	De omgeving verandert steeds sneller met onder meer het nieuwe pensioenstelsel en nieuwe technologieën. Om hier tijdig en beheerst op in te kunnen spelen, is het pensioenfonds – naast de eigen organisatiestructuur en processen – ook afhankelijk van sociale partners en uitbestedingspartijen. Om te borgen dat uitbestedingspartijen over voldoende verandervermogen beschikken vindt doorlopend overleg plaats over ontwikkelingen die (mogelijk) van invloed zijn op de dienstverlening aan het pensioenfonds. Met sociale partners vinden periodiek (strategische) overleggen plaats. In verband met de WTP is het gewenste risico in 2022 opgehoogd van 'Laag' naar 'Midden'. Hiermee is de risicoacceptatie rondom het verandervermogen tijdelijk hoger.	De tijdelijke verhoging van de risico tolerantie is van toepassing tot het moment van invaren. Na het invaren wordt de bereidheid herzien. Deze risico's dienen echter goed te worden gevolgd in het komende jaar om mogelijke ontwikkelingen tijdig te ondervangen.

Reputatierisico	Het reputatierisico is het risico dat negatieve publiciteit als gevolg van een interne of externe gebeurtenis leidt tot verlies van vertrouwen van of een negatieve beeldvorming bij stakeholders van het pensioenfonds, met reputatieschade tot gevolg.	In verband met de WTP is het gewenste risico tijdelijk opgehoogd van 'Laag' naar 'Midden'. Hiermee is de risicoacceptatie rondom de reputatie van het pensioenfonds tijdelijk hoger.
Uitbesteding vermogensbeheer	Het risico dat de kwaliteit, integriteit en/of continuïteit van de aan de vermogensbeheerders uitbestede werkzaamheden dan wel door vermogensbeheerders ter beschikking gestelde apparatuur en personeel wordt geschaad. Het risico bestaat dat vermogensbeheerders onvoldoende afstemming hebben met pensioenbeheer richting de transitie naar WTP. Dit kan leiden tot vertraging in de transitie.	Geen aanvullende maatregelen benodigd; huidige risico inschatting zit binnen het gewenste niveau.
IT risico	Het IT risico is van belang omdat dit de kritische bedrijfsprocessen van het pensioenfonds raakt. Door de beheersmaatregelen van het pensioenfonds op gebied van IT wordt het IT risico sterk ingeperkt. Het netto risico (Midden) is echter nog niet op het gewenste niveau 'Laag'. Oak Pensioen is in hoge mate afhankelijk van de IT-systemen van haar uitbestedingspartners, dit is een kwetsbaarheid in de transitie naar WTP. Middels extra assurance van de pensioenuitvoerder t.a.v. de effectieve werking van de Cobit-controls en voorbereidingen op DORA wordt de operationele weerbaarheid van de IT verder verhoogd.	De genoemde maatregelen moeten zorgen dat het netto risico verder wordt verlaagd naar het gewenste niveau 'Laag'.
Toezichtrisico	Toezichtrisico is het risico dat het pensioenfonds van uit toezicht aan significant zwaardere eisen moet voldoen van de toezichthouders DNB en AFM dat tot meer kosten leidt. Oak Pensioen heeft een lage risicobereidheid als het gaat om het niet naleven van wet- en regelgeving, zij zoekt waar nodig proactief de dialoog met de verschillende toezichthouders over de implementatie van wet- en regelgeving.	Geen aanvullende maatregelen benodigd; huidige risico inschatting zit binnen het gewenste niveau.
Bedrijfstakrisico	Bedrijfstakrisico is het risico dat het aantal aangesloten werkgevers/werknemers daalt in de bedrijfstak en daardoor een negatief effect heeft op de kosten per deelnemer. Oak Pensioen heeft geen invloed op conjunctuur van de sector, maar kan middels diversificatie binnen sectoren wel het risico op effecten binnen de bedrijfstak verkleinen. Daarnaast kan door het verder invullen van het consolidatiebeleid dit risico verder worden verlaagd.	De genoemde maatregelen moeten zorgen dat het netto risico verder wordt verlaagd naar het gewenste niveau 'Laag'.

2.3.5.11 Frauderisico's en analyse

Binnen de risicocategorie Integriteitsrisico volgt het bestuur nadrukkelijk het risico van interne, externe en fiscale fraude. In 2023 is geen fraude geconstateerd. Het bestuur hanteert ter beheersing van frauderisico de volgende maatregelen:

- In de gedragscode van het pensioenfonds zijn regels vastgelegd ter voorkoming van belangenconflicten, handelen met voorwetenschap en moreel handelen. Iedere verbonden persoon moet een verklaring ondertekenen, waarin zij/hij zich verbindt alle voor haar/hem relevante regels uit deze gedragscode strikt na te leven. De compliance officer toetst per kwartaal of alle verbonden personen en insiders de gedragscode hebben nageleefd en rapporteert de uitkomsten hiervan.
- Minimaal eens per 3 jaar stelt het UB vast dat het uitbestedings- en inkoopbeleid actueel is passend bij wet- en regelgeving, guidance van de toezichthouder en best practices in de sector en dat dit beleid algemene criteria bevat omtrent continuïteit, integriteit, kwaliteit en IT waaraan uitbestedingspartijen moeten voldoen.
- De portefeuille risicobeheer monitort uitbestedingspartijen minimaal eens per halfjaar op integriteitsrisico's op basis van rapportages van en/of periodieke overleggen met de uitbestedingspartijen.
- Op kwartaalbasis monitort het uitvoerend bestuurslid pensioen & communicatie aan de hand van de SLA rapportages dat wijzigingen in arbeidsgeschiktheid gemeld en verwerkt worden via de SUAG-koppeling.
- Wijzigingen van NAW-gegevens geschiedt via een GBA-interface.
- In het pensioenreglement is de verplichting opgenomen voor de werkgever, de deelnemer en (andere) aanspraakgerechtigden aan het fonds alle inlichtingen en bewijsstukken te verstrekken die voor de uitvoering van de pensioenregelingen worden gevraagd. Het fonds aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de gevolgen van het niet aanleveren van informatie, dan wel het aanleveren van onvolledige, onjuiste of niet tijdige informatie.
- Bij aangaan van nieuwe of aanpassen van bestaande overeenkomsten controleert de verantwoordelijke UBER dat in de overeenkomst met adviseurs/uitbestedingspartners is opgenomen dat zij aansprakelijk zijn voor schade als gevolg van onder anderen fraude en voor zover deze (mede) is ontstaan door hun eigen handelen of nalaten.
- Alle ontvangen facturen worden afgehandeld volgens de Goedkeuringsprocedure facturen. TKP legt de facturen voor akkoord voor aan de betreffende portefeuillehouder of, indien de procedure dit vereist, aan het bestuursbureau. Pas na akkoord wordt de factuur door TKP betaald.
- De custodian van het fonds voert onafhankelijk toezicht uit op de beleggingen en beleggingsresultaten.

- Toepassing van het (minimaal) vier-ogenprincipe door uitbestedingspartijen is onderdeel van de ISAE/SOC-controle door een externe accountant. De rapportages worden door het bestuursbureau getoetst en aan het UB voorgelegd.
- Het bestuursbureau beoordeelt jaarlijks de van TKP, BlackRock en Cardano en BNYM ontvangen ISAE 3402 of SOC 2 verklaring en eventuele bevindingen en adviezen worden geadresseerd binnen het uitvoerend bestuur.
- Het fonds heeft een klokkenluidersregeling, een incidentenbeleid en een proces voor het afhandelen van incidenten en datalekken. Deze beleidsdocumenten worden eens per drie jaar door het bestuursbureau getoetst op actualiteit.
- Incidenten, misstanden en datalekken worden gemeld en afgehandeld conform de voor het fonds geldende incidentenregeling en/of klokkenluidersregeling en/of procedure datalekken.
- De jaarlijks verplichte accountantscontrole bij uitbestedingspartners van Bpf Meubel mitigeert het risico op fiscale fraude.
- Het fonds heeft een fiscaal adviseur aangesteld voor o.a. de BTW gerelateerde belastingzaken.
- Externe informatievoorziening door externe partijen op het gebied van fiscale wetgeving.

2.3.6. Governance en compliance

Overlegstructuur tussen het fonds en de betrokken sociale partners

Oak Pensioen kent vier aangesloten sectoren met elk een eigen cao en een eigen overlegstructuur. Oak Pensioen en een afvaardiging van de sociale partners van deze sectoren ontmoeten elkaar in het Breed Beraad. Tijdens de overleggen van het Breed Beraad wordt voornamelijk informatie uitgewisseld. De sociale partners komen daarna (vaak per sector) tot hun besluitvorming. Om recht te doen aan de rol en input van sociale partners en te zorgen dat alle sectoren zich gehoord voelen, maar ook om te komen tot een efficiëntere besluitvorming, is in 2021 de Pensioentafel ingevoerd. De Pensioentafel is een onderhandelingsstafel over pensioen, waar elke sector is vertegenwoordigd met een onderhandelingsmandaat. Aan de Pensioentafel worden besluiten genomen over de inhoud van de pensioenregeling, zowel in het huidige stelsel als de noodzakelijke besluiten voor de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel.

Daarnaast kent Oak Pensioen sinds 2021 een uitvoeringstechnisch overleg. Hier wordt de inregeling en uitvoering van de pensioenregelingen afgestemd tussen pensioenfondsen, sectoren en pensioenuitvoerder.

Oak Pensioen heeft niet alleen regelmatig gesprekken met de sociale partners gezamenlijk maar ook met de diverse, individuele brancheorganisaties en werknemersorganisaties. Dit levert over en weer waardevolle inzichten op en zorgt ervoor dat wordt ingegaan op de branche specifieke aangelegenheden.

Bemensing fondsorganen

Bestuur

In 2023 zijn voorbereidingen gestart voor de benoeming van een nieuw niet-uitvoerend bestuurslid met de portefeuille vermogensbeheer vanwege het doorschuiven van het betreffende bestuurslid naar de positie van uitvoerend bestuurslid met de portefeuille financiële opzet en vermogensbeheer. Deze laatste benoeming is per 1 januari 2024 ingegaan; de toetsing door DNB is afgerond. De benoeming van het nieuwe niet-uitvoerende bestuurslid en de toetsing door DNB was in het verslagjaar nog niet afgerond.

In 2023 zijn er geen herbenoemingen geweest.

Verantwoordingsorgaan

De samenstelling van het verantwoordingsorgaan is in 2023 ongewijzigd gebleven, nadat in 2022 de omvang van het verantwoordingsorgaan was teruggebracht naar negen leden en de meeste leden zijn herbenoemd.

Geschiktheid en diversiteit

De veranderende wereld betekent dat ook de eisen aan de geschiktheid van bestuursleden veranderen en dat continue bijscholing nodig is. Oak Pensioen heeft daartoe een geschiktheidsbeleid vastgesteld met een bijbehorend opleidingsplan. In 2023 heeft het bestuur zich op twee themadagen verder verdiept in specifieke onderwerpen

behorend bij de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel.

In januari 2024 heeft het bestuur in de vorm van een workshop een externe zelfevaluatie uitgevoerd. Daarbij zijn de huidige competenties beoordeeld. Geconcludeerd is dat een groei in het aantal competenties zichtbaar is. Afgesproken is een verdere uitwerking te maken van een rangschikking naar kerncompetenties en overige competenties.

In 2023 zijn drie bestuursleden gestart met de CPE-opleiding (Certified Pension Executive).

Het verantwoordingsorgaan heeft zich gedurende twee opleidingsdagen verdiept in de Wtp en in de eigen rol, taken en bevoegdheden.

Onderdeel van geschiktheid is ook dat het bestuur als collectief voldoende divers is samengesteld. Het bestuur bekijkt het begrip diversiteit vanuit diverse perspectieven en streeft naar een divers bestuur omdat het ervan overtuigd is dat diversiteit bijdraagt aan de kwaliteit van de besluitvorming. Oak Pensioen kent een diversiteitsbeleid dat niet alleen ziet op leeftijd en geslacht maar ook op een diverse culturele achtergrond. Het streven naar meer diversiteit in de samenstelling van de fondsorganen is regelmatig onderwerp van gesprek met de diverse stakeholders bij Oak Pensioen. Nadat in 2022 een groot aantal wijzigingen heeft plaatsgevonden in de samenstelling van het bestuur en het verantwoordingsorgaan is in 2023 geen wijziging geweest in de samenstelling van bestuur en verantwoordingsorgaan. De diversiteit in het bestuur kenmerkt zich door twee vrouwen in het bestuur en drie bestuursleden die bij de eerste benoeming jonger waren dan 40 jaar. In het verantwoordingsorgaan hebben nu twee vrouwen zitting en is één lid jonger dan 40 jaar.

Code Pensioenfondsen

De Code Pensioenfondsen is opgesteld door de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid (STAR) en wettelijk verankerd. De Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen ziet toe op de naleving van de Code met als doel de verhoudingen binnen pensioenfondsen transparanter te maken. De Code Pensioenfondsen is per 1 januari 2024 herzien.

De Code legt de nadruk op het gedrag van bestuurders, intern toezichthouders en belanghebbenden in de verantwoordingsfunctie. Per orgaan zijn normen opgenomen over taak en werkwijze, samenstelling en zittingsduur, geschiktheid, benoeming, schorsing en ontslag. Daarnaast zijn overkoepelende thema's opgenomen. De thema's gaan zowel over het eigen functioneren van Oak Pensioen als die van dienstverleners. Voorbeelden hiervan zijn integraal risicomanagement, communicatie en transparantie, verantwoord beleggen, kosten, uitvoering en uitbesteding, geschiktheid, diversiteit, integer handelen en beloningsbeleid.

Pensioenfondsen leven de Code na op basis van het 'pas toe of leg uit-beginsel'. Een pensioenfonds past de normen van de Code toe of zet in het jaarverslag gemotiveerd uiteen waarom een norm niet (volledig) is toegepast.

In onderstaande tabel zijn de normen opgenomen waarover een pensioenfonds verplicht moet rapporteren conform de Code Pensioenfondsen 2018. Vanaf 2024 zal de Code Pensioenfondsen 2024 worden toegepast.

Norm	Omschrijving	Oak Pensioen:voldoet Ja/Nee
5	Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.	Ja, in: Jaarverslag en andere communicatie richting belanghebbenden. Zie paragrafen 2.2, 2.3 en 2.6. En in paragraaf 2.2.2 het meerjarenbeleidsplan.
28	Het bestuur evalueert in elk geval jaarlijks het eigen functioneren en van de individuele leden. Hierbij wordt een keer in de drie jaar een onafhankelijke partij betrokken.	Ja, in Jaarverslag. Zie paragraaf 2.3.6.
31	De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.	Ja, in: Statuten, reglement VO, geschiktheidsbeleid, diversiteitsbeleid en de functieprofielen. Bij elke vacature wordt bezien of het functieprofiel nog voldoet.
47	Het intern toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak.	Ja, in: Verslag niet-uitvoerend bestuurders (zie hoofdstuk 4 jaarverslag).
58	Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.	Ja, in: Jaarverslag (paragraaf 2.2) en via de website.
62	Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.	Ja, in: Jaarverslag (paragraaf 2.3.4.7), ABTN, verklaring beleggingsbeginselen, ESG in beleggingsplan en via website.
64	Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.	Ja, in: Jaarverslag, paragraaf 3.
65	Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	Ja, in: Jaarverslag, paragraaf 2.3.2. Ook is de regeling raadpleegbaar op de website.

Oak Pensioen streeft ernaar alle normen uit de Code na te leven. In bepaalde gevallen wijkt Oak Pensioen af van normen uit de Code. In onderstaand overzicht wordt dit per norm toegelicht.

Norm	Omschrijving	Oak Pensioen:voldoet Ja/Nee
34	Een bestuurslid kan maximaal twee keer worden herbenoemd.	Bestuursleden van Oak Pensioen kunnen maximaal drie maal worden herbenoemd, maar met een maximale zittingstermijn van twaalf jaar. In 2014, bij de overgang naar het omgekeerd gemengde bestuursmodel, is een getrapte rooster van aftreden vastgesteld, dit ter bevordering van de bestuurlijke continuïteit. De eerste zittingstermijn is daardoor voor een aantal bestuursleden geen vier jaar maar korter. Door drie herbenoemingen toe te staan met een totale maximale zittingstermijn van twaalf jaar, wordt niet aan de letter van de norm voldaan, maar wel aan de geest.
39	Benoemingsprocedures – Bijlage B1	Oak Pensioen volgt de benoemingsprocedures die zijn opgenomen in Bijlage B1 bij de Code Pensioenfondsen 2018, behalve op de volgende punten: - De onafhankelijk voorzitter wordt niet voorgedragen door de uitvoerend bestuursleden, de uitvoerend bestuursleden worden wel gehoord. Hiermee zijn de niet uitvoerend bestuursleden meer betrokken bij deze benoeming. - Benoeming van de leden van het verantwoordingsorgaan geschiedt door het voltallige bestuur en niet door de uitvoerend bestuursleden.

2.4 Wat heeft dit gekost?

Totale kostenratio

Op grond van de aanbeveling vanuit de Pensioenfederatie is onderstaande tabel opgenomen met een totale kostenratio. Dit betekent een totaalinzicht van alle kosten van het beheer van een pensioenfonds -exclusief transactiekosten- als percentage van het belegd vermogen. Dit geeft zicht op de impact van deze kosten op het opgebouwde (pensioen)vermogen. Het bestuur ziet dit kengetal als aanvullende en tevens belangrijkste graadmeter voor de beoordeling van de kosten van Oak Pensioen.

	Bedragen (x € 1.000)	In % gemiddeld belegd vermogen
Pensioenbeheerkosten *	10.723	0,23%
Vermogensbeheerkosten (exclusief transactiekosten)	11.992	0,25%
Totale kosten	22.715	0,48%
Transactiekosten	12.316	0,26%
* Uitgedrukt in euro's per deelnemer	168	

Hieronder wordt nader ingegaan op de uitsplitsing en toelichting van de kosten pensioenbeheer en vermogensbeheer.

2.4.1 Kosten uitvoering pensioenbeheer (x € 1.000,-)

Transparantie in de kosten

Het fonds maakt voor het uitvoeren van de pensioenregeling diverse kosten. Globaal kunnen deze kosten worden onderverdeeld in kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling en kosten van het vermogensbeheer. Het fondsbestuur vindt het belangrijk open te zijn over deze kosten. Door de toenemende wet- en regelgeving neemt de druk op de kosten toe. Deelnemers willen inzicht in de kosten van de uitvoering van de pensioenregeling, de vermogensbeheerkosten en transactiekosten. Oak Pensioen geeft in het bestuursverslag transparant inzicht in deze kosten.

Kosten uitvoering pensioenbeheer

De kosten van pensioenbeheer, na toerekening aan vermogensbeheer, bedragen voor 2023 10.723 (2022: 9.584). Omgerekend is dit 168 (2022: 152) per deelnemer en gepensioneerde (beide bedragen x € 1). De eenmalige kosten van pensioenbeheer bedragen voor 2023 1.523 (2022: 763). Exclusief de eenmalige kosten bedragen de kosten pensioenbeheer per deelnemer en gepensioneerde voor 2023 144 (2022: 140) (beide bedragen x € 1). Zowel de reguliere als de eenmalige kosten waren in 2023 hoger dan in 2022.

De pensioenkosten per deelnemer zijn berekend door de totale pensioenuitvoeringskosten te delen door het totaal aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden ultimo 2023, met inachtneming van de aanbevelingen van de Pensioenfederatie en AFM. De pensioenbeheerkosten bestaan uit kosten deelnemers en pensioengerechtigden, kosten werkgevers, kosten financieel beheer, bestuurskosten, heffingen van de toezichthouders, adviseurs, juridische kosten, werkgeverskosten, communicatiekosten en overige kosten.

Pensioenuitvoeringskosten

(bedragen x € 1.000)

	2023	2022
Bestuur, Advies en controle		
Accountantskosten	120	93
Controle en advieskosten actuaris	137	168
Kosten adviseurs	394	290
Contributies en bijdragen	538	385
Bestuurskosten	868	783
Projecten	1.587	764
Kostenbenchmark	2	0
Overige	104	100
Totaal	3.750	2.583
Administratie		
Kosten administratie	6.635	6.660
Kosten bestuursondersteuning	520	1.049
Kosten uitvoering communicatiebeleid	437	326
Kosten eigen bestuursbureau	578	0
Totaal	8.170	8.035
Totaal pensioenbeheerkosten inclusief btw *	11.920	10.618
Allocatie naar kosten vermogensbeheer		
Toezichtkosten DNB en AFM	-221	-166
Bestuurskosten	-304	-274
Communicatiekosten	-87	-65
Accountant en actuaris	-128	-130
Bestuursondersteuning	-156	-315
Eigen bestuursbureau	-173	0
Reguliere advieskosten	-128	-87
Incidentele advieskosten vermogensbeheer	0	0
Pensioenbeheerkosten na allocatie kosten vermogensbeheer	10.723	9.581
Eénmalige kostenposten		
Projecten	1.587	763
Pensioenbeheerkosten exclusief eenmalige kosten	9.136	8.818
Actieve deelnemers	27.721	27.675
Gepensioneerden	36.145	35.530
Totaal	63.866	63.205
Pensioenbeheerkosten in euro per deelnemer exclusief eenmalige kosten	143	140
Pensioenbeheerkosten in euro per deelnemer inclusief eenmalige kosten	168	152

* Het totaal van de pensioenuitvoeringskosten sluit op totaalniveau aan op de pensioenuitvoeringskosten in de jaarrekening. Binnen bepaalde categorieën wordt extra inzicht gegeven in de kosten, voorbeelden hiervan zijn de administratiekosten en de advieskosten. Daardoor wijken deze onderdelen af van de bedragen in de jaarrekening.

Toelichting bij kosten uitvoering pensioenbeheer

Accountantskosten

De kosten van de accountant zijn in 2023 hoger ten opzichte van 2022 als gevolg van extra controleactiviteiten in verband met SFDR/Annex 4.

Controle en advieskosten actuaris

De controle en advieskosten van de actuaris zijn in 2023 lager ten opzichte van 2022. Deze kosten van 137 voor 2023 bestaan uit kosten voor de certificerend actuaris ad 43 (2022: 44) en de adviserend actuaris ad 94 (2022: 124).

Kosten adviseurs

De kosten van de adviseurs zijn in 2023 hoger (394) dan in 2022 (290). In 2023 was er sprake van hogere kosten als gevolg van de werkzaamheden van onder meer de interne Audit vervuller en risicobeheer vervuller.

Contributies en bijdragen

Deze kosten betreft de contributies vanuit de DNB, AFM en Pensioenfederatie. De verhoging in 2023 (538) ten opzichte van 2022 (385) wordt verklaard door forse stijgingen van de bijdragen aan DNB (+50%), de Pensioenfederatie (+30%) en DigiD (+50%).

Bestuurskosten

Deze kosten bestaan uit de vergoedingen, reis- en verblijfkosten, opleidingskosten en vergaderkosten van het bestuur, het verantwoordingsorgaan en de auditcommissie. Deze kosten zijn hoger in 2022 (868) dan in 2022 (783) vanwege indexatie en meer vergaderingen.

Verdere informatie over de beloning van de bestuursleden, leden verantwoordingsorgaan en auditcommissie is opgenomen in hoofdstuk 3.8.

Projectkosten

Deze kosten betreft diverse éénmalige projecten of diensten. Deze kosten zijn in 2023 (1.587) hoger dan in 2022 (764). In 2022 waren deze projectkosten vooral besteed aan het project WTP (509), de afronding transitie van de pensioenadministratie van Centric naar TKP (256). De hogere projectkosten in 2023 worden voornamelijk veroorzaakt door de WTP (968), opzetten bestuursbureau (202) en rebranding (242).

Kosten administratie

De administratiekosten van de pensioenuitvoering zijn in 2023 licht gedaald (6.635) ten opzichte van 2022 (€ 6.660).

Kosten bestuursondersteuning

De kosten van de bestuursondersteuning zijn in 2023 (€ 520) lager dan in 2022 (€ 1.049). Dit het gevolg van de beëindiging medio 2023 van de externe bestuursondersteuning. In de tweede helft van 2023 is het eigen bestuursbureau van start gegaan, de kosten hiervoor in 2023 bedroegen 578.

Kosten uitvoeren communicatiebeleid

De communicatiekosten in 2022 (437) zijn gestegen ten opzichte van 2022 (326) vanwege extra brieven/mailingen.

Allocatie kosten vermogensbeheer

Oak Pensioen rekent een deel van de kosten toe aan de vermogensbeheerkosten. De volgende kosten worden toegerekend aan kosten vermogensbeheer (inclusief toegepaste verdeelsleutels):

- 50% kosten DNB en AFM
- 35% kosten bestuur
- 30% kosten bestuursondersteuning
- 20% Pensioen & Communicatie
- 50% Financiële opzet van totale kosten
- 35% Risicobeheer van totale kosten
- 100% kosten beleggingsadministratie
- 100% kosten adviseurs vermogensbeheer

Bestuursoordeel kosten pensioenbeheer

In 2020 is het bestuur gestart met het uitvoeren van een kostenbenchmarkonderzoek door LCP dat voor de komende jaren wordt herhaald. Op deze manier monitort het bestuur jaarlijks de kosten-ontwikkeling ook in relatie tot de markt. Uitgangspunt voor het bestuur is dat kosten transparant en herleidbaar zijn. Van belang hierbij zijn de twee speerpunten uit het meerjarenbeleidsplan 2022-2025:

- Een beheerste, natuurlijke groei om in een concurrerende omgeving een goede pensioenregeling te bieden;
- Een robuust systeem van financiering en uitvoering.

Daarnaast is kostenefficiency ook als kernwaarde opgenomen in het meerjarenbeleidsplan.

De uitvoeringskosten zijn in 2023 ten opzichte van 2022 in absolute zin gestegen met 1.142 (na allocatie naar vermogensbeheer). Deze stijging komt voornamelijk door een stijging van de advies- en projectkosten.

De kosten per deelnemer (exclusief gewezen deelnemers) bedragen in 2023 168 (x € 1). Dit is 16 (x € 1) meer dan in 2022. Uit het BELL (voorheen: LCP) benchmarkonderzoek 2022 blijkt dat de kosten per deelnemer binnen de peergroep van 34 pensioenfondsen met eind 2022 tussen 20.000 en 100.000 deelnemers (Oak Pensioen: 63.205 deelnemers) in de periode 2020-2022 *gemiddeld* 175 (x € 1) bedroegen. Het gemiddelde van de pensioenbeheerkosten in de periode 2020-2022 bij Oak Pensioen was 157 (x € 1) en lag daarmee onder het gemiddelde uit de peergroep. Daarnaast blijkt uit de detailanalyse van het benchmarkonderzoek 2022 dat de administratiekosten per deelnemer lager zijn dan de mediaan van de peergroep en de overige kostensoorten hoger dan de mediaan van de peergroep. Het bestuur bespreekt jaarlijks deze analyses vanuit BELL in relatie tot de beoogde strategie en kostenambitie.

Het bestuur is van mening dat de totale kosten pensioenbeheer passen bij de karakteristieken van het fonds ook gezien het serviceniveau, de communicatiestrategie en het aantal uit te voeren pensioenregelingen. Het bestuur realiseert zich dat de aanvullende (project)kosten in 2023 een gevolg zijn van de bewuste en noodzakelijke keuzes vanuit de toekomststrategie van het fonds en dat een deel van de projecten en daarmee de projectkosten - zoals voor het WTP-project Pensioen -, nog doorloopt in de komende jaren 2023-2025. De projectkosten voor het WTP-project en de inrichting van het eigen bestuursbureau, Datakwaliteit, Keuzebegeleiding zijn voorbeelden waarin het bestuur beleidskeuzes maakt op basis van de strategie zoals is verwoord in het meerjarenbeleidsplan. Vervolgens beoordeelt het bestuur het effect op de kosten per deelnemer evenals de mate van risicobeheersing. In zijn algemeenheid beoordeelt het bestuur vooraf ieder project vanuit de driehoek: kwaliteit – kosten – risico's.

Het bestuur is in 2022 gestart met een extra periodiek overleg Cost Control en werkt met een taakstellend jaarbudget. Daarnaast is het bestuur zich bewust van de extra complexiteit in de pensioenregeling als gevolg van een aantal afwijkende parameters voor de populatie Houthandel en is het bestuur in overleg met sociale partners om ernaar te streven dat de regeling vanuit de Houthandel-populatie op termijn toegroeit naar de pensioenregeling van de Meubel-populatie.

2.4.2 Kosten uitvoering vermogensbeheer (x € 1.000,-)

2023	Beheer- kosten	Performance gerelateerde kosten	Transactie- kosten	Totaal
Kosten per beleggingscategorie				
Vastgoed	2.058		11.108	13.166
Aandelen	491		233	724
Vastrentende waarden	4.733	846	587	6.166
Overige beleggingen	1.117		388	1.505
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën	8.399	846	12.316	21.561
Overige vermogensbeheerkosten				
Kosten vermogensbeheer pensioenfondsen en bestuursbureau	1.363			1.363
Kosten fiduciair beheer	700			700
Custodian	683			683
Advieskosten vermogensbeheer	303			303
Overige kosten vermogensbeheer	543			543
Totaal overige vermogensbeheerkosten	3.593			3.593
Totaal kosten vermogensbeheer	11.992			25.154

2022	Beheer- kosten	Performance gerelateerde kosten	Transactie- kosten	Totaal
Kosten per beleggingscategorie				
Vastgoed	833		1.729	2.561
Aandelen	726		659	1.385
Vastrentende waarden	4.070		609	4.679
Overige beleggingen	1.372		718	2.090
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën	7.000	0	3.715	10.715
Overige vermogensbeheerkosten				
Kosten vermogensbeheer pensioenfondsen en bestuursbureau	1.128			1.128
Kosten fiduciair beheer	847			847
Custodian	638			638
Advieskosten vermogensbeheer	272			272
Overige kosten vermogensbeheer	479			479
Totaal overige vermogensbeheerkosten	3.363			3.363
Totaal kosten vermogensbeheer	10.364			14.078

Overzicht kerncijfers inzake vermogensbeheerkosten

(bedragen x € 1.000)	2023	2022
Gemiddeld belegd vermogen *	4.755.379	5.424.375
<i>% van het gemiddeld belegd vermogen</i>		
Beheerkosten inclusief performance gerelateerde kosten	0,25%	0,19%
Transactiekosten	0,26%	0,07%
Totaal	0,51%	0,26%

* Het gemiddeld beheerd vermogen is berekend op basis van de ultimo jaarstanden,

Toelichtingen op de kosten

Vermogensbeheervergoedingen

De beheerkosten bestaan uit kosten direct toe te rekenen zijn aan het beheer van de beleggingscategorieën.

De overige vermogensbeheerkosten bestaan onder andere uit de gemaakte kosten van:

- het bestuur gerelateerd aan het monitoren van de beleggingen;
- de fiduciaire advisering;
- de externe beleidsadviseur;
- de dienstverlening die van de custodian wordt afgenomen waaronder de bewaarneming;
- overige kosten zoals de uitvoering van de valuta-afdekking, de herbalancering, belastingterugvordering en het liquiditeitsmanagement en advieskosten ten aanzien van BTW en vermogensbeheervereenkomsten.

Een deel van deze kosten wordt direct bij het fonds in rekening gebracht (2023: 3.488; 2022: 3.436). Vanuit pensioenbeheer wordt een deel van de kosten toegerekend aan vermogensbeheer (2023: 1.363; 2022: 1.128). Daarnaast bestaat een deel van de kosten uit vermogensbeheerkosten die ingehouden worden binnen de beleggingsfondsen. Dit op basis van de Total Expense Ratio van de beleggingsfondsen vermenigvuldigd met het gemiddeld belegd vermogen in deze fondsen en de overige kosten binnen de beleggingsfondsen (2023: 7.141; 2022: € 5.799).

Transactiekosten

De transactiekosten zijn de kosten die gemaakt worden om de effectentransactie tot stand te brengen en uit te voeren. Deze kosten zijn deels op basis van een schatting tot stand gekomen, omdat er bij beursgenoteerde beleggingen niet separaat kosten in rekening worden gebracht. De kosten worden bepaald op basis van het verschil tussen de bied- en laatkoers.

De aannames die verder zijn gemaakt bij het berekenen van de transactiekosten zijn gebaseerd op de in 2016 vernieuwde aanbevelingen ten aanzien van het transparant maken van de kosten van vermogensbeheer van de Pensioenfederatie. Onderstaand de belangrijkste gehanteerde veronderstellingen:

- Directe beleggingstitels: per aan- en verkoop een spread (kostenopslag) vermenigvuldigd met de transactiewaarde. Hierbij wordt zoveel als mogelijk gebruik gemaakt van de gerealiseerde spreads.
- Transactiekosten voor beleggingsfondsen zijn de daadwerkelijk afgerekende aan- en verkoopkosten (in- en uittreedvergoedingen) van de beleggingsfondsen.

Transactiekosten zijn derhalve onderdeel van de aan- en verkooptransacties van de beleggingen zoals deze zijn gemaakt bij de rebalancing en bij het wisselen van beleggingsfonds of vermogensbeheerder. De totale transactiekosten bedragen over 2023 12.316 (2022: 3.715).

Aansluiting met de jaarrekening

De Aanbevelingen uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie maken expliciet onderscheid tussen de vermogensbeheerkosten en transactiekosten. In de jaarrekening maken de transactiekosten van 12.316 onderdeel uit van de indirecte beleggingsopbrengsten. Voorts is een deel van de pensioenuitvoeringskosten toegerekend aan kosten vermogensbeheer. Voor een verdere toelichting hierop wordt verwezen naar de toelichting 'Kosten uitvoering pensioenbeheer'.

Bestuursoordeel vermogensbeheerkosten

De totale vermogensbeheerkosten zijn met 11.076 gestegen. Als percentage van het beheerd vermogen zijn de vermogensbeheerkosten gestegen van 19 naar 25 basispunten. Het vermogen is in 2023 gestegen van 4.541 naar € 4.970 (beide bedragen * € 1000.000). In 2022 zijn er nieuwe managers aangesteld voor niet-beursgenoteerd vastgoed en private debt. Deze managers hebben hogere beheerkosten dan de managers en categorieën waaruit deze gelden worden onttrokken. Doordat afscheid genomen is van een aantal vastgoedfondsen en doordat de nieuwe vastgoedmanagers aankopen hebben gedaan, zijn de transactiekosten voor deze categorieën significant hoger.

Oak Pensioen heeft geen prestatiegerelateerde vergoedingen afgesproken met haar vermogensbeheerders. Hun beheerfee is gebaseerd op het beheerde vermogen of op basis van een vast bedrag. Hierdoor is er geen direct verband tussen de kosten voor een vermogensbeheerder en het resultaat van een vermogensbeheerder.

Uit het LCP benchmarkonderzoek blijkt dat de mediaan van de vermogensbeheerskosten van de peergroep (21 pensioenfondsen met een pensioenvermogen eind 2022 tussen € 2 en € 16 miljard) in 2022 uitkwam op 0,44% (0,38% beheervergoeding en 0,06% transactiekosten) van het gemiddeld belegd vermogen en daarmee hoger ligt dan de kosten van het fonds 0,27% (0,21% beheervergoeding en 0,06% transactiekosten). Vanuit de strategische

heroriëntatie in 2018 heeft het bestuur bewust gekozen voor een relatief eenvoudige en grotendeels passief beheerde portefeuille. Een laag kostenniveau leidt op de lange termijn tot een positief resultaat op het rendement. Het bestuur beoordeelt de kosten van vermogensbeheer als passend bij de beleggingsportefeuille, het gekozen beleggingsbeleid en de nieuwe vermogensbeheerstructuur.

2.5 Onze activiteiten in 2024

In 2024 richt Oak Pensioen zich op de volgende hoofdthema's:

- Het nieuwe pensioenstelsel
- IT-risico's (o.m. DORA)
- Verdere invulling duurzame beleggingen (ESG-criteria)
- Governance

Deze thema's worden hieronder kort toegelicht.

2.5.1 Nieuw pensioenstelsel

Het bestuur heeft op 3 april 2024 besloten de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel een jaar uit te stellen naar 1 januari 2026. Dit besluit is genomen in verband met het toegenomen risico dat gelopen zou worden om de transitie per 1 januari 2025 uit te voeren. De transitie is een complex en veelomvattend proces. Ondermeer de late invulling van de regelgeving heeft geleid tot een vertraging in de uitvoering van dit proces. Omdat het bestuur een zorgvuldige overgang belangrijk vindt is daarom gekozen voor dit uitstel. Hiermee komen we weer in onze oorspronkelijke positie als snelle volger in plaats van als koploper.

Daarnaast wordt in 2024 een verdere uitwerking gegeven aan het communicatieplan WTP. Daarbij worden nieuwe inzichten vanuit de toezichthouders meegenomen. Ook zullen webinars over WTP voor deelnemers worden georganiseerd. De keuzebegeleiding krijgt in 2024 een nieuwe impuls door intensivering van het doorlopen van het keuzetraject voor een financial tooling.

Ook wordt de Eigen risicobeoordeling (ERB) aangepast voor de WTP.

Voor de beleggingen wordt de evaluatie van de kaderstellingen en beleggingscases in het kader van het nieuwe pensioenstelsel afgerond.

2.5.2 IT-risico's

In verband met de implementatie van de Digital Operational Resilience Act (DORA) per 1 januari 2025 wordt een plan van aanpak opgesteld. Daarbij zal worden getoetst in hoeverre Oak Pensioen en de uitbestedingspartijen voldoen aan de door DORA gestelde vereisten die zien op het IT-risicobeheer. Doel is om in januari 2025 volledig compliant te zijn aan de DORA-vereisten.

2.5.3 Duurzaam beleggen

Oak Pensioen bekijkt of de minimum normen en waarden aangescherpt kunnen worden onder andere op de eigen thema's. Dit doet Oak Pensioen onder andere door te onderzoeken of in de mandaten voor aandelen en bedrijfsobligaties aanvullende uitsluitingen gewenst zijn op thema's van Oak Pensioen, maar ook door te onderzoeken of er verdere stappen gezet kunnen worden op het gebied van impact beleggen. Daarnaast wordt onderzocht of het uitsluitingsbeleid ook voor High Yield, EMD LC en beursgenoteerd vastgoed kan worden toegepast. Verder zal Oak Pensioen een landenbeleid opstellen.

2.5.4 Governance

In 2024 zal verder gewerkt worden aan het strategisch relatiemanagement waarbij een professionele en plezierige relatie met sociale partners en overige belanghebbenden in de aangesloten sectoren centraal staat.

Aandachtspunten daarbij zijn:

- Weten wat in de sectoren leeft;
- Zorgen voor draagvlak en voldoende representativiteit;
- Overleg over de werkingssfeer;
- Tempo en diepgang besluitvorming nieuwe pensioenstelsel.

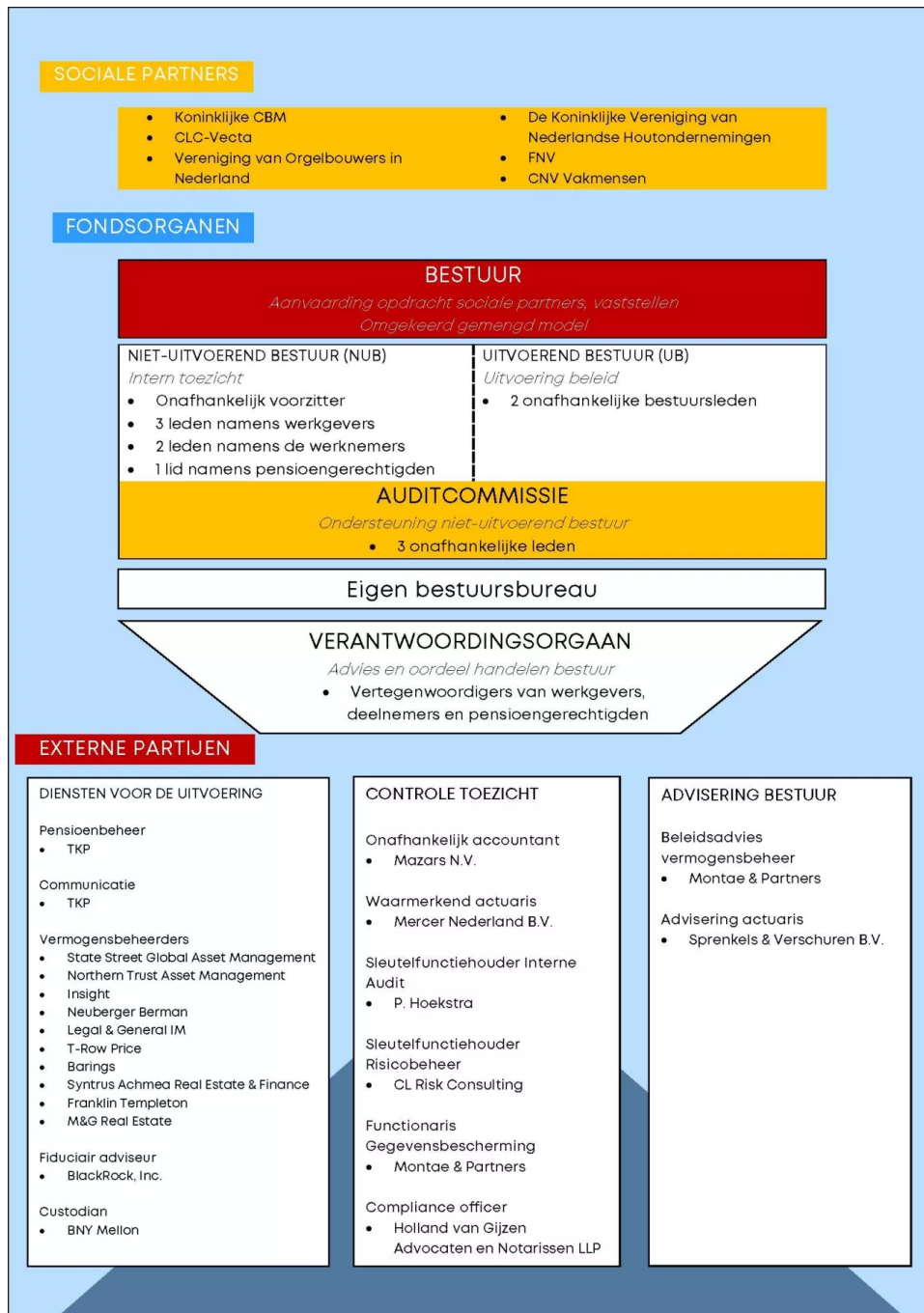
Daarnaast is de borging van de bestuurlijke continuïteit een aandachtspunt. In een opvolgingsplan wordt zorggedragen voor een goede spreiding van de opvolging van aftredende bestuursleden.

Verder zal met de verdere integratie van het bestuursbureau het (uitvoerend) bestuur verder ontzorgd worden. Speerpunten daarbij zijn de kostenbeheersing en versterking van de administratieve organisatie / Interne beheersing (AO/IB).

In September 2023 heeft Oak Pensioen besloten tot een overgang naar een fiduciair model, waarbij één partij verantwoordelijk wordt voor de volledige fiduciaire dienstverlening, incl. beheer van de matching portefeuille. BlackRock is aangesteld als verantwoordelijke voor de volledige fiduciaire dienstverlening. De transitie van Cardano naar BlackRock zal in het eerste halfjaar van 2024 worden afgerond.

3.1 Algemeen

Schematisch zag de structuur van het pensioenfonds er eind 2023 als volgt uit:

De fondsorganen en portefeuille(houder)s worden hierna afzonderlijk besproken, de overige betrokkenen bij Oak Pensioen worden besproken in paragraaf 8.3.

3.2 Het bestuur

Het bestuursmodel

Oak Pensioen hanteert het omgekeerd gemengd bestuursmodel. In dit model bestaat een duidelijke scheiding tussen de inhoud van de pensioenregeling (vast te stellen door sociale partners), beleidsvorming door het pensioenfondsbestuur (het bestuur), de uitvoering van het beleid (door de uitvoerend bestuursleden) en het intern

toezicht waarin de pariteit is vertegenwoordigd (door de niet-uitvoerend bestuursleden). Het niet-uitvoerend bestuur wordt in de interne toezichtstaken ondersteund door een onafhankelijke auditcommissie. In het verantwoordingsorgaan is de verantwoording en medezeggenschap ondergebracht.

Het bestuursbureau ondersteunt het bestuur en de operationele -, portefeuille - en werkgroepoverleggen bij de uitvoering van hun taken. Het bestuursbureau zorgt voor het plannen en coördineren van de activiteiten op bestuurlijk niveau en heeft een beleidsvoorbereidende en adviserende rol.

Sociale partners

Sociale partners bepalen de inhoud van de pensioenovereenkomst (voorheen: de pensioentoezegging). Zij dragen ook de niet-uitvoerend bestuursleden voor, met uitzondering van de onafhankelijk voorzitter en het bestuurslid namens pensioengerechtigden.

De betrokken sociale partners (werkgevers en werknemers) zijn:

- Koninklijke CBM (Meubelindustrie en interieurbouw);
- CLC Vecta (Tentoonstellingsbouw);
- VON (Vereniging Orgelmakers Nederland);
- Koninklijke VVNH (Vereniging van Nederlandse Houtondernemingen);
- FNV;
- CNV Vakmensen.

Samenstelling bestuur

Oak Pensioen kent twee onafhankelijke uitvoerend bestuurders en zeven niet-uitvoerend bestuurders, waaronder de onafhankelijk voorzitter. De uitvoerend bestuurders en de voorzitter zijn onafhankelijke ervaren professionals, dat wil zeggen dat zij niet verbonden zijn met de voordragende organisaties. Vijf niet-uitvoerend bestuurders worden voorgedragen door de werkgevers- en werknemersorganisaties en één niet-uitvoerend bestuurder wordt voorgedragen door de leden van het verantwoordingsorgaan die de pensioengerechtigden vertegenwoordigen. De voorzitter is een niet-uitvoerend bestuurder en is onafhankelijk.

Het bestuur is op 31 december 2023 als volgt samengesteld.

Uitvoerend bestuurder	Geboren	Portefeuille	Lid sinds	Einde zittingstermijn
De heer P. Priester	1964	Pensioenregeling & communicatie	01-07-2014	01-07-2024
		Risicobeheer		
De heer R.G.A. van Dijk	1978	Financiële opzet	01-07-2014	01-07-2026
		Vermogensbeheer		

Niet-uitvoerend bestuurder	Geboren	Portefeuille	Vertegenwoordiging	Lid sinds	Einde zittingstermijn
Mevrouw P.A. de Bruijn - Nooteboom	1960	Zie Toezichtsverslag in hoofdstuk 4	Onafhankelijk voorzitter	01-07-2014	01-07-2025
De heer L.C.M. Leisink	1960		Pensioengerechtigden	01-07-2014	01-07-2026
De heer D.A. Roodenrijs	1960		Werkgevers	11-07-2016	11-07-2024
De heer P.W. de Geus	1963		Werkgevers	23-05-2017	01-07-2025
Mevrouw D. Gunaydin	1981		Werkgevers	01-01-2022	01-01-2026
De heer M. de Jong	1993		Werknemers	01-07-2021	01-07-2025
De heer M. Pet	1982		Werknemers	18-01-2022	18-01-2026

Herbenoemingen en actuele ontwikkelingen in 2024

De heer P. de Geus is per 1 februari 2024 benoemd als uitvoerend bestuurder met de portefeuille financiële opzet en vermogensbeheer. De heer R.G.A. van Dijk is per die datum teruggetreden. De heer H.A. Kempen is per 1-2-2024 benoemd als niet uitvoerend bestuurslid namens werkgevers met als portefeuille financiële opzet en vermogensbeheer.

Benoeming

Het bestuur heeft in de statuten vastgelegd langs welke procedure bestuursleden worden benoemd, geschorst of ontslagen.

Bestuursleden worden voor vier jaar benoemd. Benoeming vindt plaats op basis van het voor het desbetreffende bestuurslid geldende functieprofiel en na goedkeuring door DNB. Bij de voordracht en/of de benoeming zijn diversiteit in de samenstelling naar leeftijd en geslacht en complementariteit in geschiktheid belangrijke uitgangspunten. Geschiktheid gaat daarbij voor diversiteit.

Niet-uitvoerend bestuursleden (NUB's)

De vertegenwoordigers van de werkgevers- en werknemersleden worden voorgedragen door de werkgevers- en werknemersorganisaties en benoemd door het bestuur. De vertegenwoordiger namens de pensioengerechtigden wordt door het bestuur benoemd op voordracht van de vertegenwoordigers van de pensioengerechtigden in het verantwoordingsorgaan. De onafhankelijk voorzitter wordt benoemd en ontslagen door de niet-uitvoerend bestuursleden. De onafhankelijk voorzitter is geen vertegenwoordiger van de belanghebbenden bij Oak Pensioen.

Uitvoerend bestuursleden (UB's)

De uitvoerend bestuursleden worden benoemd door de niet-uitvoerend bestuursleden. Een uitvoerend bestuurslid kan worden ontslagen door de niet-uitvoerend bestuursleden, na het horen van het desbetreffende lid en het tweede uitvoerend bestuurslid.

Stemmen

Alle bestuursleden hebben een stem, met dien verstande dat de aanwezige werkgeversbestuursleden gezamenlijk evenveel stemmen uitbrengen als de aanwezige werknemersbestuursleden gezamenlijk uitbrengen.

Onafhankelijkheid en integer handelen

Het bestuur stelt zich bij het uitoefenen van haar taak onafhankelijk op en zorgt dat Oak Pensioen uitsluitend handelt ten behoeve van al haar belanghebbenden. Het bestuur inventariseert daartoe jaarlijks de (neven)functies van de bestuursleden. Hierover wordt gerapporteerd in dit jaarverslag. De taken en bevoegdheden van het bestuur zijn bepaald in de statuten en het bestuursreglement van Oak Pensioen.

Vergaderdata, studiedagen en overige bijeenkomsten

Het bestuur heeft in 2023 14 keer vergaderd inclusief twee thema- en opleidingsdagen die gewijd waren aan diverse onderwerpen. Er wordt zowel fysiek als digitaal vergaderd.

Daarnaast kwam het bestuur in wisselende samenstellingen in operationele -, portefeuille - en werkgroepoverleggen bijeen en vond er telefonisch overleg plaats door middel van conference calls. Ook waren er door het jaar heen talrijke informele contactmomenten.

In 2023 hebben vijf bijeenkomsten met het verantwoordingsorgaan plaatsgevonden waarbij een afvaardiging van het bestuur aanwezig was.

3.3 Portefeuilles en DB-overleg

Het bestuur heeft haar werk ingedeeld in portefeuilles. De uitvoerend bestuursleden voeren het beleid van Oak Pensioen uit ten aanzien van een portefeuille. De niet-uitvoerend bestuursleden houden toezicht op de uitvoering door de uitvoerend bestuursleden en de werkzaamheden die door of namens Oak Pensioen worden uitgevoerd. Zij staan de uitvoerend bestuurders bovendien met raad bij en fungeren in die zin ook als klankbord.

Zie hiervoor tevens het Toezichtverslag van de niet-uitvoerend bestuurders.

Aan de portefeuilles zijn portefeuillehouders (niet-uitvoerend en uitvoerend bestuursleden) gekoppeld. Oak Pensioen kende in 2023 vijf portefeuilles:

- Financiële opzet;
- Governance en compliance;
- Pensioenregeling en communicatie;
- Risicobeheer;
- Vermogensbeheer.

Het bestuur kan besluiten dat externe deskundigen deel uitmaken van een portefeuille.

DB-overleg

Het DB-overleg bestaande uit de onafhankelijke voorzitter en de uitvoerende bestuurders is verantwoordelijk voor procesbewaking, regievoering en coördinatie.

UB-overleg

Een aantal uitvoeringsdossiers betreffen het pensioenfonds in het algemeen of zijn in ieder geval portefeuille overstijgend. In het UB-overleg stemmen de uitvoerende bestuurders hierover af.

3.4 Overige werkgroepen

Afhankelijk van het onderwerp kan het bestuur een (tijdelijke) werkgroep instellen die een besluit voor het bestuur voorbereidt. Deze werkgroep kan zich laten bijstaan door externe deskundigen.

Oak Pensioen kende in dit kader in 2023 de volgende (tijdelijke) werkgroepen:

Werkgroep Monitoring tijdsbeslag: deze werkgroep evalueert jaarlijks het tijdsbeslag van het bestuur als input voor de feitelijke beloning in het daaropvolgende kalenderjaar.

3.5 Intern toezicht

Het intern toezicht is in het omgekeerd gemengd model belegd bij het niet-uitvoerend deel van het bestuur. De niet-uitvoerend bestuursleden houden toezicht op:

- de uitvoering van het beleid van het bestuur;
- de algemene gang van zaken in het fonds;
- adequate risicobeheersing door het bestuur;
- evenwichtige belangenafweging door het bestuur.

De niet-uitvoerend bestuurders worden hierin ondersteund door een onafhankelijke auditcommissie.

Onafhankelijke auditcommissie

De onafhankelijke auditcommissie fungeert als sparringpartner van de niet-uitvoerend bestuurders op in ieder geval drie expertisegebieden: risicobeheersing, beleggingsbeleid en financiële informatieverschaffing. Om haar functie op een goede manier te kunnen uitoefenen heeft de auditcommissie meerdere bevoegdheden:

- Zelf onderzoek doen in het kader van haar faciliterend toezicht of in opdracht van de niet-uitvoerend bestuurders;
- De niet-uitvoerend bestuurders gevraagd en ongevraagd adviseren;
- Toegang tot alle informatie die nodig is voor uitoefening van haar taken; en
- Het jaarlijks opstellen van een auditplan met voor het toezicht relevante thema's.

De auditcommissie bestaat per 31 december 2023 uit drie onafhankelijke externe deskundigen:

- De heer drs. H.L. Kirchner, voorzitter
- Mevrouw J. Matelski en
- De heer R.M. van der Aa

Het lidmaatschap van de auditcommissie eindigt na maximaal vier jaar. Herbenoeming is maximaal twee keer mogelijk voor telkens vier jaar.

De auditcommissie kwam in 2023 vier keer digitaal bijeen met de niet-uitvoerend bestuursleden. Daarnaast stemde de auditcommissie onderling af via e-mail en telefonisch.

3.6 Verantwoordingsorgaan

In het verantwoordingsorgaan is de verantwoording en medezeggenschap belegd. In het verantwoordingsorgaan zijn de deelnemers, de pensioengerechtigden en de werkgevers vertegenwoordigd.

Het verantwoordingsorgaan bestond in 2023 uit negen leden, waarvan:

- 3 namens de deelnemers;
- 3 namens de pensioengerechtigden; en
- 3 namens de werkgevers.

Alle leden zijn per 1 juli 2022 (her)benoemd.

Het verantwoordingsorgaan bestaat per 31 december 2023 uit de volgende leden:

Leden	Geboortejaar	Voordragende organisaties	Vertegenwoordiger
De heer C. Kuipers	1968	CBM	Werkgever
De heer D. Leenheer	1966	CBM	
Mw. I. van Gerwen	1975	VVNH	Werknemer
De heer G.A. Meerdink	1959	CNV	
Mw. S. Keijzer	1986	FNV	
De heer J. van der Ree	1964	CNV Vakmensen	
De heer J. Boester	1947	Voorzitter vanaf 01-07-2022	Pensioengerechtigde
De heer F. de Boer	1952		
De heer A. Stam	1950		

Algemeen

Het bestuur heeft de inrichting (onder meer samenstelling en stemverhouding), de taken en de bevoegdheden van het verantwoordingsorgaan vastgelegd in de statuten van Oak Pensioen. Het bestuur heeft een reglement voor het verantwoordingsorgaan opgesteld en gepubliceerd op de website van Oak Pensioen.

Ontwikkelingen 2023

In 2023 is de samenstelling van het verantwoordingsorgaan ongewijzigd gebleven.

Het aantal maximale zittingstermijnen voor een VO lid is beperkt tot maximaal een periode van 12 aaneengesloten jaren (maximaal 2 herbenoemingen).

Het verantwoordingsorgaan werkt met een werkplan. Hierin taan de taken en bevoegdheden en het normenkader beschreven. Verder worden in het werkplan de werkwijze van het VO en de speerpunten voor het lopende kalenderjaar benoemd.

De belangrijkste taak van het verantwoordingsorgaan is het geven van een oordeel over het handelen van het bestuur ten aanzien van het beleid, het toekomstige beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd. Het verantwoordingsorgaan geeft jaarlijks schriftelijk zijn oordeel. Het verantwoordingsorgaan baseert zijn oordeel op het jaarverslag van Oak Pensioen, de jaarrekening en overige informatie. Het oordeel van het verantwoordingsorgaan tezamen met de schriftelijke reactie van het bestuur is onderdeel van de jaarverslagcyclus.

Daarnaast heeft het verantwoordingsorgaan verschillende adviestaken. Het bestuur stelt het verantwoordingsorgaan in de gelegenheid advies uit te brengen over elk voorgenomen besluit over:

- het beleid inzake beloningen;
- de vorm en inrichting van het intern toezicht;
- het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillenprocedure;
- het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid;
- het wijzigen van het reglement van het verantwoordingsorgaan (bovenwettelijk);
- de jaarlijkse toeslagverlening (bovenwettelijk);

- vermindering van de verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten (bovenwettelijk);
- gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het pensioenfonds of de overname van verplichtingen door het pensioenfonds;
- liquidatie, fusie of splitsing van het pensioenfonds;
- het sluiten, wijzigen of beëindigen van een (model) uitvoeringsovereenkomst;
- de samenstelling van de feitelijke premie en de premiecomponenten; en
- het omzetten van het pensioenfonds in een andere rechtsvorm.

3.7 Beloningsbeleid

Uitgangspunten

Het beloningsbeleid van Oak Pensioen is gebaseerd op de volgende uitgangspunten.

De vergoedingen van fondsorganen en uitbestedingsrelaties zijn in overeenstemming met de werkzaamheden, het risicoprofiel, de doelstellingen, het langetermijnbelang, de financiële stabiliteit en de prestaties van het pensioenfonds als geheel en moedigen niet aan tot het nemen van meer risico's dan voor het pensioenfonds aanvaardbaar is. Zo wordt bijgedragen aan een deugdelijk, prudent en doeltreffend bestuur. De beloning van de leden van fondsorganen staat in redelijke verhouding tot de gedragen verantwoordelijkheid, het tijdsbeslag en de aan de functie gesteld eisen en is afgestemd op de omvang en de organisatie van Oak Pensioen. Het beloningsbeleid is passend gelet op de bedrijfstakken waarvoor Oak Pensioen de pensioenregeling uitvoert. Oak Pensioen hanteert voor leden van de fondsorganen geen prestatie gerelateerde beloningen. Er worden geen ontslagvergoedingen verstrekt.

Beloning 2023

Bestuur

De vergoedingen worden bepaald aan de hand van een inschatting van het feitelijke tijdsbeslag – uitgedrukt in FTE – en de vervangingswaarde voor een middelgroot fonds op een marktconform niveau. Het bestuur heeft voor het jaar 2023 de volgende tijdsbeslagen vastgesteld:

- 0,25 FTE voor een niet-uitvoerend bestuurslid (NUB), m.u.v. de onafhankelijk voorzitter;
- 0,5 FTE voor de onafhankelijk voorzitter die tevens niet-uitvoerend bestuurslid is;
- 0,7 FTE voor het uitvoerend bestuurslid (UB) met de portefeuilles Vermogensbeheer en Financiële opzet;
- 0,7 FTE voor het uitvoerend bestuurslid (UB) met de portefeuilles Pensioenregeling & communicatie en Risicobeheer.

De vervangingswaarde 2023 is vastgesteld op € 149.310,- bij 1 FTE en geldt voor alle bestuurders.

Van uitvoerend bestuurders en de onafhankelijk voorzitter verlangt Oak Pensioen een expertniveau op onderdelen. Zij ontvangen daarom tevens een experttoeslag van € 11.410,- (op voltijdbasis). De beloningen (vervangingswaarde en experttoeslag) worden jaarlijks geïndexeerd op basis van de CBS cao-loonindex Nederland. Alle bestuurders hebben recht op een kilometervergoeding van € 0,28. Oak Pensioen betaalt geen andere emolumenten aan de bestuursleden. Kosten voor pensioenopbouw, kantoorkosten e.d. dienen zij uit de bestuursvergoeding te betalen. Daarnaast is in het beloningsbeleid opgenomen dat het bestuur een vergoeding kan toekennen voor tijdelijke extra werkzaamheden, zoals het deelnemen aan een werkgroep.

De bestuursleden hebben in 2023 in totaal € 538.291 aan reguliere vergoedingen ontvangen (2022: 481.321) exclusief reis- en verblijfkosten. Een aantal bestuursleden hebben naast de reguliere vergoeding een extra vergoeding gehad voor aanvullende werkzaamheden voor de projecten in 2023 (Wet Toekomst Pensioen en opstarten eigen bestuursbureau). Hiervoor is in totaal een vergoeding van € 37.328 ontvangen in 2023 (2022: 29.281,-).

Auditcommissie

Leden van de auditcommissie ontvangen een vaste jaarlijkse beloning van € 9.400,- per lid. De beloning van de voorzitter van de auditcommissie bedraagt € 11.280. De leden van de auditcommissie hebben in 2023 in totaal € 30.080 aan vergoedingen ontvangen exclusief reis- en verblijfkosten (2022: € 30.080).

Verantwoordingsorgaan

Leden van het verantwoordingsorgaan ontvangen een vaste vergoeding van € 4.658,- per jaar plus een kilometervergoeding van € 0,28. Daarnaast hebben de leden van het verantwoordingsorgaan een extra vergoeding ontvangen voor extra vergaderingen in verband met de WTP-besluitvorming. Voor de voorzitter en de plaatsvervangend voorzitter is een toeslag van toepassing. De leden van het verantwoordingsorgaan hebben in 2023 in totaal € 60.557 aan vergoeding ontvangen exclusief reis- en verblijfkosten (2022: € 63.519).

Beloningsbeleid

Het beloningsbeleid is met ingang van 1 juli 2022 gewijzigd door de invoering van een vaste beloning voor het verantwoordingsorgaan. Het verantwoordingsorgaan heeft over deze wijziging positief geadviseerd.

3.8 Gedragscode en compliance

Naleving Gedragscode

De Compliance Officer heeft over boekjaar 2023 per kwartaal de naleving van de Gedragscode door Verbonden Personen en de Insiderregeling beoordeeld en daarover gerapporteerd aan het bestuur. Compliance Officer heeft geen materiële bevindingen geconstateerd.

Monitoring beleid inzake integriteit en compliance

Op verzoek van het bestuur heeft de Compliance Officer over 2023 gemonitord hoe het beleid van het pensioenfonds inzake integriteit en compliance is nageleefd. De bevindingen zijn opgenomen in het Integriteitsrapport over 2023. Het doel van deze rapportage is ervoor te zorgen dat het beleid van het pensioenfonds actueel is en blijft. Deze monitoring draagt bij aan het in control zijn en blijven ten aanzien van integriteitsrisico's, eventuele integriteitsrisico's tijdig te signaleren en adequaat af te handelen. De belangrijkste conclusies uit de rapportage zijn:

- De Compliance Officer heeft geconstateerd dat de potentiële integriteitsrisico's goed worden beheerst door periodiek de integriteitsrisicoanalyse uit te voeren, beheersmaatregelen te treffen en het integriteitsbeleid op te volgen.
- Het bestuur heeft in 2023 besloten de interactieve workshops/awareness sessies naar 2024 te verplaatsen. Het eerdere besluit om het gebruik van sociale media in de gedragscode op te nemen is gerealiseerd.
- De Compliance Officer adviseert om de risico's en scenario's ten aanzien van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel zeer regelmatig op de agenda te zetten om te bezien of zich nieuwe risico's of scenario's voordoen waarvoor beheersmaatregelen getroffen moeten worden.
- De Compliance Officer adviseert de klokkenluidersregeling aan te passen aan de nieuwe wet- en regelgeving.
- De naleving van het beleid en de monitoring daarvan bij partijen waaraan werkzaamheden zijn uitbesteed is goed geborgd.
- Met de inrichting van het nieuwe bestuursbureau vraagt de Compliance officer aandacht voor het in voldoende mate borgen van de bij de werkgeversrol behorende compliance en integriteit gerelateerde zaken.

4.1 Verslag van de niet-uitvoerend bestuurders (NUB's)

Inleiding

Oak Pensioen kent een omgekeerd gemengd model met een onafhankelijke voorzitter. De niet-uitvoerende bestuurders en de uitvoerend bestuurders (UB's) vormen samen het algemeen bestuur van Oak Pensioen. In een omgekeerd gemengd model maakt het intern toezicht integraal onderdeel uit van het algemeen bestuur van Oak Pensioen. De niet-uitvoerende bestuursleden (NUB's) besturen én houden toezicht.

De NUB's zijn dus actief betrokken bij het besturen van Oak Pensioen. Zij worden hierdoor in een vroegtijdig stadium betrokken bij het besluitvormingsproces en houden toezicht op de uitvoering van de jaarplannen van de diverse portefeuilles en bijkomende werkzaamheden door de uitvoerende bestuurders. In de jaarplannen staan de activiteiten van Oak Pensioen in enig jaar: zij vormen samen met de thema's uit het meerjarenbeleidsplan de basis voor de toezichthoudende rol van de NUB's. In hun toezichthoudende rol worden de NUB's ondersteund door een onafhankelijke auditcommissie.

Om de activiteiten van de NUB's te kunnen plaatsen volgt eerst een toelichting op de taken en rollen van de NUB's en de auditcommissie. Aansluitend komt het toezichtverslag van de NUB's over 2023 aan de orde. In dit verslag leggen de NUB's verantwoording af over de uitvoering van de toezichtstaken in 2023.

4.2 Taken en rollen in het governance model

4.2.1 De NUB's

De NUB's oefenen – naast hun bestuurstaken – het intern toezicht uit. Dit toezicht richt zich conform artikel 104 van de Pensioenwet onder meer op:

- de uitvoering van het beleid door de uitvoerende bestuursleden;
- de algemene gang van zaken van Oak Pensioen ;
- een adequate risicobeheersing;
- evenwichtige belangenafweging door het bestuur; en
- de financiële informatievervalsing.

Daarnaast benoemen de niet-uitvoerend bestuursleden de uitvoerend bestuurders en stellen zij de beloning van de uitvoerend bestuurders vast.

De UB's leggen verantwoording af aan de NUB's over de uitvoering van het vastgestelde beleid en andere werkzaamheden door of namens Oak Pensioen. De NUB's houden toezicht – met name in portefeuille-overleggen – op het functioneren van de UB's. Zij doen dit per portefeuille, onder andere aan de hand van de jaarplannen en voortgangsrapportages van de UB's over de uitvoering hiervan. In de jaarplannen staan de activiteiten van Oak Pensioen in enig jaar; zij vormen de basis voor de toezichthoudende rol van de NUB's.

De NUB's stellen zelf ook jaarlijks een toezichtplan op waarin staat op welke thema's zij gedurende het jaar toezicht willen houden. Deze thema's komen voort uit het meerjarenbeleidsplan van Oak Pensioen, de jaarplannen per portefeuille maar ook bijvoorbeeld de toezichtthema's van DNB. De bevindingen en opvolgingen worden periodiek besproken in de NUB-bijeenkomsten op basis van voortgangsrapportages van de NUB-portefeuillehouders.

Daarnaast staan de NUB's de UB's met raad ter zijde. Dit kan zijn bij de beleidsvoorbereiding – of op een ander moment in het proces, en kan o.a. reflecterend van aard zijn. Om de toezichthoudende rol uit te voeren hebben NUB's toegang tot alle informatie die daarvoor benodigd is.

4.2.2 De auditcommissie (AC)

De aandachtsgebieden van de onafhankelijke AC zijn risicobeheersing, het beleggingsbeleid en de financiële informatievervalsing door Oak Pensioen. De AC adviseert en ondersteunt de NUB's bij hun toezichttaak. In dat kader kan zij:

- desgewenst overleggen met de UB's en het verantwoordingsorgaan;
- zelf onderzoek doen in het kader van haar faciliterend toezicht of in opdracht van de NUB's;

- de NUB's gevraagd en ongevraagd adviseren; en
- toegang verkrijgen tot alle informatie die nodig is voor uitoefening van haar taken.

4.2.3 Code Pensioenfondsen

Het intern toezicht neemt bij de uitvoering van zijn taak te allen tijde de Code Pensioenfondsen 2018 in acht (norm 47). De Code kent 65 normen ingedeeld naar acht thema's:

- vertrouwen waarmaken;
- verantwoordelijkheid nemen;
- integer handelen;
- kwaliteit nastreven;
- zorgvuldig benoemen;
- gepast belonen;
- toezicht houden en inspraak waarborgen; en
- transparantie bevorderen.

Voor het intern toezicht zijn de normen 28, 46, 47 en 48 van toepassing.

Het intern toezicht heeft vastgesteld dat het bestuur de normen zoals opgenomen in de Code Pensioenfondsen heeft nageleefd. Waar wordt afgeweken van de Code is dit toegelicht, zie paragraaf 2.3.6 van het jaarverslag. De Code Pensioenfondsen is per 2024 geactualiseerd naar de toekomst toe. Deze actualisering ziet specifiek op de drie onderwerpen: 'centraal stellen van de belanghebbenden', 'duurzaamheid' en 'diversiteit en inclusie'.

4.3 Werkwijze intern toezicht

4.3.1 Organisatie en personele bezetting

De NUB's en UB's werken in een portefeuille-overlegstructuur, waarbij voor iedere portefeuille met een jaarplan wordt gewerkt. Binnen deze portefeuilles wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen de taken van de UB's en de NUB's. tijdens de portefeuille overleggen is nadrukkelijk tijd gereserveerd voor het interne toezicht. Tijdens de overleggen tussen de NUB's en de leden van de auditcommissie worden de bevindingen, opvolging en rapportages periodiek besproken. De invulling van de portefeuilles voor de NUB's was in 2023 als volgt:

Portefeuille	Petra de Bruijn	Dick Roodenrijs	Paul de Geus	Morris de Jong	Michel Pet	Leon Leisink	Derya Gunaydin
Financiële opzet (waaronder jaarwerk)			x		x		
Governance en Compliance	x	x					
Pensioenregeling en Communicatie		x				x	x
Risicobeheer					x	x	
Vermogensbeheer			x	x			

De auditcommissie bestaat uit de heren Kirchner (voorzitter) en Van der Aa en mevrouw Matelski. De heer Kirchner ondersteunt het toezicht op de gebieden Financiële opzet en Governance en Compliance. Mevrouw Matelski heeft speciale deskundigheid op het gebied van vermogensbeheer en de heer Van der Aa op het gebied van risicobeheer.

4.3.2 Overlegstructuur

Voor elk portefeuille overleg is er overleg tussen de NUB's op de portefeuille en het betrokken lid van de auditcommissie. De leden van de auditcommissie wonen daarnaast ten minste een maal per jaar een portefeuille-overleg bij. Niet-uitvoerend bestuursleden en de leden van de auditcommissie overleggen bovendien vier maal per jaar over onder meer het toezichtplan, de bevindingen en meer algemene toezichtthema's.

4.3.3 Verantwoording

De niet-uitvoerende bestuursleden leggen aan het verantwoordingsorgaan verantwoording af over het interne toezicht. Dit gebeurt gedurende het jaar in overleggen tussen (niet-uitvoerende) bestuursleden en de leden van het verantwoordingsorgaan. De niet-uitvoerende bestuursleden lichten daarin de actuele thema's toe. Daarnaast wordt verantwoording afgelegd door middel van dit toezichtverslag.

4.3.4 Samenvatting toezichtjaar 2023 (hoofdpunten)

In 2023 hebben de NUB's (en AC) onder meer vergaderd over de volgende onderwerpen:

- de bestuurlijke continuïteit
- het toezichtverslag over 2022;
- het toezichtplan voor 2023;
- de besluitvorming in het Wtp traject door het voltallige bestuur
- de rol van het NUB (niet uitvoerend bestuur) in het Wtp traject
- de voortgangsrapportages toezicht NUB's per portefeuille;
- de voordracht van de heer de Geus als uitvoerend bestuurder;
- beloning van de uitvoerend bestuurders;

De NUB's hebben in 2023 in de verschillende portefeuille overleggen toezicht gehouden op de uitvoering van de jaarplannen. Er is in 2023 wederom veel werk verzet door het bestuur en in het bijzonder door de uitvoerend bestuurders. Het NUB waardeert de inzet van het uitvoerend bestuur in dit enorm drukke jaar. Het Wtp traject en het oprichten van een eigen bestuursbureau waren trajecten naast het uitvoeren van de reguliere jaarplannen. Het oordeel van de NUB's over de algemene onderwerpen van toezicht is positief. De algemene onderwerpen betreffen: de uitvoering van het beleid door de UB's; de algemene gang van zaken van Oak Pensioen; een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. De aanbevelingen uit het toezichtverslag over 2022 zijn waar van toepassing opgevolgd of in gang gezet. Het oordeel over de specifieke toezicht thema's van 2023 komt hierna aan de orde.

4.4 Toezichtjaar 2023: belangrijkste zaken naar toezichtthema

4.4.1 Kostenbewustzijn en kosten transparantie

Oak Pensioen heeft in het meerjarenbeleidsplan 2022-2025 de ambitie uitgesproken de uitvoeringskosten te beheersen door te blijven werken aan het vereenvoudigen en automatiseren van de uitvoering, het maken van scherpe keuzes en het actief blijven inzetten op verdere consolidatie. Van belang is dat de kwaliteit van de uitvoering en het niveau van dienstverlening in de afwegingen worden meegenomen. Per 2024 zal bij de begroting worden gewerkt vanuit een taakstellend budget vanuit het (meerjaren)beleidsplan. Zo kan meer worden gestuurd op prioritering van werkzaamheden en de bijbehorende kosten en capaciteit. Dit vergroot het inzicht in de relatie tussen acties en budget.

Aanbeveling

- Blijf de (herijking van de) begroting volgen en biedt inzicht daarin. Zorg voor doorontwikkeling en verantwoording van cost control.

4.4.2 Nieuw pensioenstelsel

Het NUB is als onderdeel van het bestuur betrokken bij de strategische besluitvorming. Het Wtp-dossier en dus het invaren naar de nieuwe regeling, is gekwalificeerd als strategische besluitvorming.

Zowel besluitvorming als implementatie zijn veelomvattende trajecten die de nodige risico's in zich bergen. Om een zorgvuldig proces te borgen is een plan van aanpak opgesteld dat meerdere jaren beslaat.

Het bestuur heeft een normenkader vastgesteld op basis waarvan zij gedurende het gehele traject tot het uiteindelijke bestuursbesluit de evenwichtigheid toetst en onderbouwt. Wij hebben ook beoordeeld of en hoe het bestuur een tijdig en zorgvuldig besluitvormingsproces heeft ingericht. Het NUB is van mening dat het bestuur de besluiten onderbouwt en zorgt voor bijbehorende vastlegging. Ook zien de NUB's dat het bestuurlijke proces de governance zodanig heeft ingericht dat alle gremia tijdig zijn meegenomen en de ruimte die nodig is, krijgen.

De NUB's zijn verheugd te zien dat het bestuur de voorbereidingen goed en tijdig oppakt met aandacht voor het krappe tijdschema bij sociale partners en de ontwikkelingen in de Eerste Kamer. Het NUB ziet dat structureel overleg met de kritische uitbestedingspartijen met het oog op het verantwoord behalen van de planning plaatsvindt.

4.4.3 Datakwaliteit

In het kader van de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel dient voldoende aandacht te worden besteed aan de vraag of er, naast het op orde brengen van de huidige datakwaliteit, voldoende kennis, aandacht, actie en prioriteit is om bij de belangrijke uitvoerders de datakwaliteit op orde te krijgen. Dit ziet niet alleen op de administrateur, maar ook op vermogensbeheerders, custodian en adviseurs.

Er is een intensieve planning die wordt gevolgd. Het bestuur heeft de beleidsuitspraken behorend bij fase 1, 2 en 3 van het kader datakwaliteit gedaan. Afronding van het project loopt uit de planning. Het NUB ziet dat het bestuur in samenspraak met de sleutelfunctiehouders dicht op de uitvoerder zit. Vanuit Oak Pensioen wordt daarmee optimale inspanning gepleegd om het besluit over de datakwaliteit tijdig te nemen en garanties te verkrijgen voor de get clean-activiteiten.

4.4.4 Uitvoering van de jaarplannen en het meerjarenbeleidsplan

In 2021 is een nieuw meerjarenbeleidsplan opgesteld. De jaarplannen voor 2023 zijn hierop gebaseerd. In het meerjarenbeleidsplan zijn de ambities samenbinding door strategisch relatiemanagement en bouwen aan partnership opgenomen. Dit mede om een goede relatie met de huidige en eventuele toekomstige sectoren te onderhouden. Daarbij is het van belang om voldoende concrete (jaar)plannen en doelstellingen op te stellen en deze ook na te leven. De NUB's hebben in hun toezicht vooral gelet op de uitvoering van de plannen, het behalen van doelstellingen en bewaken van tijdspaden of er voldoende ruimte is voor betrokken partijen en fondsorganen. Het NUB onderschrijft de gekozen prioritering in relatie tot de Wtp en de reguliere activiteiten.

Aanbeveling

- Focus bij vermogensbeheer ligt momenteel sterk op transitie WTP en volledig fiduciair. Blijf waken voor de capaciteit ten aanzien van de reguliere activiteiten.

4.4.5 Inrichting bestuursbureau

Het bestuur heeft in 2022 besloten in 2023 een eigen bestuursbureau in te richten. Eind Q2 moet het bestuursbureau volledig operationeel zijn.

Stap voor stap is de noodzakelijke inrichting van het bestuursbureau tot stand gekomen. Hierbij zijn vanuit een as-is situatie als startpunt pragmatische keuzes bij de verdere invulling gemaakt. Het NUB constateert dat het bestuursbureau al een goede rol vervult binnen Oak Pensioen. Het bestuursbureau wordt als een belangrijke schakel ervaren in de ingrijpende (WTP)- processen en besluitvorming die Oak Pensioen onderhanden heeft.

Aanbeveling

- Leg in 2024 in een document de taken en rol van het bestuursbureau in de governance van Oak Pensioen vast.

4.4.6 Evaluatie governance vermogensbeheer en organisatie proces vermogensbeheer

In 2022 is een start gemaakt met een evaluatie van de governance van het vermogensbeheer. Een en ander moet leiden tot een heldere inrichting van de rollen, taken en verantwoordelijkheden en zo mogelijk een betere efficiëntie en effectiviteit.

Er is een gedegen proces gevolgd m.b.t. de evaluatie door onder andere meerdere gesprekken met de NUB's VB hierover. De evaluatie van de governance heeft geresulteerd in een advies voor een herziene inrichting van het vermogensbeheer, namelijk naar volledig fiduciair. Na verder onderzoek is er een advies geformuleerd naar het bestuur om dit volledig onder te brengen bij Blackrock. Maart: Er worden stappen gezet voor verdere implementatie.

Aanbeveling

- Blijf statusupdates geven tijdens bestuursvergadering van het transitietraject van Cardano naar Blackrock, om zo de betrokkenheid te vergroten.

4.4.7 Beheerste operationele uitvoering van de pensioenadministratie

Het bestuur streeft naar een juiste, volledige en tijdige deelnemersadministratie door TKP die voldoet aan wet- en regelgeving. TKP voert ook het handhavingsbeleid uit. De UB monitort de uitvoering.

Het NUB wordt voor zover relevant en rekening houdend met het uitvoeringsmandaat tijdig op de hoogte wordt gebracht van ontwikkelingen in wet- en regelgeving. De NUB's zijn verheugd dat de reguliere uitvoering, ondanks de Wtp-inspanningen, goed blijft lopen.

4.4.8 Communicatie: bereikbaarheid en effectiviteit.

Oak Pensioen heeft eind 2022 het meerjarig communicatiebeleidsplan vastgesteld. Hierin wordt expliciet aandacht gevraagd voor laaggeletterden en niet-digitaal vaardige deelnemers. Lukt het om de communicatiedoelen waar te maken? Het NUB vindt het alternatief ingestoken webinar een goed voorbeeld van verandervermogen als blijkt dat het niet goed aansluit bij de doelgroep.

Aanbeveling

- Kijk naar de effectiviteit van de communicatie voor o.m. laaggeletterden en niet digitaal vaardigen.

Oordeel van het verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan bestaat sinds 1 juli 2022 uit 9 leden. 2023 was dan ook het eerste volledige jaar in deze nieuwe samenstelling.

Het verantwoordingsorgaan geeft een oordeel over het door het bestuur uitgevoerde beleid en de beleidskeuzes van het bestuur voor de toekomst. Tevens geeft het verantwoordingsorgaan een oordeel over het handelen van het bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere informatie, waaronder de bevindingen van het intern toezicht.

Het achter ons liggende jaar stond in het teken van het Wtp-traject om te komen tot een voorgenomen invaarbesluit en de start van het nieuwe bestuursbureau. Het Wtp traject was en is een tijdsintensief traject voor alle organen van het fonds en de stakeholders.

Terugblik 2023

Het verantwoordingsorgaan blikt met een positief gevoel terug op 2023. Dit jaar is het eerste volledige jaar in deze samenstelling. De onderlinge dynamiek en samenwerking verloopt goed. Ook de interactie en dialoog met het bestuur ervaren wij als positief. Onze samenwerking wordt bevorderd door deze open relatie. Ook de aanwezigheid van de bestuursleden in onze gezamenlijke vergaderingen heeft hierop een positief effect. Daarnaast helpt de open manier van communiceren.

Sinds de start van het eigen bestuursbureau is ook onze ondersteuning gewijzigd. De korte lijnen met en de invulling van de ondersteuning door de medewerkers van het bestuursbureau helpt ons om nog beter in onze rol te komen. Het toelichten van de achtergrond van (te verwachten) informatie en wanneer informatie geleverd wordt, heeft een positief effect op onze voorbereiding.

Het verantwoordingsorgaan waardeert de (extra) inzet van het bestuur. Het bestuurlijke traject naast de inrichting van het eigen bestuursbureau heeft extra c.q. andere inspanningen gevraagd.

Het verantwoordingsorgaan waardeert de wijze waarop het bestuur haar gedurende het besluitvormingsproces heeft meegenomen met als doel de transitie naar de nieuwe regeling en het invaren. Het bestuur heeft het verantwoordingsorgaan vanaf de eerste stappen in 2021 meegenomen. Dit is gedaan door doorlopend inzicht te bieden in relevante stukken. Het verantwoordingsorgaan heeft op 13 juni 2023 een tussentijdse toelichting van het bestuur ontvangen van het besluitvormingsproces tot dat moment. Op 22 september 2023 en 16 november 2023 heeft het verantwoordingsorgaan een nadere toelichting gekregen op risicohouding, invaren en compensatie. De gelaagde informatieverstrekking vindt het verantwoordingsorgaan een prettige manier van werken.

Het verantwoordingsorgaan vindt dat het bestuur ook in 2023 op verantwoorde en evenwichtige wijze de belangen van alle genoemde groepen in haar besluitvorming heeft meegewogen. Wij hebben de bestuurlijke besluitvorming beoordeeld aan de hand van de door ons gehanteerde criteria:

1. Good Governance
2. Evenwichtige afweging van belangen
3. Beheersing van risico's

Het verantwoordingsorgaan blijft het belang benadrukken van goede en duidelijke communicatie. Wij geven het bestuur in overweging om ons voortijdig mee te laten lezen. Dit kan de boodschap die het fonds wil uitdragen verbeteren/versterken. Het verantwoordingsorgaan begrijpt de gemaakte keuzes in prioritering, maar blijft alert. Voorkom dat uitstel, afstel wordt.

Organisatie verantwoordingsorgaan

Als verantwoordingsorgaan vergaderen we volgens een vaste afgesproken structuur die is vastgelegd in een werkplan. Wij starten met een eigen overleg en in een aantal gevallen vindt aansluitend een overleg plaats met het bestuur. In het overleg met het bestuur is ruimte voor vragen, dialoog en bespreking van actualiteit. De voorzitters van het verantwoordingsorgaan stemmen in een vooroverleg met de voorzitters van het bestuur zoveel mogelijk de agenda af. Waar nodig en mogelijk wordt dit overleg ook gebruikt om externen uit te nodigen voor een toelichting of een presentatie. Het verantwoordingsorgaan sluit iedere vergadering af met een evaluatie.

Een afvaardiging van het verantwoordingsorgaan is vertegenwoordigd in het Breed Beraad. Dit laatste is een overlegplatform dat actuele ontwikkelingen op pensioengebied informatief deelt met de betrokken stakeholders van de sectoren Meubelindustrie, Tentoonstellingsbouw, Orgelbouw en Houthandel.

Naast het volgen van de beleidsagenda van het bestuur hebben wij zelf een aantal speerpunten.

Ook in 2023 was tijd ingeruimd voor kennisbevordering via interactieve workshops en een themabijeenkomst. Gezien de huidige timing lag de nadruk op kennisbevordering rondom de WTP en de rol en verantwoordelijkheden vanuit het Verantwoordingsorgaan hierbij.

Activiteiten verantwoordingsorgaan in 2023

- 11 vergaderingen
- 5 vergaderingen met het bestuur
- 1 vergadering met de AC
- 2 themabijeenkomsten
- 3 vergaderingen met Breed Beraad

Uitgebrachte adviezen

In de VO-vergaderingen werden het gevoerde beleid van het bestuur en de keuzes die het bestuur maakte, beoordeeld en zijn de volgende adviesaanvragen voorgelegd en besproken aan de hand van het vooraf vastgesteld normenkader. De volgende adviesaanvragen zijn in 2023 aan de orde geweest:

Adviesaanvraag	Datum	Advies
Klachten en Geschillenregeling	30 juni 2023	Positief, onder voorwaarden
Transitie-FTK	29 augustus 2023	Positief
Invaarbesluit	29 november 2023	Positief
Toeslagverlening 2024 en besluit inzake gebruik tijdelijke AMvB	29 november 2023	Positief
Premiestelling en franchise 2024	29 november 2023	Positief

Wij zien dat het bestuur een gedegen afweging maakt bij haar besluitvorming waarbij zij oog heeft voor alle partijen. Bij de adviesaanvraag "Invaarbesluit" heeft het iteratieve traject geholpen bij het begrip over de verschillende (deel) besluiten. Wij zijn vanaf de start meegenomen en verkregen zo goed inzicht in de verschillende afwegingen.

Ook bij de "reguliere" adviesaanvragen stellen wij vast dat het bestuur een gedegen onderbouwing bij haar besluitvorming vastlegt. Ook het traject om geen gebruik te maken van de tijdelijke AmvB kent een gedegen onderbouwing. Bekeken wordt of de eerdere onderbouwing nog steeds van toepassing is dan wel genuanceerd hoort te worden. Het verantwoordingsorgaan stelt vast dat het bestuur de feedback van het verantwoordingsorgaan gedurende 2023 bij vervolgacties behorend bij adviesaanvragen heeft opgevolgd. Een voorbeeld hiervan is het tussentijds een statusupdate doorgeven aan het verantwoordingsorgaan.

Opvolging aanbevelingen 2022

In het oordeel van 2022 zijn de volgende aanbevelingen gegeven:

- hoogte van de opslag voor de kostenvoorziening in de TV reeds in 2023 te heroverwegen.
- scherp zicht te houden in het kader van datakwaliteit op de afronding van de overgang van Centric naar TKP
- extra te communiceren over de WTP en de gevolgen voor de deelnemers en de keuzes die daarbij gemaakt moeten worden per leeftijdscohort en categorie.
- het verantwoordingsorgaan actiever mee te nemen wanneer er sterke fluctuaties in het vermogen zijn zodat zij zich eerder een duidelijk beeld kan vormen over de ontwikkelingen binnen het vermogen van het Pensioenfonds en de mate waarin daarbij een evenwichtige belangenafweging door het bestuur is gemaakt
- een nog betere dossieropbouw waarbij de overwegingen bij de diverse beleidsvarianten, de gehanteerde doelstellingen en uitgangspunten expliciet worden gemaakt.

Het verantwoordingsorgaan stelt vast dat het bestuur het verantwoordingsorgaan proactief meeneemt en informeert. Het verantwoordingsorgaan wordt op gezette momenten bijgepraat door (een delegatie van) het bestuur, het bestuur is bereid tot het extra aansluiten bij het verantwoordingsorgaan voor het delen van aanvullende inzichten. Het iteratieve proces in het Wtp traject is daar dan ook een mooi voorbeeld van.

Aanbeveling 2023

- Neem het verantwoordingsorgaan voortijdig mee bij het opstellen van de communicatie. Goede en duidelijke communicatie vinden zowel wij als jullie als bestuur van belang.

Conclusie

Het verantwoordingsorgaan waardeert de transparante houding van het bestuur en ervaart de huidige samenwerking als positief. Door het verantwoordingsorgaan wordt de hoop uitgesproken dat de open communicatie wordt voortgezet in 2024. Het verantwoordingsorgaan blijft graag proactief betrokken bij het hele traject rondom de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Net voor het schrijven van dit verslag zijn wij geïnformeerd dat de transitiedatum – in principe - met één jaar is uitgesteld. Het benoemen van de go/no go momenten was bekend. Vanuit risicomanagement heeft het bestuur het proces continue gemonitord. Wij zijn het met jullie eens dat zorgvuldigheid voor snelheid gaat.

Reactie van het bestuur op het verslag van het verantwoordingsorgaan

Het bestuur bedankt het verantwoordingsorgaan voor het positieve oordeel en het feit dat jullie het bestuurlijk handelen als positief (hebben) ervaren. Het bestuur is verheugd dat jullie met een positief gevoel terugblikken op het jaar 2023 met de dynamiek van het starten het eigen bestuursbureau en de extra gevraagde inzet vanwege het Wtp traject.

Het is prettig te horen dat jullie positief oordelen over onze constructieve samenwerking en fijne onderlinge dynamiek. Dit herkennen wij ook, zowel in de formele en informele contacten, maar lezen we ook in de reactie op adviesvragen terug. Ons voornemen is dit vast te houden en daar waar dit kan nog beter te doen. Het bestuur vindt ook dat binnen het verantwoordingsorgaan sprake is van een positieve onderlinge samenwerking en waarderen de tijd en energie die jullie in je rol steken.

De waardering voor de inzet van het eigen bestuursbureau herkennen wij. Dat jullie dit ook zo ervaren sterkt ons in deze keuze. We hebben dit toch maar samen gedaan.

Ondanks of wellicht dankzij de druk die wij in 2023 (en nog steeds) hebben ervaren over de inzet om het Wtp traject goed te bevatten en te doorleven heeft onze samenwerking geïntensiveerd door het iteratieve proces. Dit proces heeft als gevolg dat wij keuzes hebben moeten maken. Wij begrijpen jullie aanbeveling om scherp te blijven op de verschoven acties door de prioritering.

Het voorzittersoverleg levert een fijne wisselwerking op in voorbereiding op de gezamenlijke vergaderingen. Dit voorkomt verrassingen aan beide kanten.

Ten slotte willen wij alle leden van het verantwoordingsorgaan bedanken voor de inzet in 2023. Wij kijken uit naar de verdere samenwerking in 2024.

Ondertekening

Amsterdam, 19 juni 2024

P.A. de Bruijn - Nooteboom, voorzitter

P.W. de Geus, uitvoerend bestuurder

P. Priester, uitvoerend bestuurder

D.A. Roodenrijs, loco voorzitter / niet-uitvoerend bestuurder

L.C.M. Leisink, niet-uitvoerend bestuurder

D. Gunaydin, niet-uitvoerend bestuurder

M. Pet, niet-uitvoerend bestuurder

M. de Jong, niet-uitvoerend bestuurder

H.A. Kempen, niet-uitvoerend bestuurder

6.1. Balans per 31 december 2023

(na resultaatbestemming)

(bedragen x € 1.000)		31-12-2023	31-12-2022
ACTIVA	Ref.		
Beleggingen voor risico pensioenfonds	1		
Vastgoed beleggingen		420.368	388.239
Aandelen		1.712.741	1.592.935
Vastrentende waarden		2.870.610	2.580.781
Derivaten		181.732	111.699
Overige beleggingen		154.992	647.651
		5.340.443	5.321.305
Vorderingen en overlopende activa	2	35.057	32.034
Overige activa	3	7.434	9.675
TOTAAL ACTIVA		5.382.934	5.363.014
PASSIVA			
Stichtingskapitaal en reserves	4	854.709	668.489
Technische voorzieningen			
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	5	4.148.734	3.905.690
Overige voorzieningen	6	2.262	2.211
Derivaten	7	370.436	780.555
Overige schulden en overlopende passiva	8	6.793	6.069
TOTAAL PASSIVA		5.382.934	5.363.014

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

6.2. Staat van baten en lasten

(bedragen x € 1.000)		2023	2022
	Ref.		
BATEN			
Premiebijdragen	9	152.249	142.997
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	10	426.630	-1.790.447
Overige baten	11	487	84
TOTAAL BATEN		579.366	-1.647.366
LASTEN			
Pensioenuitkeringen	12	115.239	103.485
Pensioenuitvoeringskosten	13	11.920	10.618
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds	14		
Pensioenopbouw		113.870	154.854
Toeslagverlening		89	245.862
Rentetoevoeging		127.940	-25.912
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten		-116.688	-105.273
Wijziging marktrente		127.563	-1.656.961
Wijziging actuariële uitgangspunten		10.045	16.037
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		-22.678	-2.036
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen		2.903	-5.744
		243.044	-1.379.173
Saldo overdrachten van rechten	15	22.192	2.499
Overige lasten	16	751	734
TOTAAL LASTEN		393.146	-1.261.837
Saldo van baten en lasten		186.220	-385.529
Bestemming van het saldo van baten en lasten			
Algemene reserve		189.670	-220.722
Bestemmingsreserves		238	-4.850
Reserve pensioenrisico's		-3.688	-159.957
Totaal saldo van baten en lasten		186.220	-385.529

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de staat van baten en lasten.

6.3. Kasstroomoverzicht

(bedragen x € 1.000)	2023	2022
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Ontvangen premies	149.565	139.303
Ontvangen in verband met overdracht van rechten	12.407	17.723
Overig	71	155
	162.043	157.181
Uitgaven		
Betaalde pensioenuitkeringen	-115.536	-103.403
Betaald in verband met overdracht van rechten	-34.629	-20.335
Betaalde premies herverzekering	0	0
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-11.770	-10.988
	-161.935	-134.726
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	108	22.455
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	57.034	88.145
Verkopen en aflossingen van beleggingen	4.682.894	6.371.121
	4.739.928	6.459.266
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-4.712.174	-6.276.546
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-12.838	-10.364
Overig	-17.265	-194.801
	-4.742.277	-6.481.711
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-2.349	-22.445
Netto kasstroom	-2.241	10
Koers-/omrekenverschillen	0	0
Mutatie liquide middelen	-2.241	10
Liquide middelen primo boekjaar	9.675	9.665
Liquide middelen ultimo boekjaar	7.434	9.675
Mutatie liquide middelen	-2.241	10

6.4. Toelichting op de jaarrekening

Algemeen

Activiteiten

Oak Pensioen is statutair gevestigd te Amsterdam. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41199580.

Het doel van het pensioenfonds is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden; tevens verstrekt het pensioenfonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Het pensioenfonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling van de in de Meubelbranche, de Tentoonstellingsbouw, de Orgelbouw en de Houthandel verplicht gestelde aangesloten werkgevers.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, in het bijzonder Richtlijn 610 Pensioenfondsen. Het bestuur heeft op 19 juni 2024 de jaarrekening vastgesteld.

Referenties

In de balans en de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

Grondslagen

Algemene grondslagen

De bedragen opgenomen in de jaarrekening zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven.

Continuïteitsveronderstelling

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de continuïteitsveronderstelling. Voor de toelichting op de continuïteit wordt verwezen naar de toelichting op het eigen vermogen.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Vreemde valuta

Functionele valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro's, zijnde de functionele en presentatievaluta van het pensioenfonds.

Transacties, vorderingen en schulden

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.

De koersen van de belangrijkste valuta zijn:

	31-12-2023	Gemiddeld 2023	31-12-2022	Gemiddeld 2022
USD	1,1047	1,0860	1,0673	1,1022
GBP	0,8665	0,8769	0,8872	0,8634
JPY	155,7336	148,2759	140,8183	135,8863

Schattingswijziging

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld.

Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

In 2024 is besloten om de hoogte van de kostenvoorziening per 31 december 2023 te wijzigen. Het effect hiervan op de voorziening pensioenverplichtingen is 10.045. Het effect hiervan op de dekkingsgraad is -0,3%.

Dekkingsgraad

De dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt berekend door het balanstotaal minus overige schulden en overlopende passiva, minus derivaten passiva, minus de bestemmingsreserves en minus de overige voorzieningen te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

De beleidsdekkingsgraad is gebaseerd op het rekenkundig gemiddelde van de dekkingsgraden over de laatste 12 maanden. Hierbij wordt steeds gebruik gemaakt van de meest actuele inschatting van de betreffende dekkingsgraden.

Bij het berekenen van de reële dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt ten behoeve van deze berekening de voorziening pensioenverplichtingen herrekend rekening houdend met de verwachte loon- en prijsinflatie.

Foutenherstel

Indien een materiële fout na de vaststelling van de jaarrekening wordt geconstateerd, wordt deze middels een retrospectieve verwerking hersteld. Dit houdt in dat het eigen vermogen aan het einde van het voorafgaande boekjaar wordt herrekend alsof de fout niet heeft plaatsgevonden. Het verschil tussen het eigen vermogen aan het eind van het voorafgaande boekjaar voor en na herrekening, wordt vervolgens verwerkt als een rechtstreekse mutatie van het eigen vermogen aan het begin van het huidige boekjaar. Dit is in 2023 bij het pensioenfonds niet toegepast.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Beleggingen

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde, slechts indien de reële waarde van beleggingen niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs. Overlopende activa en passiva alsmede liquiditeiten vermogensbeheer worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Het verschil tussen reële waarde en nominale waarde is bij deze activa en passiva in het algemeen gering. Participaties in beleggingspools en -instellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor die onderliggende beleggingen (look-through benadering). Bij gemengde beleggingsfondsen wordt aangesloten bij de hoofdcategorie, bepaald op basis van reële waarde.

Vorderingen en schulden uit beleggingen welke samenhangen met een specifieke beleggingscategorie worden onder beleggingsdebiteuren dan wel -crediteuren opgenomen in de betreffende beleggingscategorie.

Financiële instrumenten worden gebruikt ter afdekking van beleggingsrisico's en het realiseren van het vastgelegde beleggingsbeleid. De derivatenposities zijn opgenomen als een afzonderlijke beleggingscategorie. Derivaten die deel uitmaken van een beleggingsfonds zijn opgenomen in de beleggingscategorie waarin dit beleggingsfonds is gerubriceerd.

Reële waarde

De beleggingen van het fonds worden gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum. Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het fonds kan gebruik worden gemaakt van genoteerde marktprijzen. Derivaten worden gewaardeerd door gebruik te maken van netto contante waardeberekeningen. Bepaalde instrumenten, zoals participaties in beleggingsfondsen worden gewaardeerd door gebruik te maken van de intrinsieke waarde. Het is gebruikelijk en mogelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Slechts indien de reële waarde van een beleggingen niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Voor financiële instrumenten zoals beleggingstvorderingen en -schulden geldt dat de boekwaarde de reële waarde benadert als gevolg van het korte termijn karakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vastgoedbeleggingen

Beleggingen in indirect vastgoed worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs inclusief transactiekosten, vervolgwaardering geschiedt tegen de reële waarde. De onderliggende reële waarde wordt gebaseerd op taxatiewaarde. De taxaties worden verricht door onafhankelijke deskundigen. Indien daartoe aanleiding is, wordt bij de waardering rekening gehouden met de feitelijke verhuursituatie en/of renovatieactiviteiten. Resultaten door wijziging in reële waarde worden in de staat van baten en lasten verantwoord. De gehanteerde waarderingmethodiek door de beleggingsfondsen is als volgt. Elk kwartaal wordt circa 25% van de vastgoedportefeuille extern getaxeerd door een erkende taxateur conform de richtlijnen van de vermogensbeheerder. Deze richtlijnen sluiten aan bij de ROZ/IPD-index. Het overige deel van de portefeuille wordt per kwartaal gewaardeerd op basis van interne indexering. Deze is gebaseerd op externe taxaties per sector per kwartaal. Ten aanzien van de waardering per 31 december is voor de objecten die niet extern getaxeerd zijn, in het laatste kwartaal een update van de externe taxateur ontvangen.

Overige vermogensbestanddelen van het fonds worden gewaardeerd volgens algemeen aanvaarde verslaggevingsgrondslagen. De internationale beleggingen zijn allemaal in een fund-of-fund structuur opgezet en afhankelijk van het onderliggende fonds wordt de taxatie 1x per kwartaal, 1x per jaar, of anders uitgevoerd. Hier is geen algemene afspraak over. Wel analyseert de vermogensbeheerder te allen tijde de waardemutaties elk kwartaal en zal bij grote sprongen altijd navraag doen bij het betreffende onderliggende fonds. De actuele waarde van de vastgoedfondsen die in internationaal vastgoed beleggen worden gewaardeerd op basis van de door de onderliggende vastgoedfondsen opgegeven beleggingswaarden van die fondsen, zoals deze op het moment van waardering aan de beheerder ter beschikking staan.

Aandelen

Aandelen worden gewaardeerd tegen reële waarde. Voor beursgenoteerde aandelen is dit de beurswaarde. Voor niet-beursgenoteerde participaties in aandelenfondsen is dit de intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden worden gewaardeerd tegen reële waarde. Voor beursgenoteerde vastrentende waarden is dit de beurswaarde per balansdatum. Voor niet-beursgenoteerde participaties in vastrentende waardenfondsen is dit de intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnoteringen of, als die niet beschikbaar zijn, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingmodellen.

Indien een derivatenpositie negatief is, wordt het bedrag onder de passiva zijde van de balans verantwoord.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde. De waardering hiervan geschiedt tegen de intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Securities lending

Het pensioenfonds participeert niet direct in securities lending. Binnen de beleggingspools kan sprake zijn van securities lending.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Vorderingen uit herverzekeringscontracten op risicobasis worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet. Bij de waardering worden de herverzekerde uitkeringen contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur, onder toepassing van de actuariële grondslagen van het pensioenfonds. Vorderingen uit herverzekeringscontracten die classificeren als kapitaalcontracten worden gewaardeerd voor de waarde van het verzekerde risico op basis van de grondslagen van het contract.

WIA-excedent en ANW-hiaat

Het pensioenfonds kent naast de verplichte basisregeling ook twee facultatieve regelingen, waarbij de werknemers van aangesloten werkgevers op vrijwillige basis dekking kunnen verkrijgen voor WIA-excedent en/of ANW-hiaat. Deze dekkingen zijn volledig herverzekerd bij elipsLife. Deze overeenkomst loopt vanaf 1 januari 2012 en wordt steeds voor drie jaar verlengd. De huidige termijn loopt eind 2023 af. De overeenkomst voor ANW-hiaat is met drie jaar verlengd. De overeenkomst voor WIA-excedent is niet verlengd.

Voor het ANW-hiaat wordt jaarlijks op basis van een gewenste dekking, opgegeven wat het overlijdensrisicokapitaal is. Dit is gewaardeerd op de fondsgrondslagen op 1 januari van het jaar. Deze risicokapitalen worden vermenigvuldigd met de risicopremie zoals door elipsLife is vastgesteld.

De dekking voor het WIA-excedent omvat de uitkering van een WIA-excedentpensioen ter grootte van 70% van het pensioengevend salaris dat de maximale WIA-uitkeringsgrondslag te boven gaat. Het WIA-excedentpensioen wordt vermenigvuldigd met de risicopremies zoals door elipsLife vastgesteld, om tot de premie te komen.

Liquide middelen

Liquide middelen worden tegen nominale waarde gewaardeerd. Onder de liquide middelen zijn opgenomen die kas- en banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan twaalf maanden hebben. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderinggrondslagen in de balans zijn opgenomen.

De statutaire reserves en de overige wettelijke reserves die het pensioenfonds conform artikel 2:389 en artikel 2:390 BW vormt, blijken op grond van artikel 2:373 lid 1 BW afzonderlijk uit de balans.

Algemene reserve

Deze reserve is dat deel van het vermogen dat resteert nadat via de resultaatbestemming de vereiste reserves, op het gewenste niveau zijn gebracht. Er is geen sprake van een maximering van de algemene reserve.

Reserve pensioenrisico's

De reserve pensioenrisico's wordt aangehouden als buffer voor neerwaartse koersfluctuaties van beleggingen. De omvang van deze reserve is gelijk aan het vereiste eigen vermogen in de evenwichtssituatie, op basis van het Financieel Toetsingskader.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserve 58-plus

De pensioenopbouw die uit hoofde van de 58-plus regeling ten laste komt van het pensioenfonds, wordt gefinancierd uit deze bestemmingsreserve. De bestemmingsreserve 58- plusregeling is gevormd uit het overschot van de VPL-gelden en wordt enkel gebruikt voor de deelnemers in de Meubel-pensioenregeling.

Bestemmingsreserve Houthandel

Na beëindiging van de optrekregeling in 2014 is sprake van een overschot vanuit de reserve overgangsregeling. Dit restant saldo van de reserve overgangsregeling is ultimo 2014 toegevoegd aan de bestemmingsreserve. De bestemmingsreserve kan voor meerdere doeleinden worden ingezet; ter financiering van verhoging van aanspraken van de actieve deelnemers, in het geval van een fusie ter financiering van een mogelijk negatief verschil in dekkingsgraad, dan wel voor het beperken van eventuele kortingen. Andere doeleinden zijn eerst na overleg met cao-partijen mogelijk. Door het bestuur en cao-partijen is besloten om negatieve fondsrendementen op de bestemmingsreserve toe te passen. De pensioenopbouw die uit hoofde van de 58-plus regeling ten laste komt van het pensioenfonds, wordt gefinancierd uit deze bestemmingsreserve en wordt enkel gebruikt voor de deelnemers in de Houthandel-pensioenregeling. In 2022 werd 3,2% van de pensioengrondslag als premie gefinancierd uit deze bestemmingsreserve, voor 2023 is dit niet van toepassing.

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

De voorziening voor pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toezeggingen tot) toeslagen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de markttrente, waarvoor de actuele rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB wordt gebruikt.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of toeslagen op de opgebouwde pensioenaanspraken worden verleend. Alle per balansdatum bestaande besluiten tot toeslagverlening (ook voor besluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex-ante-condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van premies waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- de TV wordt berekend als de contante waarde van de op de balansdatum opgebouwde pensioenen inclusief de eventueel op 31 december toe te kennen verhoging in verband met toeslagverlening;
- voor arbeidsongeschikte deelnemers wordt de TV voor het arbeidsongeschikte deel berekend als de contante waarde van de op de pensioendatum in uitzicht gestelde pensioenen bij een tot die datum voortgezette pensioenopbouw;
- voor mannen en vrouwen is gebruik gemaakt van de door het Koninklijk Actuarieel Genootschap gepubliceerde Prognosetafel AG2022. Om rekening te houden met het gegeven dat de populatie van het fonds af kan wijken van de totale populatie waarop de prognosetafel is gebaseerd, is een leeftijdsafhankelijke correctiefactor op de sterftekansen toegepast, 2023: S&V ervaringssterfmodel 2022;
- de leeftijd per de berekeningsdatum wordt vastgesteld in maanden nauwkeurig, waarbij de geboortedatum gelijk wordt gesteld aan de 1e van de geboortemaand;

- het leeftijdsverschil tussen mannen en vrouwen is 3 jaar voor hoofdverzekerde mannen en 2 jaar voor hoofdverzekerde vrouwen;
- de reservering voor partnerpensioenen geschiedt op basis van onbepaalde partner. Het fonds hanteert de partnerfrequenties op basis van de data van het CBS uit 2021 (CBS 2021 excl. samenwonend). Op leeftijd 68 jaar geldt een partnerfrequentie van 100%. Na pensioendatum vindt reservering plaats volgens het bepaalde partner systeem;
- voor uitgesteld wezenpensioenen wordt een opslag van 0,4% gehanteerd van de TV van latent nabestaandenpensioenen bij uitgesteld ouderdomspensioenen;
- voor toekomstige uitvoeringskosten wordt 3,25% (2022: 3,0%) van de netto TV opgenomen;
- Als rekenrente voor de TV wordt gehanteerd de rentetermijnstructuur per 31 december 2023 zoals die door DNB is gepubliceerd.

Overige voorzieningen

Het bestuur kan individuele vrijstelling van deelneming aan de verplichte pensioenregelingen aan een werknemer verlenen, indien deze gemoedsbezwaren heeft tegen iedere vorm van verzekeren. Dit ontslaat zijn werkgever noch betrokkene van de verplichting tot afdracht van de reguliere bijdragen aan het pensioenfonds. Deze bijdragen worden op een individuele spaarrekening gestort, waaraan jaarlijks intrest wordt toegevoegd. De gespaarde bijdragen van de gemoedsbezwaarde worden na het bereiken van de pensioenleeftijd in termijnen uitgekeerd.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan één jaar.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorziening pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Extra stortingen en opslagen op de premie zijn eveneens als premiebijdragen verantwoord.

Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als indirecte beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. Aankoopkosten zijn verwerkt in de reële waarde van de beleggingen. Verkoopkosten worden verantwoord als onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten.

Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden zowel de externe als de daaraan toegerekende interne kosten verstaan.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen e.d.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

Pensioenopbouw

Bij de pensioenopbouw zijn aanspraken en rechten over het boekjaar gewaardeerd naar het niveau dat zij op balansdatum hebben.

Toeslagverlening

Het pensioenfonds streeft ernaar zowel de opgebouwde pensioenrechten van de actieve deelnemers, de premievrije pensioenrechten van gewezen deelnemers en de ingegane pensioenen jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van de consumentenprijsindex. De toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter. Dit betekent dat er geen recht op toeslagen bestaat en dat het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst toeslagverlening kan plaatsvinden.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met 3,264% (2022: -0,486%) op basis van de éénjaarsrente van de door DNB gepubliceerde rentermijnstructuur per 31 december 2022 (2022: de éénjaarsrente van de DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2021).

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Vooraf wordt een actuariële berekening gemaakt van de toekomstige pensioenuitvoeringskosten (met name excassokosten) en pensioenuitkeringen die in de voorziening pensioenverplichtingen worden opgenomen. Deze post betreft de vrijval ten behoeve van de financiering van de kosten en uitkeringen van het verslagjaar.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt hieronder verantwoord.

Wijzigingen actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het pensioenfonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het pensioenfonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Een resultaat op overdrachten kan ontstaan doordat de vrijval van de voorziening plaatsvindt tegen fondstarieven, terwijl het bedrag dat wordt overgedragen gebaseerd is op de wettelijke factoren voor waardeoverdrachten. De tarieven van het pensioenfonds wijken af van de wettelijke tarieven.

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

De overige mutaties ontstaan door mutaties in de aanspraken door overlijden, arbeidsongeschiktheid en pensioneren.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten, waaronder baten en lasten uit herverzekeringen, zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is volgens de directe methode opgesteld. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

6.5 Toelichting op de balans per 31 december 2023

1. Beleggingen voor risico pensioenfonds

(bedragen x € 1.000)	Vastgoed beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2023	388.239	1.592.935	2.580.781	-668.856	647.651	4.540.750
Aankopen	367.271	240.988	3.390.603	561.444	151.868	4.712.174
Verkopen	-299.241	-362.270	-3.228.359	-148.497	-644.527	-4.682.894
Herwaardering	-36.416	241.591	110.054	67.205	0	382.434
Overige mutaties	515	-503	17.531	0	0	17.543
Stand per 31 december 2023	420.368	1.712.741	2.870.610	-188.704	154.992	4.970.007
Schuldpositie derivaten (credit)						370.436
Totaal						5.340.443

(bedragen x € 1.000)	Vastgoed beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2022	739.003	2.339.203	2.865.766	141.125	441.897	6.526.994
Aankopen	56.984	349.352	4.901.400	393.065	575.745	6.276.546
Verkopen	-303.008	-761.809	-4.784.303	-84.233	-437.768	-6.371.121
Herwaardering	-87.931	-333.822	-396.037	-1.118.812	68.374	-1.868.228
Overige mutaties	-16.809	11	-6.045	-1	-597	-23.441
Stand per 31 december 2022	388.239	1.592.935	2.580.781	-668.856	647.651	4.540.750
Schuldpositie derivaten (credit)						780.555
Totaal						5.321.305

De overige mutaties betreffen de verschillen tussen de eindstanden van huidig jaar versus vorig jaar van de beleggingsdebiteuren, liquide middelen en beleggingscrediteuren.

Vastgoedbeleggingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Indirecte vastgoedbeleggingen, zijnde participaties in beleggingsinstellingen die beleggen in vastgoed	418.897	387.284
Vorderingen	1.471	955
Totaal	420.368	388.239

Aandelen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Beursgenoteerde en niet beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in aandelen	1.707.770	1.587.461
Vorderingen	4.971	5.474
Totaal	1.712.741	1.592.935

Vastrentende waarden

(bedragen x € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Obligaties	1.649.816	1.398.457
Hypothecaire leningen	458.957	464.410
Leningen op schuldbekentenis	227.386	151.977
Deposito's en dergelijke	16.466	8.180
Vorderingen	15.565	6.321
Liquide middelen	502.420	551.436
Totaal	2.870.610	2.580.781

Derivaten

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruikgemaakt van financiële derivaten. Als hoofdregel geldt dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover dit passend is binnen het algemene beleggingsbeleid. De portefeuillestructuur en het risicoprofiel, berekend inclusief de economische effecten van derivaten, dienen zich binnen de door het bestuur vastgestelde grenzen (limieten) te bevinden.

Het pensioenfonds gebruikt derivaten voornamelijk om het valutarisico, renterisico en inflatierisico af te dekken. Eén van de belangrijkste risico's bij derivaten is het kredietrisico. Dit is het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met te goeder naam en faam bekend staande partijen. Bovendien geldt dat zoveel mogelijk wordt gewerkt met onderpand.

Gebruik wordt gemaakt van onder meer de volgende instrumenten:

- Valutatermijncontracten: dit zijn met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het verkopen van een valuta en de aankoop van een andere valuta, tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum. Door middel van valutatermijncontracten worden valutarisico's afgedekt.
- Renteswaps: dit betreft met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. Door middel van swaps kan het pensioenfonds de rentevoeligheid van de portefeuille beïnvloeden.

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenpositie op 31 december 2023:

2023 Type contract	Contract-omvang	Saldo waarde	Positieve waarde	Negatieve waarde
Valutaderivaten	-1.384.400	31.408	32.895	1.487
Aandelenderivaten	5.888	-102	408	510
Kredietderivaten	0	0	0	0
Rentederivaten	1.438.973	-220.010	148.429	368.439
	60.461	-188.704	181.732	370.436

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenpositie op 31 december 2022:

2022 Type contract	Contract-omvang	Saldo waarde	Positieve waarde	Negatieve waarde
Valutaderivaten	1.928.857	69.870	77.022	7.152
Aandelenderivaten	31.812	105	616	511
Kredietderivaten	25.950	154	1.317	1.163
Rentederivaten	2.747.500	-738.985	32.744	771.729
	4.734.119	-668.856	111.699	780.555

Onderpand met betrekking tot derivaten

Afhankelijk van de waarde van de derivaten ontvangt of verstrekt het pensioenfonds onderpand. Bij een positieve waarde van de derivaten ontvangt het pensioenfonds onderpand, bij een negatieve waarde verstrekt het pensioenfonds onderpand. Ultimo 2023 heeft het pensioenfonds per saldo € 146 miljoen aan onderpand (collateral) betaald in de vorm van liquiditeiten (2022: € 428 miljoen aan onderpand betaald). Dit saldo bestaat uit €

146 miljoen (2022: € 428 miljoen) terug te ontvangen onderpand en € - (2022: € -) terug te betalen onderpand, gepresenteerd als vordering onder overige beleggingen respectievelijk als schuld onder overige schulden en overlopende passiva. De behaalde rendementen zijn verantwoord als (in)directe beleggingsopbrengsten.

Onderstaande tabel geeft de collateral posities per 31 december weer:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Ontvangen onderpand	145.601	428.130
Overige schulden	-39	-39
Liquide middelen	9.430	219.560
Totaal	154.992	647.651

Securities lending

Het pensioenfonds participeert niet direct in securities lending. Binnen de beleggingsfondsen kan securities lending wel plaatsvinden.

Schattingen en oordelen

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van het pensioenfonds nagenoeg allemaal gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de actuele waarde benadert als gevolg van het kortetermijnkarakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de actuele waarde.

Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het pensioenfonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Echter, bepaalde financiële instrumenten, zoals bijvoorbeeld derivaten, zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van waarderingmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten.

Op basis van de boekwaarde kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

(bedragen x € 1.000)	Direct markt-noteringen	Afgeleide markt-noteringen	Waarderingsmodellen	Totaal
Vastgoed beleggingen	0	362.216	58.152	420.368
Aandelen	1.707.770	0	4.971	1.712.741
Vastrentende waarden	2.421.892	0	448.718	2.870.610
Derivaten	102	0	-188.806	-188.704
Overige beleggingen	-39	0	155.031	154.992
Stand per 31 december 2023	4.129.725	362.216	478.066	4.970.007

(bedragen x € 1.000)	Direct markt-noteringen	Afgeleide markt-noteringen	Waarderingsmodellen	Totaal
Vastgoed beleggingen	0	355.889	32.350	388.239
Aandelen	1.587.461	0	5.474	1.592.935
Vastrentende waarden	2.209.767	0	371.014	2.580.781
Derivaten	105	0	-668.961	-668.856
Overige beleggingen	-39	0	647.690	647.651
Stand per 31 december 2022	3.797.294	355.889	387.567	4.540.750

Specificatie Vorderingen op werkgever(s)	31-12-2023	31-12-2022
Vorderingen op werkgevers	35.522	32.788
Voorziening dubieuze debiteuren	-650	-890
Totaal	34.872	31.898

2. Vorderingen en overlopende activa

(bedragen x € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Vorderingen op werkgever(s)	34.872	31.898
Vorderingen uit herverzekeringen	0	128
Overige vorderingen	185	8
Totaal	35.057	32.034

Specificatie Verloop Voorziening dubieuze debiteuren	31-12-2023	31-12-2022
Stand per 1 januari	890	728
Nagekomen baten/afgeschreven vorderingen	-316	-175
Dotatie	76	337
Stand per 31 december	650	890

3. Overige activa

(bedragen x € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Liquide middelen	7.434	9.675
Totaal	7.434	9.675

De tegoeden bij banken staan ter vrije beschikking van het pensioenfonds. Er zijn geen kredietfaciliteiten van toepassing.

PASSIVA

(bedragen x € 1.000)	Algemene reserve	Bestemmings-reserves	Reserve pensioen-risico's	Totaal
Stand per 1 januari 2022	116.946	9.848	927.224	1.054.018
Uit bestemmingssaldo van baten en lasten	-220.722	-4.850	-159.957	-385.529
Stand per 31 december 2022	-103.776	4.998	767.267	668.489
Uit bestemmingssaldo van baten en lasten	189.670	238	-3.688	186.220
Stand per 31 december 2023	85.894	5.236	763.579	854.709

4. Stichtingskapitaal en reserves

Bestemmingsreserves

(bedragen x € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Bestemmingsreserve 58-plusregeling	4.344	4.155
Bestemmingsreserve Houthandel	892	843
Stand per eind boekjaar	5.236	4.998

Bestemmingsreserve 58-plusregeling

(bedragen x € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Stand per eind boekjaar	4.155	5.891
Bestemming saldo van baten en lasten	189	-1.736
Stand per eind boekjaar	4.344	4.155

Bestemmingsreserve Houthandel

(bedragen x € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Stand per begin boekjaar	843	3.957
Bestemming saldo van baten en lasten	49	-3.114
Stand per eind boekjaar	892	843

Vermogenspositie

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt het pensioenfonds gebruik van het standaardmodel. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van het pensioenfonds. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen in de risicoparagraaf.

Op basis hiervan bedraagt het (minimaal) vereist vermogen op 31 december:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2023		31-12-2022	
Stichtingskapitaal en reserves	849.473	120,5%	663.491	117,0%
Minimaal vereist eigen vermogen	178.348	104,3%	168.476	104,3%
Vereist eigen vermogen	763.579	118,4%	767.267	119,6%

De beleidsdekkingsgraad is eind 2023 121,3% (2022: 121,0%). De vermogenspositie van het pensioenfonds kan worden gekarakteriseerd als een situatie met een toereikende solvabiliteit (2022: idem).

De reële dekkingsgraad betreft ultimo 2023 89,2% (2022: 91,3%).

Herstelplan

Het pensioenfonds hoefde in 2023 geen herstelplan meer in te dienen, omdat de beleidsdekkingsgraad (121,0%) per 31 december 2022 hoger lag dan de dekkingsgraad die hoort bij het vereist eigen vermogen (119,6%).

De situatie is eind 2023 ongewijzigd, omdat de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2023 (121,3%) hoger ligt dan de vereiste dekkingsgraad per 31 december 2023 (118,4%).

Statutaire regelingen omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het pensioenfonds. Het voorstel resultaatbestemming 2023 is opgenomen in de paragraaf van de staat van baten en lasten in de jaarrekening. De balans wordt opgemaakt na resultaatbestemming. Dit betekent dat het saldo van baten en lasten, zoals blijkend uit de staat van baten en lasten verwerkt is in het eigen vermogen.

(bedragen x € 1.000)	31-12-2023
Algemene reserve	85.894
Bestemmingsreserve 58-plusregeling	4.344
Bestemmingsreserve Houthandel	892
Reserve pensioenrisico's	763.579
Stand per eind boekjaar	854.709

5. Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

(bedragen x € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Stand per 1 januari	3.905.690	5.284.863
Pensioenopbouw	113.870	154.854
Toeslagverlening	89	245.862
Rentetoevoeging	127.940	-25.912
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-116.688	-105.273
Wijziging marktrente	127.563	-1.656.961
Wijziging actuariële uitgangspunten	10.045	16.037
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-22.678	-2.036
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	2.903	-5.744
Stand per 31 december	4.148.734	3.905.690

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

Toeslagverlening

Het pensioenfonds streeft ernaar de opgebouwde pensioenrechten van de deelnemers jaarlijks te verhogen met de prijsontwikkeling. Het betreft een voorwaardelijke toeslagverlening die afhankelijk van de financiële situatie van het pensioenfonds verleend wordt. De toeslagen worden gefinancierd door overrendement.

Het pensioenfonds heeft besloten om per 1 januari 2024 geen toeslag toe te kennen (1 januari 2023: 6,8%). Ingegane arbeidsongeschiktenpensioenen zijn voorwaardelijk verhoogd met 0,88% (2023: 1,3%) en hun toekomstige pensioenopbouw is onvoorwaardelijk verhoogd met 3,25% (2023: 3,0%).

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met 3,264% (2022: -0,486%) op basis van de éénjaarsrente van de door DNB gepubliceerde rentermijnstructuur per 31 december 2022 (2022: de éénjaarsrente van de DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2021).

Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte uitvoeringskosten in de verslagperiode.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder wijziging marktrente.

DNB heeft eind 2022 aangegeven dat de nieuwe UFR-methode, zoals geadviseerd door de Commissie Parameters 2022, per 1 januari 2023 wordt ingevoerd. In het effect van de wijziging marktrente is een klein bedrag opgenomen dat samenhangt met de wijziging van de UFR-methode. Van het totale effect van de wijziging van de rente wordt 142.160 veroorzaakt door de reguliere wijziging van de (markt)rente en -14.597 door de aanpassing van de UFR-methodiek.

Wijziging actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het pensioenfonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het pensioenfonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

In 2024 is besloten om de hoogte van de kostenvoorziening per 31 december 2023 te wijzigen. Het effect hiervan op de voorziening pensioenverplichtingen is 10.045. Het effect hiervan op de dekkingsgraad is -0,3%.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Toevoeging aan de technische voorziening	13.887	17.682
Onttrekking aan de technische voorziening	-36.565	-19.718
Totaal	-22.678	-2.036

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Resultaat op kansstelsysteem:		
- Sterfte	1.207	-1.186
- Arbeidsongeschiktheid	718	1.343
- Mutaties	978	-5.901
Totaal	2.903	-5.744

De mutaties bestaan onder meer uit de wijziging van aanspraken vanuit de conversie, niet opgevraagde pensioenmutaties en flexibiliseringsmutaties.

De voorziening voor pensioenverplichtingen is naar categorieën als volgt samengesteld:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2023		31-12-2022	
	€	Aantallen	€	Aantallen
Actieven	1.548.246	27.721	1.429.907	27.675
Pensioengerechtigden	1.373.673	36.145	1.278.056	35.530
Gewezen deelnemers	1.226.815	55.180	1.197.727	65.101
Totaal	4.148.734	119.046	3.905.690	128.306

Korte beschrijving pensioenregeling

De pensioenregeling kan worden gekenmerkt als een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een pensioenleeftijd van 68 jaar. Het pensioenfonds voert een pensioenregeling voor Meubel, Tentoonstellingsbouw en Orgelbouw (regeling A) en een pensioenregeling van Houthandel (regeling B).

Jaarlijks wordt een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd door deelnemers van regeling A van 1,875% en door deelnemers van regeling B van 1,875% van de in dat jaar geldende pensioengrondslag. De pensioengrondslag is gelijk aan het pensioengevend loon, gemaximeerd op € 65.461, onder aftrek van een franchise. De franchise wordt jaarlijks vastgesteld. Het pensioengevend loon en de franchise wijken af tussen de verschillende sectoren. Voor alle deelnemers bestaat er recht op nabestaanden- en wezenpensioen. Jaarlijks beslist het bestuur van het pensioenfonds de mate waarin de opgebouwde aanspraken worden geïndexeerd. Overeenkomstig artikel 10 van de Pensioenwet kwalificeert de pensioenregeling als een premieovereenkomst.

Toeslagverlening

De toeslagen op pensioenrechten en pensioenaanspraken worden jaarlijks vastgesteld door het bestuur. Er bestaat een ambitie om jaarlijks de pensioenrechten en pensioenaanspraken aan te passen. De daadwerkelijke toeslag in een jaar is voorwaardelijk en is afhankelijk van de hoogte van de beschikbare middelen. De toeslag bedraagt maximaal de stijging van de consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens (afgeleid), zoals vastgesteld door het CBS in de periode september - september.

Er is geen recht op toekomstige toeslagen. Het is niet zeker of en in hoeverre in de toekomst wordt geïndexeerd. Het pensioenfonds heeft geen geld gereserveerd voor toekomstige toeslagen. Toeslagen zijn afhankelijk van de middelen van het pensioenfonds, en daarvoor zijn beleggingsresultaten een belangrijk element.

Het bestuur heeft besloten om geen toeslag te verlenen op de pensioenaanspraken per 1 januari 2024 (1 januari 2023: 6,8%). Bij de bepaling van de voorziening voor pensioenverplichtingen is met dit besluit rekening gehouden.

6. Overige voorzieningen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Stand per begin boekjaar	2.211	1.905
Correcties voorgaande jaren	1	309
Stortingen	51	42
Rentetoevoeging	56	4
Uitkeringen	-57	-49
Stand per eind boekjaar	2.262	2.211

De uitkeringen vanuit het spaarfonds gemoedsbezwaarden zijn kortlopend.

7. Derivaten

(bedragen x € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Derivaten	370.436	780.555
Totaal	370.436	780.555

8. Overige schulden en overlopende passiva

(bedragen x € 1.000)	31-12-2023	31-12-2022
Correctie ambtshalve premie	1.519	1.134
Belastingen en premie sociale verzekeringen	2.236	2.047
Overige schulden en overlopende passiva	3.028	2.880
Pensioenuitkeringen	10	8
Totaal	6.793	6.069

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

De overige schulden en overlopende passiva bestaan voornamelijk uit nog te betalen pensioenuitvoeringskosten.

6.6 Risicobeheer

Het pensioenfonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het pensioenfonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Het solvabiliteitsrisico is daarmee het belangrijkste risico voor het pensioenfonds.

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van de risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- beleggingsbeleid;
- premiebeleid;
- herverzekeringsbeleid;
- toeslagbeleid.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM-studies. Een ALM-studie is een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in jaarlijks door het bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet plaatsvinden. Ze zijn gericht op het beheersen van de volgende belangrijkste (beleggings)risico's. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van derivaten.

Solvabiliteitsrisico's

Het belangrijkste risico voor het pensioenfonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het pensioenfonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten op basis van zowel algemeen geldende normen als specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd.

Indien de solvabiliteit van het pensioenfonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het pensioenfonds de premie voor de onderneming en deelnemers moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslagverlening op opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het pensioenfonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

De aanwezige dekkingsgraad heeft zich als volgt ontwikkeld:

Ontwikkeling dekkingsgraad	2023	2022
Dekkingsgraad per 1 januari	117,0%	119,8%
Premie	0,3%	-0,9%
Uitkeringen	0,4%	0,3%
Toeslagverlening	0,0%	-5,4%
Beleggingsrendementen (exclusief renteafdekking)	6,8%	-33,5%
Wijziging rentetermijnstructuur voorziening pensioenverplichtingen	-3,7%	54,7%
Aanpassing actuariële uitgangspunten	-0,4%	-0,4%
Waardeoverdrachten	0,1%	0,0%
Overige oorzaken	0,0%	-17,6%
Dekkingsgraad per 31 december	120,5%	117,0%

Onder overig worden de effecten op de dekkingsgraad als gevolg van wijzigingen inzake kosten, sterfte, arbeidsongeschiktheid en overige mutaties en correcties verwerkt. Daarnaast spelen kruiseffecten tussen de verschillende oorzaken een rol. Bij het analyseren van de invloed van verschillende factoren op het resultaat, wordt het effect van een factor afgezonderd van het effect van de andere factoren, waarbij deze andere factoren constant worden gehouden. Het gecombineerde effect van verschillende factoren kan dan afwijken van de som van de samenstellende delen. Dit verschil wordt veroorzaakt, doordat de factoren niet alleen invloed hebben op het eindresultaat, maar ook op elkaar. Dit verschijnsel wordt kruiseffecten genoemd.

Om het solvabiliteitsrisico te beheersen dient het pensioenfonds buffers in het vermogen aan te houden. De omvang van deze buffers (buffers plus de pensioenverplichtingen heten samen het vereist vermogen) wordt vastgesteld met de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets (S-toets). Deze toets bevat een kwantificering van de bestuursvisie op de pensioenfondsspecifieke restrisico's (na afdekking).

De berekening van het vereist eigen vermogen en het hieruit voortvloeiende tekort aan het einde van het boekjaar is als volgt:

Vereist Eigen Vermogen	2023	2022
S1 Renterisico	2,3%	4,5%
S2 Risico zakelijke waarden	13,6%	13,8%
S3 Valutarisico	2,5%	3,1%
S4 Grondstoffenrisico	0,0%	0,0%
S5 Kredietrisico	5,1%	4,8%
S6 Verzekeringstechnische risico	3,3%	3,3%
S7 Liquiditeitsrisico	0,0%	0,0%
S8 Concentratierisico	0,0%	0,0%
S9 Operationeel risico	0,0%	0,0%
S10 Actief beheerrisico	0,4%	0,4%
Diversificatie-effect	-8,8%	-10,3%
Vereist Eigen Vermogen per 31 december	18,4%	19,6%

(bedragen x € 1.000)	2023	2022
Vereist pensioenvermogen	4.912.313	4.672.957
Technische voorzieningen	4.148.734	3.905.690
Vereist eigen vermogen	763.579	767.267
Aanwezig vermogen (Totaal activa -/- schulden)	849.473	663.491
Surplus/Tekort	85.894	-103.776

De buffers zijn berekend op basis van de standaardmethode waarbij voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de strategische beleggingsmix in de evenwichtssituatie.

Beleggingsrisico

De belangrijkste beleggingsrisico's betreffen het markt-, krediet- en liquiditeitsrisico. Het marktrisico is uit te splitsen in renterisico, valutarisico en prijs(koers)risico. Marktrisico wordt gelopen op de verschillende beleggingsmarkten waarin het pensioenfonds op basis van het vastgestelde beleggingsbeleid actief is. De beheersing van het risico is geïntegreerd in het beleggingsproces. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid kunnen zich voorts risico's manifesteren uit hoofde van de geselecteerde managers en bewaarbedrijven (zogenoeten manager- en custody risico), en de juridische bepalingen omtrent gebruikte instrumenten en de uitvoeringsovereenkomst (juridisch risico). Het marktrisico wordt beheerst doordat met de vermogensbeheerder specifieke mandaten zijn afgesproken, welke in overeenstemming zijn met de beleidskaders en richtlijnen zoals deze zijn vastgesteld door het bestuur. Het bestuur monitort de mate van naleving van deze mandaten. De marktposities worden periodiek gerapporteerd.

Renterisico (S1)

Renterisico is het risico dat de waarde van de portefeuille vastrentende waarden en de waarde van de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van ongunstige veranderingen in de markttrent. Maatstaf voor het meten van rentegevoeligheid is de duration. De duration is de gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren.

Het beleid van het pensioenfonds is gericht op het verkleinen van de "duration-mismatch". Dit wordt gerealiseerd door het kopen van meer langlopende obligaties in plaats van aandelen (aandelen hebben per definitie een duration van nul), het binnen de portefeuille kortlopende obligaties vervangen door langlopende obligaties of door middel van het gebruik maken van renteswaps of swaptions.

Het pensioenfonds heeft als beleid om 65% van het rentemismatchrisico af te dekken. De bandbreedte van de strategische renteafdekking is 60 - 70%. Dit risico bestaat uit het verschil in rentegevoeligheid tussen beleggingen en verplichtingen.

De duratie en het effect van de renteafdekking kan als volgt worden samengevat:

	31-12-2023		31-12-2022	
	€	Duration	€	Duration
Vastrentende waarden (vóór derivaten)	2.870.610	9,2	2.580.781	7,1
Vastrentende waarden (na derivaten)	2.650.205	21,0	1.841.796	12,7
Technische voorzieningen	4.148.734	19,0	3.905.690	19,3

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2023		31-12-2022	
Resterende looptijd < 1 jaar	493.906	17,2%	797.475	30,9%
Resterende looptijd > 1 en < 5 jaar	415.880	14,5%	321.938	12,5%
Resterende looptijd > 5	1.960.824	68,3%	1.461.368	56,6%
Totaal	2.870.610	100,0%	2.580.781	100,0%

De presentatie van de vastrentende waarden in bovenstaande looptijden hangt samen met het lange termijn karakter van de investeringen van het pensioenfonds en het hiermee samenhangende beleid en ter vergelijking met de looptijden van de verplichtingen zoals in onderstaand overzicht weergegeven.

De resterende looptijd van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds kan als volgt worden weergegeven:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2023		31-12-2022	
Resterende looptijd < 5 jaar	563.663	13,6%	529.732	13,6%
Resterende looptijd > 5 en < 10 jaar	598.292	14,4%	541.980	13,9%
Resterende looptijd > 10 en < 20 jaar	1.211.286	29,2%	1.098.838	28,1%
Resterende looptijd > 20 jaar	1.775.493	42,8%	1.735.139	44,4%
Totaal	4.148.734	100,0%	3.905.690	100,0%

Risico zakelijke waarden (S2)

Zakelijke waarden risico is het risico dat de waarde van de zakelijke waarden (voornamelijk aandelen, beursgenoteerd indirect vastgoed en converteerbare obligaties) verandert door veranderingen in de marktprijzen voor deze waarden. Het structurele marktrisico wordt beheerst binnen het ALM-proces. Daarin wordt een zodanige beleggingsmix vastgesteld dat het marktrisico acceptabel is. De feitelijke beleggingsmix mag binnen vastgestelde bandbreedtes afwijken van de ALM-beleggingsmix. Voor de beheersing van het marktrisico in samenhang met het renterisico wordt gebruik gemaakt van derivaten.

Valutarisico (S3)

Het valutarisico is het risico dat de waarde van een financieel instrument zal fluctueren als gevolg van veranderingen in valutawisselkoersen. Het totaalbedrag van de gehele beleggingsportefeuille dat buiten de euro wordt belegd, bedraagt ultimo 2023 € 1.764.825 (2022: € 1.628.643). Na valuta afdekking is 92% (2022: 99%) genoteerd in euro.

De valutapositie per 31 december 2023 vóór en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

2023	31-12-2023		
	Totaal voor afdekking	Valutaderivaten afdekking	Netto positie na afdekking
EUR	3.173.775	1.415.807	4.589.582
GBP	54.962	-52.694	2.268
JPY	92.334	-91.754	580
USD	1.441.132	-1.239.951	201.181
Overige	176.396	0	176.396
Totaal	4.938.599	31.408	4.970.007

De valutapositie per 31 december 2022 vóór en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

2022	31-12-2022		
	Totaal voor afdekking	Valutaderivaten afdekking	Netto positie na afdekking
EUR	2.842.237	1.675.375	4.517.612
GBP	58.906	-71.803	-12.897
JPY	84.254	-124.162	-39.908
USD	1.316.154	-1.409.540	-93.386
Overige	169.329	0	169.329
Totaal	4.470.880	69.870	4.540.750

Wijzigingen in de valutakoersen zijn van invloed op de ontwikkeling van de dekkingsgraad voor zover deze niet zijn afgedekt. Een restrisico betreft de categorie overige valuta's; deze valuta's betreffen valuta's in opkomende markten en/of valuta's die een correlatie hebben met de USD. Het bestuur heeft besloten om deze risico's niet af te dekken. In de solvabiliteitstoets van het pensioenfonds is in de buffers voor het valutarisico rekening gehouden met bovenstaande valutaposities en afdekkingen.

Prijrisico

Prijrisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen. Het wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren.

Het prijsrisico wordt gemitigeerd door diversificatie die onder meer is vastgelegd in de strategische beleggingsmix van het pensioenfonds.

De segmentatie van de aandelen naar regio is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2023		31-12-2022	
Europa	318.407	18,6%	305.966	19,2%
Noord-Amerika	1.057.729	61,8%	933.262	58,6%
Azië	276.826	16,2%	290.774	18,3%
Pacific	28.604	1,7%	29.548	1,9%
Overig	31.175	1,8%	33.385	2,1%
Totaal	1.712.741	100,0%	1.592.935	100,0%

De segmentatie van aandelen naar sectoren is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2023		31-12-2022	
Energie	80.569	4,7%	94.257	5,9%
Bouw- en grondstoffen	70.010	4,1%	80.403	5,0%
Nijverheid en industrie	177.067	10,3%	153.296	9,6%
Duurzame consumentengoederen	189.510	11,1%	173.687	10,9%
Consumentengebruiksgoederen	133.194	7,8%	137.946	8,7%
Gezondheidszorg	196.153	11,5%	212.465	13,3%
Financiële dienstverlening	279.217	16,3%	242.742	15,2%
Informatietechnologie	418.590	24,4%	338.214	21,2%
Telecommunicatie	126.436	7,4%	109.367	6,9%
Nutsbedrijven	29.654	1,7%	38.758	2,4%
Vastgoed	5.215	0,3%	6.326	0,4%
Overige	7.126	0,4%	5.474	0,3%
Totaal	1.712.741	100,0%	1.592.935	100,0%

De samenstelling van de vastgoedbeleggingen naar regio's kan als volgt worden samengevat:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2023		31-12-2022	
Europa	372.829	88,7%	104.205	26,8%
Noord-Amerika	37.338	8,9%	207.240	53,4%
Azië	3.379	0,8%	58.669	15,1%
Pacific	5.351	1,3%	17.170	4,4%
Overige	1.471	0,3%	955	0,2%
Totaal	420.368	100,0%	388.239	100,0%

Een nadere detaillering van de segmentatie van de vastgoedbeleggingen naar aard van het vastgoed is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2023		31-12-2022	
Winkels	50.139	11,9%	359.771	92,7%
Woningen	368.758	87,7%	27.513	7,1%
Overige	1.471	0,3%	955	0,2%
Totaal	420.368	100,0%	388.239	100,0%

In 2023 is er een grote verschuiving van winkels naar woningen. Het pensioenfonds heeft in het Northern Trust vastgoedfonds verkocht en geïnvesteerd in het M&G vastgoedfonds. Hierdoor heeft er een verschuiving plaatsgevonden van winkels naar woningen.

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het pensioenfonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het pensioenfonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het pensioenfonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het pensioenfonds financiële verliezen lijdt.

Beheersing van dit risico door het pensioenfonds vindt plaats door het stellen van limieten aan tegenpartijen op totaalniveau, dat wil zeggen met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft jegens het pensioenfonds; het vragen van extra zekerheden zoals onderpand en dergelijke bij hypothecaire geldleningen en het uitlenen van effecten; het hanteren van prudente verstrekkingnormen bij hypothecaire geldleningen. Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het pensioenfonds enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementstelsel functioneert. Voordat in nieuwe markten wordt belegd, wordt eerst onderzoek gedaan naar de waarborgen op dit gebied. Met betrekking tot niet-beursgenoteerde beleggingen, met name OTC-derivaten, wordt door het pensioenfonds enkel gewerkt met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten zodat posities van het pensioenfonds adequaat worden afgedekt door onderpand.

De samenstelling van de vastrentende waarden sectoren is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2023		31-12-2022	
Handel- en industriële bedrijven	63.693	2,2%	105.079	4,1%
Buitenlandse overheidsinstellingen	955.417	33,3%	817.725	31,7%
Financiële instellingen	1.486.019	51,8%	1.180.459	45,7%
Nederlandse overheidsinstellingen	221.636	7,7%	145.609	5,6%
Overige	143.845	5,0%	331.909	12,9%
Totaal	2.870.610	100,0%	2.580.781	100,0%

De samenstelling van de vastrentende waarden naar regio's kan als volgt worden samengevat:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2023		31-12-2022	
Europa	2.245.455	78,2%	1.923.052	74,4%
Noord-Amerika	258.377	9,0%	224.173	8,7%
Azië	134.061	4,7%	216.555	8,4%
Pacific	64.502	2,2%	42.204	1,6%
Overige	168.215	5,9%	174.797	6,9%
Totaal	2.870.610	100,0%	2.580.781	100,0%

De kredietwaardigheid van veel marktpartijen wordt ook door rating agencies beoordeeld. De samenvatting van de vastrentende waarden op basis van de ratings zoals gepubliceerd door bekende rating agencies is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2023		31-12-2022	
AAA	1.035.510	36,1%	785.733	30,4%
AA	722.971	25,2%	687.711	26,5%
A	209.569	7,3%	384.494	15,0%
BBB	220.569	7,7%	244.430	9,5%
Lager dan BBB	179.465	6,3%	169.038	6,5%
Geen rating	502.526	17,5%	309.375	12,0%
Totaal	2.870.610	100,0%	2.580.781	100,0%

De categorie geen rating bestaat uit beleggingen in hypotheekfondsen, High Yield beleggingen en overige beleggingen.

Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's, S6)

Het verzekeringstechnisch risico is het risico dat voortvloeit uit mogelijke afwijkingen van actuariële inschattingen die worden gebruikt voor de vaststelling van de technische voorzieningen en de hoogte van de premie. De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van langlevens, overlijden (kortlevens), arbeidsongeschiktheid en het toeslagrisico.

Langlevensrisico

Het langlevensrisico is het belangrijkste verzekeringstechnische risico. Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. Door toepassing van prognosetafels met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevensrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betekent dat het pensioenfonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het pensioenfonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het pensioenfonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen ('schadereserve'). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien. Het beleid van het pensioenfonds is om het overlijden- en arbeidsongeschiktheidsrisico niet te herverzekeren.

Toeslagrisico

Het toeslagrisico omvat het risico dat de ambitie van het bestuur om toeslagen op pensioen toe te kennen in relatie tot de algemene prijsontwikkeling niet kan worden gerealiseerd. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, beleggingsrendementen, looninflatie en demografie (beleggings- en actuariële resultaten) echter, afhankelijk van de hoogte van de dekkingsgraad van het pensioenfonds. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de toeslagverlening voorwaardelijk is.

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het pensioenfonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico kan worden beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er moet eveneens rekening worden gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies.

Concentratierisico (S8)

Concentraties kunnen ertoe leiden dat het pensioenfonds bij grote veranderingen in bijvoorbeeld de waardering (marktrisico) of de financiële positie van een tegenpartij (kredietrisico) grote (veelal financiële) gevolgen hiervan ondervindt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie in de beleggingsportefeuille in producten, regio's of landen, economische sectoren of tegenpartijen. Naast concentraties in de beleggingsportefeuille kan ook sprake zijn van concentraties in de verplichtingen en de uitvoering.

Om concentratierisico's in de beleggingsportefeuille te beheersen maakt het Bestuur gebruik van diversificatie en limieten voor beleggen in landen, regio's, landen, sectoren en tegenpartijen. Deze uitgangspunten zijn door het pensioenfonds vastgesteld op basis van de ALM-studie. De uitgangspunten zijn vastgelegd in de contractuele afspraken met de vermogensbeheerders en het Bestuur monitort op kwartaalbasis de naleving hiervan.

De spreiding in de beleggingsportefeuille is weergegeven in de tabel die is opgenomen bij de toelichting op het kredietrisico. Grote posten kunnen een post van concentratierisico zijn. Om te bepalen welke posten dit betreft worden per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur opgeteld. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt.

De volgende grote posten met meer dan 2% van het balanstotaal zijn aanwezig:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2023		31-12-2022	
Vastgoed				
Northern Trust Developed Real Estate Index	nvt	nvt	239.380	4,5%
M&G PLC	312.077	5,8%	34.025	0,6%
Aandelen				
Northern Trust Emerging markets Custom ESG Equity Fund	219.360	4,1%	280.602	5,2%
Vastrentende waarden				
BlackRock Institutional Cash Series Euro Liquidity Fund	344.667	6,4%	349.416	6,5%
Achmea Hypotheken Discretionair Particulier	238.846	4,4%	239.101	4,5%
Duitse staatsobligaties	98.553	1,8%	101.395	1,9%
SS Bloomberg Roll Select Commodity Fonds	76.357	1,4%	225.345	4,2%
Aegon Asset Management Mortgage Fund 2	230.590	4,3%	226.985	4,2%
Legal & General ESG Emerging Markets Government Bonds	138.280	2,6%	140.589	2,6%
Neuberger Berman Emerging Markets Equity Fund	140.417	2,6%	142.733	2,7%
Nederlandse staatsobligaties	270.165	5,0%	183.873	3,4%
Franse staatsobligaties	149.470	2,8%	175.879	3,3%
Barings	177.841	3,3%	117.412	2,2%
Overige beleggingen				
Barclays plc	77.840	1,4%	104.890	2,0%
Merrill lynch	48.660	0,9%	181.620	3,4%
Rabobank	82.590	1,5%	94.190	2,1%
Totaal	2.605.713	48,4%	2.837.435	53,3%

De gepresenteerde concentratiesrisico's zijn feitelijk beperkter omdat onderliggend in de fondsen spreiding wordt toegepast.

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Deze risico's worden door het pensioenfonds beheerd door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering zijn betrokken. Deze kwaliteitseisen worden periodiek getoetst door het bestuur.

De bewaring van de stukken uit de portefeuille is ondergebracht bij Custodian BNY Mellon.

De pensioenuitvoering is uitbesteed aan pensioenuitvoerder TKP. Hiermee is een uitbestedingsovereenkomst en een service level overeenkomst (SLA) gesloten.

Het bestuur beoordeelt jaarlijks de kwaliteit van de uitvoering van de vermogensbeheerders en TKP door middel van performancerapportages (alleen vermogensbeheerders), SLA-rapportages en onafhankelijk getoetste interne beheersingsrapportages (ISAE 3402-rapportages of SOC-1-rapportage) en het In Control Statement (alleen TKP).

Aangezien hiermee sprake is van adequate beheersing van de operationele risico's worden door het pensioenfonds hiervoor geen buffers aangehouden in de solvabiliteitstoets.

Actief risico (S10)

Een actief beleggingsrisico ontstaat wanneer met het beleggingsbeleid binnen de beleggingscategorieën afgeweken wordt van het beleid volgens de benchmark. Het pensioenfonds kiest voor actief beheer wanneer er gegronde redenen zijn om daar een meerwaarde van te verwachten. Waar dat niet het geval is, wordt voor een passieve oplossing gekozen. Vandaar dat voor die delen van de portefeuille waarbij sprake is van actief beheer in aanvulling op het standaardmodel van DNB een aanvullende buffer S10 wordt aangehouden. Voor de categorie aandelen wordt een opslag voor actief beheer gerekend. Voor de categorieën vastrentende waarden en vastgoed wordt het actief beheer risico afwezig geacht. Voor de berekening van de opslag voor actief beheer wordt uitgegaan van een methodiek waarbij gebruik gemaakt wordt van de tracking error. De tracking error geeft aan hoe groot de afwijkingen van het rendement kunnen zijn ten opzichte van het benchmarkrendement. Hoe hoger de tracking error, hoe hoger het actief risico.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het pensioenfonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het pensioenfonds niet beheersbaar.

6.7 Niet in de balans opgenomen verplichtingen en activa

Langlopende contractuele verplichtingen

Het pensioenfonds heeft een uitbestedingsovereenkomst afgesloten tot eind 2025 met TKP. De jaarlijks te betalen vergoeding bedraagt ongeveer € 6,9 miljoen inclusief btw.

6.8 Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het pensioenfonds, haar bestuurders, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders, voor zover zij bestuurder zijn in het pensioenfonds.

Transacties met (voormalige) bestuurders

Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar de toelichting op de pensioenuitvoeringskosten. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. Eén voormalige bestuurder (nu lid van het verantwoordingsorgaan) geniet een uitkering van het pensioenfonds.

6.9 Toelichting op de staat van baten en lasten over 2023

9. Premiebijdragen

(bedragen x € 1.000)	2023	2022
Pensioenpremie huidig jaar	151.159	141.396
Pensioenpremie voorgaand jaar	990	1.483
Aanvullende premie	100	118
Totaal	152.249	142.997

De werkgeversbijdrage bedraagt voor regeling A 13,15% en regeling B 13,3% van de premiepensioengrondslag en de werknemersbijdrage bedraagt voor regeling A 13,15% en regeling B 13,3% van de premiepensioengrondslag.

De kostendekkende, gedempte en feitelijke premie zijn als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2023	2022
Kostendekkende premie	142.734	188.888
Gedempte kostendekkende premie	138.198	119.843
Feitelijke premie	151.838	145.759

De stijging van de premies in 2023 is voornamelijk het gevolg van de stijging van het aantal actieve deelnemers en de stijging van de salarissen.

In de feitelijke premie is in 2022 naast de pensioenpremie een onttrekking vanuit de bestemmingsreserves van € 2.880 verantwoord, in 2023 is dit niet van toepassing.

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate in de staat van baten en lasten verantwoord. De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2023	2022
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	109.969	150.570
Opslag voor instandhouding van het vereist eigen vermogen	22.166	27.100
Opslag voor uitvoeringskosten	10.599	11.218
Totaal	142.734	188.888

De samenstelling van de feitelijke premie is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2023	2022
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	129.082	106.914
Opslag voor instandhouding van het vereist eigen vermogen	5.546	20.676
Opslag voor uitvoeringskosten	11.518	10.375
Opslag voor premievrijstelling bij invaliditeit	5.692	7.794
Totaal	151.838	145.759

De samenstelling van de gedempte kostendeekkende premie is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2023	2022
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	76.808	67.340
Opslag voor instandhouding van het vereist eigen vermogen	15.472	12.103
Opslag voor uitvoeringskosten	9.604	8.755
Premies bestemd voor voorwaardelijke toeslagverlening	36.314	31.645
Totaal	138.198	119.843

10. Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

(bedragen x € 1.000)	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten vermogens-beheer	Totaal
2023				
Vastgoed beleggingen	6.309	-36.416	-2.858	-32.965
Aandelen	30.483	241.591	-682	271.392
Vastrentende waarden	37.595	110.054	-7.747	139.902
Derivaten	-34.847	67.205	-1.551	30.807
Overige beleggingen	17.494	0	0	17.494
Totaal	57.034	382.434	-12.838	426.630

(bedragen x € 1.000)	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten vermogens-beheer	Totaal
2022				
Vastgoed beleggingen	5.831	-87.931	-1.233	-83.333
Aandelen	38.492	-333.822	-1.075	-296.405
Vastrentende waarden	23.290	-396.037	-6.025	-378.772
Derivaten	22.733	-1.118.812	-1.891	-1.097.970
Overige beleggingen	-2.201	68.374	-140	66.033
Totaal	88.145	-1.868.228	-10.364	-1.790.447

Transactiekosten zijn onderdeel van de aan- en verkooptransacties van beleggingen. Deze zijn onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten en bedragen over 2023 € 12.316 (2022 € 3.715). De transactiekosten liggen hoger dan in 2022 door het doorbelasten van 'swing pricing' in het M&G niet beursgenoteerd vastgoedfonds. De kosten maken onderdeel uit van de aankoopprijs van fondsparticipaties.

11. Overige baten

(bedragen x € 1.000)	2023	2022
Andere baten	162	70
Interest	325	14
Mutatie dubieuze debiteuren	0	0
Totaal	487	84

12. Pensioenuitkeringen

(bedragen x € 1.000)	2023	2022
Ouderdomspensioen	90.843	80.128
Partnerpensioen	19.564	18.076
Arbeidsongeschiktheidspensioen	1.694	1.845
Wezenpensioen	261	269
Afkoop pensioenen en premierestitutie	2.877	3.167
Totaal	115.239	103.485

De post 'afkoop pensioenen' betreft de afkoop van pensioenen die individueel lager zijn dan € 594,89 (2022: € 520,35) per jaar (de wettelijke afkoopgrens).

13. Pensioenuitvoeringskosten

(bedragen x € 1.000)	2023	2022
Bestuurskosten	768	667
Kosten auditcommissie en Verantwoordingsorgaan	99	115
Accountantskosten	120	93
Administratiekostenvergoeding	7.155	7.709
Contributies en bijdragen	538	385
Advieskosten	487	414
Dwangsommen en boetes	0	0
Overige	543	428
Certificerend actuaris	43	44
Kosten eigen bestuursbureau	578	0
Kostenbenchmark	2	0
	10.333	9.855
Projectkosten	1.587	763
Totaal	11.920	10.618

In 2023 bevatten de pensioenuitvoeringskosten kosten bestuursbureau. Dit komt omdat per 1 juli 2023 het pensioenfonds een eigen bestuursbureau is gestart. Voorheen werden de werkzaamheden uitgevoerd door een externe partij en maakten de kosten onderdeel uit van de administratiekostenvergoeding.

De projectkosten zien toe op éénmalige projecten of diensten. Dit gaat om diensten betreffende de Wet toekomst pensioenen, het opzetten van een eigen bestuursbureau, de transitie van de pensioenuitvoerder en rebranding.

Governancekosten

De transacties met bestuurdersleden hebben betrekking op de vergoedingen voor de werkzaamheden verband houdende met de bestuurs- en commissievergaderingen. De vergoedingen bestaan uit vacatiegeld en reis- en verblijfkosten deze bedragen over 2023: € 582 (2022: € 524). De kosten zijn hoger als gevolg van indexatie en doordat in 2023 meer reiskosten zijn gemaakt, omdat er een hoger aantal vergaderingen heeft plaatsgevonden.

Afgezien hiervan zijn geen bezoldigingen toegekend.

Accountantshonoraria

De honoraria van de onafhankelijke externe accountant(s) zijn als volgt:

Specificatie Accountantskosten

(bedragen x € 1.000)	Onafhankelijke accountant	Overige netwerk	Totaal
2023			
Controle van de jaarrekening	120	0	120
Fiscale advisering	0	54	54
Andere niet-controle diensten	0	0	0
Totaal	120	54	174

(bedragen x € 1.000)	Onafhankelijke accountant	Overige netwerk	Totaal
2022			
Controle van de jaarrekening	84	0	84
Fiscale advisering	0	56	56
Andere niet-controle diensten	9	0	9
Totaal	93	56	149

In bovenstaande opstelling is de methode gehanteerd waarbij wordt opgegeven de in het boekjaar ten laste gebrachte totale honoraria voor onderzoek van de jaarrekening en verslagstaten en de totale honoraria voor andere controleopdrachten, uitgevoerd door de externe accountant. De andere niet-controlediensten bestaan uit kosten voor btw-aangiftes, dividendterugvorderingen en overig fiscaal advies.

Aantal personeelsleden

Het pensioenfonds heeft in 2022 en in 2023 tot 1 juli geen personeel in dienst. De beheeractiviteiten werden op basis van een uitvoeringsovereenkomst verricht door personeel in dienst van de pensioenuitvoerder dan wel vermogensbeheerder. Vanaf 1 juli 2023 heeft het pensioenfonds een eigen bestuursbureau. Het aantal personeelsleden in dienst van het fonds is 4 (2022: 0). Er zijn geen personeelsleden in het buitenland werkzaam. Daarnaast worden nog steeds beheeractiviteiten op basis van een uitvoeringsovereenkomst verricht door personeel in dienst van de pensioenuitvoerder dan wel de vermogensbeheerder.

Personeelskosten bestuursbureau

(bedragen x € 1.000)	2023	2022
Salarissen medewerkers	185	0
Pensioenlasten	39	0
Sociale lasten	65	0
Overige kosten	289	0
Totaal	578	0

Overig bevat onder meer kantoorkosten, huisvestingskosten en inhuur van derden.

14. Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

(bedragen x € 1.000)	2023	2022
Pensioenopbouw	113.870	154.854
Toeslagverlening	89	245.862
Rentetoevoeging	127.940	-25.912
Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringkosten	-116.688	-105.273
Wijziging marktrente	127.563	-1.656.961
Wijziging actuariële uitgangspunten	10.045	16.037
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-22.678	-2.036
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	2.903	-5.744
Totaal	243.044	-1.379.173

15. Saldo overdrachten van rechten

(bedragen x € 1.000)	2023	2022
Inkomende waardeovernames	-4.657	-8.019
Inkomende waardeovernames klein pensioen	-7.750	-9.781
Uitgaande waardeoverdrachten	8.151	13.623
Uitgaande waardeoverdrachten klein pensioen	26.448	6.676
Totaal	22.192	2.499

16. Overige lasten

(bedragen x € 1.000)	2023	2022
Dotatie voorziening dubieuze debiteuren	76	337
Interest overige	519	82
Saldo herverzekeringen	101	-97
Dotatie spaarfonds gemoedsbezwaarden	51	309
Overig	4	103
Totaal	751	734

In 2023 is interest overige een fors hoger bedrag door betaalde interest op nagekomen (correcties bij) uitkeringen bij twee projecten met betrekking tot datakwaliteit.

De activiteiten van het pensioenfonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

6.10 Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die impact kunnen hebben op de jaarrekening.

Amsterdam, 19 juni 2024

P.A. de Bruijn - Nooteboom, voorzitter

P.W. de Geus, uitvoerend bestuurder

P. Priester, uitvoerend bestuurder

D.A. Roodenrijs, loco voorzitter / niet-uitvoerend bestuurder

L.C.M. Leisink, niet-uitvoerend bestuurder

D. Gunaydin, niet-uitvoerend bestuurder

M. Pet, niet-uitvoerend bestuurder

M. de Jong, niet-uitvoerend bestuurder

H.A. Kempen, niet-uitvoerend bestuurder

7.1 Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Oak Pensioen te Amsterdam is aan Mercer (Nederland) B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een Actuariële Verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2023.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Oak Pensioen, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Omdat Mercer (Nederland) B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Mercer (Nederland) B.B. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 8,3 miljoen. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 0,75 miljoen te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioen luidden. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-personregel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Hierbij merk ik op dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Oak Pensioen is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Amstelveen, 19 juni 2024

S. Voskuilen, MSc. AAG
Verbonden aan Mercer (Nederland) B.V.

7.2 Controleverklaring van de onafhankelijk accountant

Aan het bestuur van
Stichting Oak Pensioen

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van Stichting Oak Pensioen (hierna ook: "het pensioenfonds") te Amsterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Oak Pensioen op 31 december 2023 en van de staat van baten en lasten over 2023 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2023;
2. de staat van baten en lasten over 2023; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Oak Pensioen zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel moet in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op circa € 25,0 miljoen. De materialiteit is vastgesteld op basis van een percentage van 0,5% van de som van het stichtingskapitaal en reserves en de technische voorzieningen. Wij hebben voor deze grondslag gekozen gelet op het feit dat deze bepalend is bij de berekening van de (beleids)dekkingsgraad. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 750.000 rapporteren, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Controleaanpak frauderisico's en niet naleven wet- en regelgeving

Frauderisicobeheersing door het pensioenfonds

Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in het pensioenfonds en de omgeving waarin zij opereert, de

componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop het toezichthoudend orgaan het toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan.

In paragraaf 2.3.5.11 Frauderisico's en analyse van het bestuursverslag beschrijft het bestuur de procedures ten aanzien van de risico's op fraude.

Onze frauderisico-analyse

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

Het veronderstelde frauderisico met betrekking tot de opbrengstverantwoording is weerlegd, gezien de aard van de opbrengsten. De opbrengsten bestaan uit premiebijdragen die per deelnemer over de pensioengrondslag met een vastgesteld tarief wordt berekend en daardoor op objectieve wijze zijn vast te stellen. De beleggingsopbrengsten bestaan uit directe en indirecte (gerealiseerde en ongerealiseerde) beleggingsopbrengsten. De directe beleggingsopbrengsten betreffen homogene en niet-complexe opbrengstenstromen, zonder significante schattingselementen. Ten aanzien van de indirecte gerealiseerde beleggingsresultaten hebben wij het veronderstelde frauderisico weerlegd omdat er geen verhoogde druk is op het bestuur van het pensioenfonds om de opbrengstverantwoording te sturen en de gelegenheid om de opbrengstverantwoording materieel te beïnvloeden zeer beperkt is, mede door de inrichting van het proces en de daarbinnen aangestelde partijen. Ten aanzien van de indirecte ongerealiseerde beleggingsopbrengsten geldt dat deze op eenvoudige wijze af te leiden zijn van de waardering van de beleggingen.

Bij al onze controles besteden wij aandacht aan de risico's van het doorbreken van interne beheersing door het bestuur. Wij hebben bijzondere aandacht gehad voor posten met een hogere schattingsonzekerheid, waaronder de technische voorzieningen specifiek ten aanzien van veronderstellingen die beïnvloedbaar zijn door het bestuur. We verwijzen hierbij ook naar de kernpunten van onze controle voor onze specifieke controle-aanpak voor dit risico.

Onze specifieke controle-aanpak voor het frauderisico

Ten aanzien van het risico op doorbreking van de interne beheersing door het bestuur hebben wij werkzaamheden uitgevoerd zoals het toetsen van de aanvaardbaarheid van de in het grootboek vastgelegde journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn aangebracht.

Verder hebben wij geëvalueerd of de keuze en toepassing van de grondslagen voor financiële verslaggeving door het pensioenfonds mogelijk wijzen op frauduleuze financiële verslaggeving. Tevens hebben we elementen van onvoorspelbaarheid opgenomen in onze controlewerkzaamheden. Ook hebben wij de uitkomsten van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving. Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van het bestuur en toezichthoudend orgaan.

Onze specifieke controleaanpak voor het risico op het niet voldoen aan wet- en regelgeving

Wij hebben gesprekken gevoerd met het bestuur en het toezichthoudend orgaan om inzicht te verkrijgen in welke mate er is voldaan aan wet- en regelgeving. Ook hebben wij communicatie met De Nederlandsche Bank (DNB) en Autoriteit Financiële Markten (AFM) doorgenomen. Wij hebben een schriftelijke bevestiging verkregen van het bestuur dat alle bekende aangelegenheden van vermoede non-compliance aan ons zijn gemeld.

Onze observaties

De hiervoor vermelde werkzaamheden zijn uitgevoerd in het kader van de controle van de jaarrekening. Ze zijn daarom niet gepland en uitgevoerd als een specifiek onderzoek gericht op fraude en het niet voldoen aan wet- en regelgeving. Deze werkzaamheden hebben niet geleid tot bevindingen die van materieel belang zijn voor de jaarrekening.

Controleaanpak continuïteit

Het bestuur heeft de jaarrekening opgemaakt uitgaande van de continuïteit van het geheel van de werkzaamheden voor de periode van minimaal twaalf maanden vanaf de datum van opmaken van de jaarrekening.

Wij hebben de beoordeling van de continuïteitsveronderstelling met het bestuur besproken en geëvalueerd. Bij deze beoordeling hebben wij in ogenschouw genomen dat de vermogenspositie van het pensioenfonds toereikend wordt geacht en het niet nodig is een herstelplan in te dienen bij De Nederlandsche Bank. Deze beoordeling levert geen informatie op die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het bestuur met betrekking tot de gehanteerde continuïteitsveronderstelling.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken. Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Beschrijving kernpunt	Samenvatting uitgevoerde werkzaamheden
<p>Waardering van beleggingen</p> <p>De beleggingen zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds en bestaan naast beursgenoteerde effecten uit beleggingen in beleggingsfondsen en derivaten.</p> <p>In de toelichting op de jaarrekening geeft het pensioenfonds de gehanteerde waarderingsgrondslagen weer.</p> <p>In paragraaf 6.4. van de toelichting op de balans per 31 december 2023 zijn de gehanteerde waarderingsmethoden en belangrijke veronderstellingen voor waardering van de beleggingen uiteengezet.</p>	<p>Onze controlewerkzaamheden omvatten onder andere het:</p> <ul style="list-style-type: none"> • beoordelen van de juiste werking van interne beheersingsmaatregelen bij de beleggingsadministrateur; • gebruik maken van de ontvangen ISAE 3402 type II rapportage van de beleggingsadministrateur voor zover relevant voor onze controle van de jaarrekening; • voor beleggingen in beursgenoteerde effecten het nagaan van de juiste waardering door een 're-pricing' uit te voeren; • voor beleggingen in beleggingsfondsen het kennis nemen van de waarderingsgrondslagen, de laatst beschikbare jaarrekening en de controleverklaring daarbij; • voor derivaten beoordelen of de gehanteerde waarderingsmethoden en technieken geschikt zijn om binnen de geldende verslaggevingsregels te komen tot de marktwaarde van deze beleggingen. Verder het beoordelen van de uitkomsten van de waarderingsmodellen waarbij wij tevens een eigen waarderingsspecialist hebben ingeschakeld; • toetsen of de in de jaarrekening opgenomen toelichting adequaat is in de context van het van toepassing zijnde stelsel van financiële verslaggeving.

Beschrijving kernpunt	Samenvatting uitgevoerde werkzaamheden
<p>Waardering van de technische voorzieningen</p> <p>De technische voorzieningen zijn gevormd ter dekking van de belangrijkste verplichtingen van het pensioenfonds.</p> <p>In paragraaf 6.4. van de toelichting op de balans per 31 december 2023 geeft het pensioenfonds de gehanteerde waarderingsgrondslagen weer. De berekening van de technische voorzieningen is bepaald op basis van actuariële veronderstellingen en overige veronderstellingen.</p>	<p>Bij de vaststelling van de adequate waardering, waaronder de toereikendheid van deze voorziening, hebben wij gebruik gemaakt van de uitkomsten van de werkzaamheden van de certificerend actuaaris. Om dit te kunnen doen hebben wij onder andere instructies gegeven aan de certificerend actuaaris en zijn de bevindingen en het certificeringsrapport door ons met hem besproken. Door ons is tevens nagegaan of:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de administratieve basisgegevens van deelnemers, slapers en pensioengerechtigden, die door de certificerend actuaaris worden gehanteerd bij het certificeren van de technische voorziening voor pensioenverplichtingen, in alle van materieel belang zijnde aspecten juist, volledig en in overeenstemming met de pensioenregeling zijn opgesteld; • de toegepaste methodiek ter bepaling van de voorziening aanvaardbaar is, gegeven de karakteristieken van de verzekerde risico's; • de door het bestuur gebruikte aannames en schattingen in overeenstemming zijn met de gekozen actuariële grondslagen, voldoende zijn onderbouwd en juist zijn toegepast; • de interne beheersing met betrekking tot mutatieverwerking in de pensioenadministratie is geborgd.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit het bestuursverslag en de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur met betrekking tot de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of het pensioenfonds in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het pensioenfonds;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat het pensioenfonds haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met het bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Rotterdam, 19 juni 2024

Forvis Mazars Accountants N.V.

Origineel getekend door: drs C.A. Hartevelde RA

8.1 Begrippenlijst

ABTN (Actuariële en bedrijfstechnische nota)

Pensioenfondsen dienen te werken volgens een ABTN. Hierin zijn de financiële opzet van een pensioenfonds en de grondslagen waarop deze berust, gemotiveerd omschreven.

ALM (Asset Liability Management)

Een methode om modelmatig de samenstelling van de strategische beleggingsportefeuille te bepalen, rekening houdend met de pensioenverplichtingen.

Beleidsdekkingsgraad

Vanaf 1 januari 2015 moeten Nederlandse pensioenfondsen bij beleidsbeslissingen gebruikmaken van de beleidsdekkingsgraad. Dit is het gemiddelde van de laatste 12 maandelijkse nominale dekkingsgraden. De beleidsdekkingsgraad is daardoor stabielier dan de oude dekkingsgraad die de financiële positie van het pensioenfonds aan het einde van iedere maand berekende.

Benchmark

Vergelijkingsmaatstaf. Representatieve herbeleggingsindex waartegen de prestaties van een beleggingsportefeuille worden afgezet.

Bull markt

Een periode waarin de effectenprijzen harder dan gemiddeld stijgen als gevolg van sterke economische groei en/of een optimistische stemming onder beleggers.

Collateral

Een garantie van een in onderpand gegeven zekerheid ter dekking van aangegane verplichtingen. Een clearer is een organisatie (doorgaans één van de grote banken) die lid is van de beurs en als intermediair optreedt tussen kopers en verkopers op de beurs, waarbij de clearer er op toeziet dat de kopers en verkopers aan hun verplichtingen kunnen voldoen. Dit wordt onder meer afgedwongen door het aanhouden van marginverplichtingen door koper en verkoper bij de clearer.

Dekkingsgraad

De waarde van het pensioenvermogen uitgedrukt als percentage van de waarde van de pensioenverplichtingen. De dekkingsgraad wordt als graadmeter beschouwd voor de mate van zekerheid dat de toegezegde pensioenen ook daadwerkelijk kunnen worden uitbetaald.

Deposito

Tegoed bij een bankinstelling, waarover eerst na verloop van een overeengekomen tijdsduur (maximaal 2 jaar) kan worden beschikt.

Derivaat

Financieel contract waarvan de waarde is afgeleid van een andere (onderliggende) waarde, zoals een aandeel, obligatie of grondstof. Bijvoorbeeld: futures, swaps.

Duration

Gewogen gemiddelde looptijd van een lening. Maatstaf om de prijsgevoeligheid van de lening te bepalen voor renteveranderingen.

DV01

Dit is de waardeverandering van het instrument in euro bij een renteverandering van één basispunt (0,01%).

Fiduciair manager

Een fiduciair manager is een dienstverlener met een coördinerende rol op het gebied van vermogensbeheer. De fiduciair manager draagt zorg voor zaken als selectie en monitoring van vermogensbeheerders, totaalrapportages, strategisch advies en beheert vaak de renteaafdekking. De fiduciair manager is het centrale aanspreekpunt voor het pensioenfonds op het gebied van vermogensbeheer.

Franchise

Vrijgesteld bedrag. Over dit deel van het pensioengevend loon worden geen aanspraken opgebouwd.

FTK (Financieel Toetsingskader)

Stelsel van De Nederlandsche Bank voor in de toekomst te hanteren waarderingmethoden.

Governance

Goed ondernemerschap; onder andere integer en transparant handelen door het bestuur, alsmede goed toezicht hierop. Ook het afleggen van verantwoording over het uitgevoerde beleid en het toezicht hierop valt eronder.

High Yield

Hoogrenderende obligaties, uitgegeven door ondernemingen met een lage kredietwaardigheid.

Investment administrator

Bedrijf dat de beleggingsadministratie verzorgt van met name institutionele beleggers.

Outperformance

Er wordt een beter resultaat behaald dan de benchmark.

Pensioenvermogen

Pensioenvermogen zijn alle beleggingen van het pensioenfonds, inclusief aandelen, obligaties, vastgoed, derivaten en liquide middelen, onder aftrek van schulden aan derden.

Rekenrente

Fictief rendementspercentage dat het belegde vermogen in de toekomst wordt geacht op te brengen.

Rentedekking

Financieringsvorm waarin de betaalde premies gelijk zijn aan de contante waarde van de aanspraak die in dat jaar begint.

RTS (RenteTermijnStructuur)

Grafiek die het verband weergeeft tussen de looptijd van een vastrentende belegging enerzijds en de daarop te ontvangen marktrente anderzijds.

Solvabiliteit

Het vermogen dat op langere termijn aanwezig moet zijn om de verplichtingen te kunnen nakomen.

STAR (Stichting van de Arbeid)

Een landelijk overlegorgaan van de centrale organisaties van zowel werkgevers als werknemers in Nederland.

Sterftegrondslag

Berekeningsmethode gebaseerd op een statisch overzicht van sterftekansen per leeftijd van een bepaalde groep personen.

Swap

Ruil van inkomstenstromen gedurende een vastgestelde looptijd. Bijvoorbeeld een vaste 20-jaars rente tegen een variabele 3-maands rente waarbij het contract meer of minder waarde krijgt door de waardeverandering van die inkomstenstroom.

Swaption

Een swaption is een optie op een swap. De eigenaar kan gebruik maken van die optie (dan gaat het swap contract in) of deze laten verlopen.

Technische Voorziening

Zie: VPV (Voorziening Pensioen Verplichtingen)

Tracking error

Tracking error is een in het vermogensbeheer gehanteerd begrip waarmee een indicatie wordt gegeven van de mate van afwijking tussen het rendement van een beleggingsfonds en de waardeontwikkeling van een benchmark.

Underperformance

Er wordt een slechter resultaat behaald dan de benchmark.

Vastrentende waarden

Beleggingssoort waarover in beginsel een vaste rentevergoeding en een vaste looptijd geldt, zoals obligaties, onderhandse leningen en hypotheekleningen.

VPV (Voorziening Pensioen Verplichtingen)

De passiva van het pensioenfonds, gelijk aan de waarde van de pensioenverplichtingen.

Vrijstelling

Vrijstelling van de verplichte deelneming aan de pensioenregeling van het bedrijfstakpensioenfonds.

Waardeoverdracht

Het naar een andere pensioenregeling overdragen van de waarde van een tot zeker moment opgebouwde pensioenaanspraak, in het geval de deelnemer verandert van werkgever of verzekeraar.

WTP

Wet toekomst pensioenen

Z-score

Mate waarin het werkelijke rendement van een pensioenfonds afwijkt van het rendement van de door het bestuur vastgestelde normportefeuille.

8.2 Nevenfuncties bestuur Oak Pensioen per 31 december 2023

P.A. de Bruijn – Nooteboom

Voorzitter raad van toezicht Bpf Levensmiddelen
Lid Transitiecommissie pensioen – SER
Lid Taskforce diversiteit, inclusie & gelijkwaardigheid – in opdracht van de Pensioenfederatie

R.G.A. van Dijk

Eigenaar Holding Rob van Dijk B.V. (handelsnaam Agio Consulting)
Directielid Holding Herperduin B.V.
Lid klantenraad Syntrus Achmea Real Estate & Finance

P. Priester

Uitvoerend bestuurder Bpf Particuliere beveiliging
Voorzitter Raad van Toezicht Pensioenfonds Robeco
Lid Raad van Toezicht Pensioenfonds Thales Nederland
Lid Raad van Toezicht Bpf Levensmiddelen
Aandeelhouder Xudoo B.V.

D.A. Roodenrijs

Bestuurslid en werkgeversvertegenwoordiger in het bestuur van de Vakraad, meubelindustrie en meubileringsbedrijven
Lid Raad van toezicht MBO
Jurist bij CBM

L.C.M. Leisink

Bestuurslid Algemeen Pensioenfonds KLM
Pensioenbestuurder FNV

P.W. de Geus

Bestuurder Bpf Banden en Wielen
Bestuurder/vereffenaar Xerox Pensioenfonds i.l.
Lid Raad van Toezicht bij Pensioenfonds voor het Slagersbedrijf
Eigenaar Watergeus Consultancy, professionele bestuursactiviteiten
Eigenaar Watergeus Management B.V.
Nederlandse Soloklasse Organisatie
Scheepscharter activiteiten

M. de Jong

Algemeen bestuurslid BPF Beton
Algemeen bestuurslid BPF Hibin
Voorzitter en bestuurslid Stichting Pensioenlab
Pensioenbestuurder bij FNV

D. Gunaydin

Bestuurslid Pensioenfonds Pon
Bestuurslid Pensioenfonds Geveke
Bestuurslid Pensioenfonds Gazelle
Extern adviseur bij de commissie juridische zaken ABN AMRO Pensioenen
Vicevoorzitter Raad van Toezicht Stichting Proominent

M. Pet

Bestuurder Pensioenfonds voor het Slagersbedrijf
Bestuurder Pensioenfonds VLEP
Bestuurder Pensioenfonds Kappers
Bestuurder Stichting Vrijwillig Vervroegde Uittreding voor de Pluimveeverwerkende Industrie
Lid ledenraad Stichting Sportevenementen LeChampion

8.3 Andere betrokkenen

8.3.1 Samenwerkende organisaties

De volgende organisaties dragen leden voor het bestuur en/of het verantwoordingsorgaan aan:

Koninklijke CBM (Centrale Bond van Meubelfabrikanten)
Westerhoutpark 10 2012 JM Haarlem
Telefoonnummer: 023 - 515 88 00

FNV
Hertogswetering 159 3543 AS Utrecht
Telefoonnummer: 088-3680368

CNV Vakmensen
Tiberdreef 4 3561 GG Utrecht
Telefoonnummer: 030 - 7511007

CLC Vecta (voorheen Centrum voor Live Communication)
De Corridor 10F
3621 ZB Breukelen
Telefoonnummer: 0346 - 352 444

VON (Vereniging Orgelmakers Nederland)
p/a CBM
Westerhoutpark 10
2012 JM Haarlem

Koninklijke VWNH (Vereniging Van Nederlandse Houtondernemingen)
Westeinde 6
1334 BK Almere-Buiten

8.3.2 Externe partijen

Onderstaand is de stand per 31 december 2023 weergegeven.

Uitvoeringsorganisatie pensioenbeheer

Het bestuur heeft het pensioenbeheer vanaf 2021 opgedragen aan TKP Pensioen B.V. (hierna: TKP). In een dienstverleningsovereenkomst zijn de specifieke werkzaamheden die TKP verricht voor Oak Pensioen vastgelegd. Deze zijn onder te verdelen in de hoofdcategorieën werkgevers, deelnemers, uitkeringsgerechtigden, financiële administratie en verslaglegging en aanvullende verzekeringen (onder andere ANW hiaat). Het bepaalde in deze overeenkomst dient als kader voor de werkzaamheden die TKP voor Oak Pensioen uitvoert. Binnen deze kaders heeft Oak Pensioen een nadere invulling gegeven aan de wijze waarop de werkzaamheden worden uitgevoerd en de beleidslijnen waarbinnen dit dient te gebeuren. Ook heeft het bestuur aan TKP specifieke bevoegdheden verleend bijvoorbeeld bij de uitvoering van het pensioenreglement. Deze besluiten zijn vastgelegd in de verslagen van de vergadering van het bestuur.

Vermogensbeheer

Het bestuur heeft het vermogensbeheer aan verscheidene partijen uitbesteed.

Beleggingen in de returnportefeuille worden beheerd door State Street, Northern Trust, Neuberger Berman, Legal & General, Insight en T-Row Price. De matchingportefeuille wordt beheerd door Cardano. Beleggingen in hypotheek en vastgoed vinden plaats door middel van participaties in beleggingsfondsen van Syntrus Achmea Real Estate & Finance (SARE&F), AEGON Asset Management, M&G en Franklin Templeton. Beleggingen in private debt vinden plaats middels Barings. De rapportage van de portefeuille is neergelegd bij BNY Mellon. Deze treedt op als custodian. Het bestuur heeft BlackRock aangesteld als fiduciair adviseur. De fiduciair adviseur heeft

voornamelijk een adviserende rol op strategisch gebied en verzorgt periodiek de balansrapportage van Oak Pensioen. Tevens adviseert BlackRock bij het Managerselectie- en monitoringsproces. Namens BlackRock zijn de heren T. Houwen, V. Valckx en D. Hendrick betrokken bij Oak Pensioen.

8.3.3 Adviserend actuaris

De adviserend actuaris verzorgt alle adviezen op actuariel gebied. Hij vervaardigt jaarlijks een Actuarieel Rapport, waarin de financiële positie en de ontwikkeling daarvan centraal staan. Daarnaast verzorgt hij de haalbaarheidstoets waarop de waarmerkend actuaris zijn oordeel baseert. Andere elementen zijn de continuïteitsanalyse en de evaluatie van het herstelplan. In het verslagjaar was de heer mr. R. Dijkstra van Sprenkels de adviserend actuaris van Oak Pensioen.

8.3.4 Externe adviseurs

Beleidsadviseur beleggingen

De beleggingsadviseur heeft als taak zorg te dragen voor een tijdige, juiste en volledige samenstelling van het beleggingsplan inclusief normportefeuille. Voorts geeft zij tussentijds ook adviezen aan het bestuur.

In het verslagjaar was mevrouw N. Houwaart, verbonden aan Montae & Partners, als beleidsadviseur beleggingen werkzaam.

Bestuursadvies

Tot 1 juli 2023 is de bestuursondersteuning verzorgd door Montae & Partners. Vanaf 1 juli 2023 heeft het eigen bestuursbureau dit overgenomen. Ook maakt Oak Pensioen gebruik van TKP voor verslaggevingstechnische werkzaamheden. In voorkomende gevallen vraagt het bestuur advies aan andere gespecialiseerde functionarissen.

Communicatieadvies

Vanaf 2021 wordt het communicatieadvies verzorgd vanuit TKP.

8.3.5 Waarmerkend actuaris

De waarmerkend actuaris onderzoekt jaarlijks in hoeverre Oak Pensioen voldoet aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Onder het onderzoek vallen:

- een toets of de technische voorzieningen, het minimaal vereist vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- een toets op de kostendekkendheid van de feitelijke premie;
- een oordeel of het beleggingsbeleid voldoende is afgestemd op de prudent-person regel;
- een oordeel, gemeten naar de wettelijke maatstaf, over de vermogenspositie van het fonds.

De heer S. Voskuilen, verbonden aan Mercer Nederland B.V., heeft als waarmerkend actuaris dit onderzoek voor het boekjaar 2023 uitgevoerd.

8.3.6 Onafhankelijk accountant

De onafhankelijk accountant controleert jaarlijks de onder verantwoordelijkheid van het bestuur opgestelde jaarrekening. Hij doet dit overeenkomstig in Nederland algemeen aanvaarde richtlijnen met betrekking tot controleopdrachten. Volgens deze richtlijnen wordt de controle zodanig uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang bevat. Verder geeft de onafhankelijk accountant een assurance rapport af dat Oak Pensioen tijdig een normportefeuille heeft vastgesteld en controleert hij het feitelijk rendement van de gekozen normportefeuille.

De heer K. Hartevelde van Mazars Accountants N.V., gevestigd te Rotterdam, heeft als onafhankelijk accountant deze controle voor het boekjaar 2023 uitgevoerd.

8.3.7 Compliance officer

Het bestuur heeft een gedragscode vastgesteld. De door het bestuur benoemde compliance officer heeft tot taak toe te zien op de naleving van deze code en heeft toegang tot alle geledingen binnen Oak Pensioen.

Mevrouw mr. B. van Tilburg van HVG Law LLP is gedurende het verslagjaar de compliance officer c.q. vertrouwenspersoon van het pensioenfonds geweest.

8.3.8 Functionaris gegevensbescherming

Oak Pensioen heeft de heer S. van de Giessen (Montae & Partners) aangesteld als Functionaris Gegevensbescherming.

8.3.9 Tweedelijns en derdelijns risicomanagementfunctie

De heer C. Lötgerink is als zelfstandige aangesteld als sleutelfunctiehouder Risicobeheer. PwC vervult de rol van vervuller.

Oak Pensioen heeft de heer Van den Berg van Bureau Van den Berg aangesteld als sleutelfunctiehouder Interne Audit. Mazars vervult de rol van vervuller.

Oak Pensioen heeft de heer S. Voskuilen aangesteld als Actuarieel sleutelfunctiehouder.

8.3.10 IT-officer

Oak Pensioen heeft de heer S. van de Giessen (Montae & Partners) aangesteld als IT-officer.

8.4 SFDR-rapportage 2023

ANNEX IV

Model voor de periodieke informatieverschaffing voor de financiële producten als bedoeld in artikel 8, leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en artikel 6, lid 1, van Verordening (EU) 2020/852

Duurzame belegging: een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een milieudoelstelling of een social doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan milieu- of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De **EU-taxonomie** is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852, waarbij een lijst van **ecologisch duurzame economische activiteiten** is vastgesteld. In de verordening is geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten vastgesteld. Duurzame beleggingen met een milieudoelstelling kunnen al dan niet in overeenstemming zijn met de taxonomie.

Productbenaming: Middelloonregeling

Identificatiecode voor juridische entiteiten (LEI) 549300BH8WPPJ4PPU81

Ecologische en/ of sociale kenmerken (E/ S-kenmerken)

Had dit financiële product een duurzame beleggingsdoelstelling?

Ja

Er zijn duurzame beleggingen met een milieudoelstelling gedaan: ___%

in economische activiteiten die als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie

in economische activiteiten die niet als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie

Er zijn duurzame beleggingen met een sociale doelstelling gedaan: ___%

Nee

Het product promootte ecologische/sociale (E/S) kenmerken en hoewel het geen duurzame beleggingen als doelstelling had, had het een minimumaandeel duurzame beleggingen van 8,5%¹

met een milieudoelstelling in economische activiteiten die als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie

met een milieudoelstelling in economische activiteiten die niet als ecologisch duurzaam zijn aangemerkt in de EU-taxonomie

met een sociale doelstelling

Het product promootte E/S-kenmerken, maar deed geen duurzame beleggingen

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot? *[vermeld de ecologische en/of sociale kenmerken die door het financiële product werden gepromoot. Vermeld voor de financiële producten als bedoeld in artikel 6, eerste alinea, van Verordening (EU) 2020/852, met betrekking tot duurzame beleggingen met milieudoelstellingen, de in artikel 9 van die verordening beschreven milieudoelstellingen waaraan de onderliggende duurzame*

Duurzaamheids-indicatoren meten hoe wordt voldaan aan de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot.

¹ Hoewel het fonds geen doelstelling heeft voor duurzame beleggingen met ecologische en sociale kenmerken, heeft het fonds deze beleggingen wel in portefeuille

belegging van het financiële product heeft bijgedragen. Vermeld de sociale doelstellingen voor financiële producten die duurzame beleggingen met sociale doelstellingen hebben gedaan]

Financieel product betekent voor het pensioenfonds: de pensioenregeling.

Het pensioenfonds heeft een beleid duurzaam beleggen waarin doelstellingen zijn vastgelegd en welke ESG-instrumenten daarbij worden ingezet.

Dit financiële product promoot de volgende specifieke ecologische en sociale kenmerken op de volgende wijze:

- **CO2-reductie:**
 - in de wereldwijde aandelenportefeuille ontwikkelde landen met 30% ten opzichte van de benchmark via uitsluiting;
 - in de portefeuille aandelen opkomende landen door uitsluiting van beleggingen in olie en gaswinning in teerzanden en schalie, Arctische olie en gas, en thermische kolen;
 - in de portefeuille bedrijfsobligaties door uitsluiting van beleggingen in ‘worst in class’ ondernemingen voor wat betreft koolstofintensiteit en ondernemingen in steenkoolwinning;
 - in de portefeuille high yield door uitsluiting van beleggingen in thermische kolen.
- **Uitsluitingsbeleid:**
 - Het pensioenfonds voldoet aan wet- en regelgeving ten aanzien van ondernemingen die **clustermunitie** produceren, verkopen of distribueren.
 - Het pensioenfonds sluit beleggingen uit in landen o.b.v. **internationale verdragen** die Nederland heeft ondertekend, of waaraan Nederland door het EU- en VN-lidmaatschap is gebonden.
 - Ondernemingen die **de algemene principes van de UN Global Compact over mensenrechten, arbeid, milieu en anticorruptie in grove en structurele mate schenden** worden uitgesloten.
 - **Goede gezondheid en welzijn:** Ondernemingen die betrokken zijn bij de productie van tabak worden uitgesloten.
- **Insluitingsbeleid:**
 - Binnen de wereldwijde aandelenportefeuille ontwikkelde landen, bedrijfsobligaties en staatsobligaties opkomende landen HC wordt positieve screening toegepast. Er wordt meer belegd in ondernemingen en landen met een goede **ESG-score** en minder belegd in ondernemingen en landen met een slechte ESG-score;
- **Voting- en engagementactiviteiten:**
 - De vermogensbeheerders stemmen over **ESG** onderwerpen en gaan namens het pensioenfonds het gesprek aan met ondernemingen over ESG onderwerpen.
- **Impactbeleggingen:**
 - Minimum doelpercentage van 10% van de staatsobligaties in de matchingportefeuilles zijn groene, sociale en duurzame obligaties met als doel om een positieve bijdrage te leveren aan **klimaat, verantwoorde consumptie en productie en sociale thema’s** ;
 - Via bedrijfsobligaties wordt belegd in groene, sociale en duurzame obligaties;
 - Via vastgoedbeleggingen (Franklin Templeton Social Infrastructure Fund) wordt belegd in in sociale infrastructuur vastgoed binnen Europa.

● **Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?**

De verwezenlijking van de door deze pensioenregeling gepromote ecologische of sociale kenmerken wordt gemeten met behulp van de volgende duurzaamheidsindicatoren:

CO2-reductie

Indicator ongunstige effecten op duurzaamheid 2: Koolstofvoetafdruk van de portefeuille en de benchmark.

(Deel)portefeuille	Indicator	Waarde	Meetgrootheid
Totale portefeuille²	Koolstofvoetafdruk	339	Metric Tonnes per EUR m invested

² Bepaald op basis van beschikbaar data (“coverage” van ongeveer 40% van de portefeuille)

Wereldwijde beursgenoteerde aandelen ontwikkelde markten portefeuille Oak Pensioen	Carbon intensiteit	77	Tonnes per USD m invested
Wereldwijde beursgenoteerde aandelen ontwikkelde markten marktgekapitaliseerde index	Carbon intensiteit	120,5	Tonnes per USD m invested

Insluitingsbeleid: ESG-score wereldwijde aandelen ontwikkelde landen en bedrijfsobligaties

De algemene R-factor is een gemiddelde ESG-score van de aandelenportefeuille waarin ook een score voor de organisatiestructuur wordt meegewogen. Deze laatste score is gebaseerd op de traditionele elementen waaronder governance codes, verantwoording van het bestuur, onafhankelijkheid en effectiviteit van het bestuur en afstemming van de beloning op de lange termijn strategie.

Voor bedrijfsobligaties wordt gewerkt met een ESG-score voor ondernemingen. De ESG-score van de portefeuille moet beter zijn dan van de algemene benchmark.

(Deel)portefeuille	Indicator	Waarde
Wereldwijde beursgenoteerde aandelen ontwikkelde markten portefeuille Oak Pensioen	R-factor	76,9
Wereldwijde beursgenoteerde aandelen ontwikkelde markten marktgekapitaliseerde index	R-factor	69,6
Bedrijfsobligaties Investment Grade Oak Pensioen	ESG-score	2,2
Bedrijfsobligaties Investment Grade marktgekapitaliseerde index	ESG-score	2,3

Het volledige PAI-statement is te vinden op onze website

- **...en in vergelijking tot voorafgaande perioden?** *[opnemen voor financiële producten waarvoor ten minste één eerder periodiek verslag is verstrekt]*

CO2-reductie

(Deel)portefeuille	Indicator	Waarde 2023	Waarde 2022	Meetgrootheid
Totale portefeuille³	Koolstofvoetafdruk	339	327	Metric Tonnes per EUR m invested
Wereldwijde beursgenoteerde aandelen ontwikkelde markten portefeuille Oak Pensioen	Carbon intensiteit	77	250	Tonnes per USD m invested
Wereldwijde beursgenoteerde aandelen ontwikkelde markten marktgekapitaliseerde index	Carbon intensiteit	120,5	280	Tonnes per USD m invested

³ Bepaald op basis van beschikbaar data ("coverage" van ongeveer 40% (2023) en 55% (2022) van de portefeuille)

Insluitingsbeleid: ESG-score wereldwijde aandelen ontwikkelde landen en bedrijfsobligaties

(Deel)portefeuille	Indicator	Waarde 2023	Waarde 2022
Wereldwijde beursgenoteerde aandelen ontwikkelde markten portefeuille Oak Pensioen	R-factor	76,9	76
Wereldwijde beursgenoteerde aandelen ontwikkelde markten marktgekapitaliseerde index	R-factor	69,6	69,4
Bedrijfsobligaties Investment Grade Oak Pensioen	ESG-score	2,2	1,8
Bedrijfsobligaties Investment Grade marktgekapitaliseerde index	ESG-score	2,3	1,9

De belangrijkste ongunstige effecten zijn de belangrijkste negatieve effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren die verband houden met ecologische en sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbieding van de mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping.

- Wat waren de doelstellingen van de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan en hoe droeg de duurzame belegging bij tot die doelstellingen?** *[vermeld deze voor financiële producten die duurzame beleggingen hebben gedaan, voor zover niet opgenomen in het antwoord op de vorige vraag, omschrijf de doelstellingen. Beschrijf hoe de duurzame beleggingen hebben bijgedragen aan de duurzame beleggingsdoelstelling. Vermeld voor de financiële producten als bedoeld in artikel 6, eerste alinea, van Verordening (EU) 2020/852 de milieudoelstellingen als beschreven in artikel 9 van die verordening waaraan de onderliggende duurzame belegging van het financiële product heeft bijgedragen]*

Dit financiële product heeft geen doelstellingen voor de duurzame beleggingen conform de definitie vanuit de SFDR. Wel kan het pensioenfonds beleggen in ondernemingen die bijdragen aan andere milieu of sociale doelstellingen. Het pensioenfonds streeft niet één specifieke doelstelling na. Het pensioenfonds heeft de volgende thema's als leidraad bij het beleid duurzaam beleggen gekozen: klimaatverandering, arbeidsnormen, verantwoorde consumptie en productie, goede gezondheid en welzijn en het bijdragen aan afschaffing van kinderarbeid.

De duurzame obligaties die per ultimo 2023 in de beleggingsportefeuille van Oak Pensioen zijn opgenomen, dragen voornamelijk bij aan de Sustainable Development Goals: Betaalbare en duurzame energie, verantwoorde consumptie en productie, klimaatactie, goede gezondheid en welzijn, eerlijk werk en economische groei.

- Hoe hebben de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan geen ernstige afbreuk gedaan aan ecologische of sociale duurzame beleggingsdoelstellingen?** *[vermeld of het financiële product beleggingen omvat]*

Dit financiële product bevat nog geen duurzame beleggingen conform de definitie vanuit de SFDR. Wel heeft het pensioenfonds groene, sociale en duurzame obligaties in de beleggingsportefeuille. Deze obligaties worden door de beheerders getoetst op het voldoen aan de ICMA-richtlijnen (marktstandaard voor de beoordeling van deze obligaties).

De screening en het uitsluitingsbeleid zijn als volgt:

- Ondernemingen die de algemene principes van de UN Global Compact over mensenrechten, arbeid, milieu en anticorruptie in grove en structurele mate schenden worden uitgesloten.
- Het pensioenfonds voldoet aan de wettelijke verplichtingen ten aanzien van ondernemingen met activiteiten in de wapenindustrie.
- Het pensioenfonds sluit beleggingen uit in landen o.b.v. internationale verdragen die Nederland heeft ondertekend, of waaraan Nederland door het EU- en VN-lidmaatschap is gebonden
- Het pensioenfonds sluit in ieder geval in de mandaten beleggingen uit die gekoppeld zijn aan de thema's tabak en CO2-uitstoot. Bij de collectieve beleggingsfondsen wordt getoetst in hoeverre de uitsluitingen overeenkomen met de thema's van het pensioenfonds.

Hiermee wordt geborgd dat deze beleggingen geen ernstige afbreuk doen aan ecologische of sociale duurzame beleggingsdoelstellingen.

Hoe is rekening gehouden met de indicatoren voor ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

Het pensioenfonds weegt de belangrijkste negatieve impact op duurzaamheidsfactoren mee bij investeringsbeslissingen. Het betreft hier de belangrijkste ongunstige effecten in de zin van artikel 4 van de SFDR.

Hoe het pensioenfonds voor de duurzame beleggingen rekening houdt met de indicatoren voor ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren is vastgelegd in het beleid duurzaam beleggen. De belangrijkste instrumenten hierbij zijn: het uitsluitingsbeleid en de engagement activiteiten.

Waren duurzame beleggingen afgestemd op de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten? Details:

Ja, het pensioenfonds onderschrijft de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten. Het OESO-richtsnoer wordt daarbij als leidraad genomen voor de inrichting van het due diligence proces en de stewardshipactiviteiten van vermogensbeheerders.

[geef een toelichting voor de in artikel 6, eerste Alinea, van Verordening (EU) 2020/852 bedoelde financiële producten]

In de EU-taxonomie is het beginsel "geen ernstige afbreuk doen" vastgesteld, dat inhoudt dat op taxonomie afgestemde beleggingen geen ernstige afbreuk mogen doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie en dat vergezeld gaat van specifieke EU-criteria.

Het beginsel "geen ernstige afbreuk doen" is alleen van toepassing op de onderliggende beleggingen van het financiële product die rekening houden met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten. De onderliggende beleggingen van het resterende deel van dit financiële product houden geen rekening met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten.

Andere duurzame beleggingen mogen ook geen ernstige afbreuk doen aan milieu-of sociale doelstellingen.

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren? *[vermeld een rubriek indien in het financiële product rekening is gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren]*

Het pensioenfonds weegt de belangrijkste negatieve impact op duurzaamheidsfactoren mee bij investeringsbeslissingen. Het betreft hier de belangrijkste ongunstige effecten in de zin van artikel 4 van de SFDR.

Hoe het pensioenfonds voor de duurzame beleggingen rekening houdt met de indicatoren voor ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren is vastgelegd in het beleid duurzaam beleggen. De belangrijkste instrumenten hierbij zijn: het uitsluitingsbeleid en de engagement activiteiten.

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

Grootste beleggingen	Sector	% Activa	Land
M&G EUROPEAN PROPERTY FUND	Vastgoed	6,31%	LU
BR ICS-EURO LIQ-PREM ACC TO	Fonds	4,92%	IE
PARTICULIER HYPOTHEKENFONDS	Hypotheke	4,83%	NL
AEAM MORTGAGE FUND 2	Hypotheke	4,63%	NL
NT EMK MKT CU ESG EQ I-E EUR	Fonds	4,43%	IE
BARINGS GLOBAL PRIVATE LOAN	Fonds	3,59%	LU
NB ASIAN DEBT-LO CU-Y USD A	Fonds	2,84%	IE
LG ESG EM GV B USD IND-KUSDU	Fonds	2,79%	IE
BLR ICS EUR LIQ ENV-PRM A TO	Fonds	2,05%	IE
NETHERLANDS GOVERNMENT BO 144A	Overheden	2,02%	NL
T. ROWE PRICE-GL HI BD-I	Fonds	1,88%	LU
APPLE INC	Computers	1,62%	US
NETHERLANDS GOVERNMENT BO 144A	Overheden	1,60%	NL
FRANKLIN TEMPL SOC FRANK TEMP	Fonds	1,58%	LU
GS EURO LIQ RES-INST ACC T	Fonds	1,54%	IE

De lijst bevat de beleggingen die het grootste aandeel beleggingen van het financiële product vormen tijdens de referentieperiode, te weten 31-12-2023

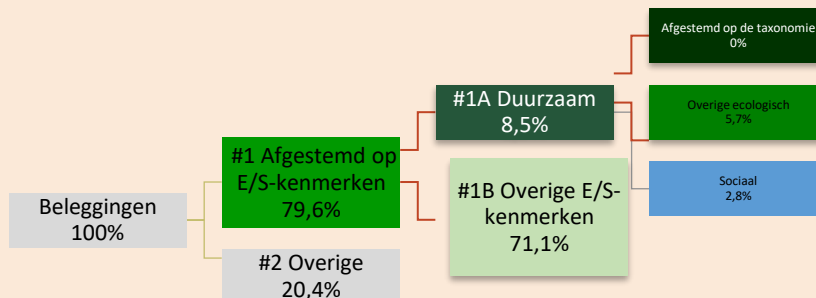
Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

Het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen bedraagt per ultimo 2023: 8,5%.

● Hoe zag de activa-allocatie erbij?

De activa-allocatie beschrijft het aandeel beleggingen in bepaalde activa.

[vermeld alleen de relevante vakken, verwijder vakken die niet relevant zijn voor het financiële product]

#1 Afgestemd op E/S kenmerken omvat de beleggingen van het gebruikte financiële product om te voldoen aan de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot.

#2 Overige omvat de overige beleggingen van het financiële product die niet zijn afgestemd op de ecologische of sociale kenmerken en evenmin als duurzame belegging kwalificeren.

[geef de onderstaande toelichting indien het financiële product duurzame beleggingen heeft gedaan]

De categorie **#1 Afgestemd op E/S-kenmerken** omvat:

- Subcategorie **#1A Duurzaam** omvat duurzame beleggingen met ecologische of sociale doelstellingen.
- Subcategorie **#1B Overige E/S-kenmerken** omvat beleggingen die zijn afgestemd op de ecologische of sociale kenmerken die niet als duurzame belegging kwalificeren.

[geef een toelichting voor de in artikel 6, eerste alinea, van Verordening (EU) 2020/852 bedoelde financiële producten]

Op de taxonomie afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:

- **De omzet** die aangeeft hoe "groen" de ondernemingen waarin is belegd vandaag zijn;
- **De kapitaaluitgaven** (CapEx) die laten zien welke groene beleggingen zijn gedaan door de ondernemingen waarin is belegd die relevant zijn voor een transitie naar een groene economie;
- **De operationele uitgaven** (OpEx) die de groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegd weerspiegelen.

In welke economische sectoren werd belegd?

PRODUCTIE	14,76%
OPENBAAR BESTUUR EN DEFENSIE	13,80%
FINANCIËLE EN VERZEKERINGSACTIVITEITEN	12,19%
INFORMATIE EN COMMUNICATIE	5,77%
INTERNATIONALE ORGANISATIES	2,25%
GROOT-EN DETAILHANDEL	1,95%
REAL ESTATE ACTIVITIES	0,87%
MIJNBOUW EN DELFEN	0,87%
ELEKTRICITEIT, GAS, STOOM EN AIRCONDITIONING	0,86%
OVERIG/NIET GECLASSIFICEERD	44,22%

In welke mate waren de duurzame beleggingen met een milieudoelstelling afgestemd op de EU-taxonomie?

[vermeld een rubriek voor de in artikel 6, lid 3, van Verordening (EU) 2020/852 bedoelde financiële producten en informatie opnemen overeenkomstig artikel 51 van deze verordening]

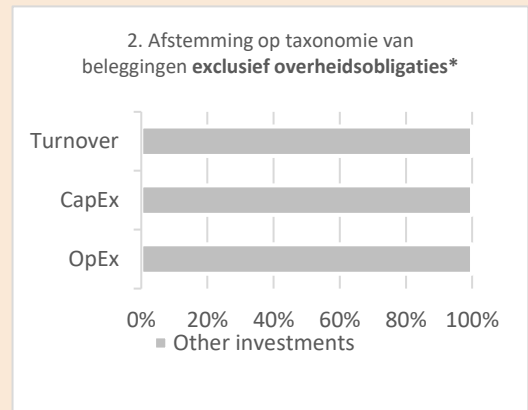
Het aandeel duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die is afgestemd op de EU-Taxonomie bedraagt over 2023: 0%.

[geef een toelichting voor de in artikel 6, eerste Alinea, van verordening (EU) 2020.852 bedoelde financiële producten]

Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een milieudoelstelling.

Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissiesniveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

De onderstaande grafieken tonen in groen het percentage beleggingen dat was afgestemd op de EU-taxonomie. Aangezien er geen geschikte methode is om te bepalen of overheidsobligaties zijn afgestemd op de taxonomie*, toont de eerste grafiek de afstemming op de taxonomie voor alle beleggingen van het financiële product, met inbegrip van overheidsobligaties, terwijl de tweede grafiek de afstemming op de taxonomie toont voor uitsluitend de beleggingen van het financiële product ander dan in overheidsobligaties.

*Voor deze grafieken omvatten "overheidsobligaties" alle blootstellingen aan overheidsschulden.

[geef een toelichting voor de financiële producten als bedoeld in artikel 6, eerste alinea, van verordening (EU) 2020/852 die beleggen in ecologische economische activiteiten die geen ecologisch duurzame economische activiteiten zijn]

zijn duurzame beleggingen met een milieudoelstelling die geen rekening houden met de criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de verordening (EU) 2020/852

- **Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten?** [geef een uitsplitsing van de aandelen van de beleggingen gedurende de referentieperiode]

Het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten bedraagt over 2023: 0%.

- **Hoe verhoudt het percentage beleggingen dat is afgestemd op de EU-taxonomie zich tot het percentage tijdens eerdere referentieperiodes?** [vermeld indien tenminste één eerder periodiek verslag is verstrekt]

Tijdens de eerdere referentieperiode was het aandeel aan deel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten eveneens 0%.

- **Wat was het minimaal aandeel duurzame beleggingen met een milieudoelstelling die niet waren afgestemd op de EU-taxonomie?** [vermeld de rubriek alleen voor de financiële producten als bedoeld in artikel 6, lid 1, van verordening (EU) 2020/852 wanneer het financiële product duurzame beleggingen met een milieudoelstelling omvatte die beleggen in economische activiteiten die geen ecologisch duurzame economische activiteiten zijn, en toelichten waarom het financiële product belegde in economische activiteiten die niet waren afgestemd op de taxonomie]

Het aandeel duurzame beleggingen met een milieudoelstelling die niet waren afgestemd op de EU-Taxonomie was 8,5%.

- **Wat was het minimaal aandeel sociaal duurzame beleggingen?** [vermeld dit alleen wanneer het financiële product duurzame beleggingen met een sociale doelstelling omvatte]

Het aandeel duurzame beleggingen met een sociale doelstelling die niet waren afgestemd op de EU-Taxonomie was 2,8%.

Welke beleggingen zijn opgenomen in “overige”? waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen?

Het overige deel van de portefeuille 20,4% bestaat uit hypotheek, vastgoedbeleggingen (met uitzondering van het Franklin Templeton Social Infrastructure Fund) en private debt. Binnen de collectieve beleggingsfondsen wordt rekening gehouden met E, S en G factoren zoals:

- Het via financieringsmogelijkheden stimuleren van energiebesparende maatregelen en energie-neutraal maken van woningen / gebouwen;
- Tijdig hulp aanbieden zoals bijvoorbeeld budgetcoaching bij achterstand betalingen, zodat mensen in hun huis kunnen blijven wonen.
- CO2-reductie

Het pensioenfonds monitort de ontwikkelingen hierin, maar stuurt hier nu niet op.

Daarnaast worden ecologische en/of sociale minimumwaarborgen toegepast. Van de vermogensbeheerders wordt verwacht dat zij de UN PRI te hebben ondertekend. Het ESG-proces wordt beoordeeld.

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om te voldoen aan de ecologische en/ of sociale kenmerken? *[vermeld de maatregelen die tijdens de door dit periodiek verslag bestreken periode zijn opgenomen om te voldoen aan de door het financiële product gepromote ecologische of sociale kenmerken, met inbegrip van het engagement van aandeelhouders als bedoeld in artikel 3 acties van Richtlijn 2007/36/EG en elke andere vorm van engagement ten aanzien van de door het financiële product gepromote ecologische of sociale kenmerken]*

Over 2023 heeft het pensioenfonds de volgende ESG-instrumenten gebruikt om te voldoen aan de ecologische en de sociale kenmerken:

- Het doorvoeren van CO2-reductie;
- Het toepassen van een uitsluitingsbeleid;
- Het toepassen van een insluitingsbeleid;
- Het uitvoeren van voting- en engagementactiviteiten;
- Het opnemen van duurzame obligaties in de beleggingsportefeuille.

[geef een toelichting voor financiële producten indien er een index als referentiebenchmark is aangewezen om te voldoen aan de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot]

Referentiebenchmarks zijn indices waarmee wordt gemeten of het financiële product voldoet aan de ecologische of sociale kenmerken die dat product promoot.

Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark? *[vermeld de rubriek indien er, om te voldoen aan de door het financiële product gepromote ecologische of sociale kenmerken, een index als referentiebenchmark is aangewezen, en vermelden waar de methode voor het berekenen van de aangewezen index te vinden is]*

Niet van toepassing.

- **In welk opzicht verschilt de referentiebenchmark van een brede marktindex?**

Niet van toepassing.

- **Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten aanzien van de duurzaamheidsindicatoren voor het bepalen van de afstemming van de referentiebenchmark op de gepromote ecologische en sociale kenmerken?**

Niet van toepassing.

- ***Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?***

Niet van toepassing.

- ***Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de brede marktindex?***

Niet van toepassing.